

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİNEMA VE TELEVİZYON ANABİLİM DALI

TÜRK SİNEMASINDA GENÇLİK KOMEDİSİ TÜRÜ: ÇILGIN DERSANE
ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Veysi BULUT

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet CEYHAN

KASIM-2021
BATMAN
Her Hakkı Saklı

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all materials and results that are not original to this work.

İmza
Veysi BULUT
Tarih: 25.11.2021

ÖZET

YÜKSEK LİSANS

TÜRK SİNEMASINDA GENÇLİK KOMEDİSİ TÜRÜ: ÇILGIN DERSANE ÖRNEĞİ

Veysi BULUT

**BATMAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİNEMA VE TELEVİZYON ANABİLİM DALI**

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet CEYHAN

2021, 94 Sayfa

Jüri

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet CEYHAN

Prof.Dr. Pelin TAN

Doç.Dr. Mehmet IŞIK

Sinema ve diğer sanatlara bakıldığında çeşitli sınıflandırmalarla karşılaşılır. Sinema ilk olarak ortaya çıktığında sadece eğlence aracı olarak çıkmış daha sonra konulu filmlerin çekilmesi ile beraber kuramsal incelemeye tabi tutulmuş, yönetmen, senaryo ve çekim teknikleri yönleri ile incelenerek tür kavramı oluşmaya başlamıştır. Tüm dünyada gençlik komedisi olarak isimlendirilen ve genellikle ergenlik çağındaki bireylerin gündelik yaşamlarında karşılaştıkları zorluklara eğilen filmler ortaya çıkmıştır. Bu türün ilk ve en ilgi çeken örneği Hollywood yapımı *American Pie*

(*Amerikan Pastası – 1999*) serisidir. Amerikan Pastasını takiben benzer senaryolar kullanılarak birçok devam filmi çekilmiştir. Benzer filmler kısa süre içerisinde tüm dünyada olduğu gibi Türk sinemasında da görülmeye başlamıştır. Türk sinemasında bu türe örnek olarak gösterilebilecek birçok film çekilmiştir. Bu filmler *Çılgın Dersane (2007)*, *Sınav (2006)* ve *Çılgın Kolej(2017)* filmleridir. Çekilen Türk filmlerinin arasında ise *Çılgın Dersane* serisi dönem filmlerinde ergen öğrenciler arasında en çok izlenen filmlerin başında yer alır.

Bu doğrultuda bu çalışmada Türk Gençlik Komedi sinemasında sinema seyircisi tarafından beğeni ile izlenen ve başarılı örnekler arasında gösterilen *Çılgın Dersane* film serisinin iki filmi; *Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kampta* filmleri analiz edilmiştir. Çalışmada türsel yapıyı belirlemek için yöntem olarak tür film eleştirisi kullanılmıştır. Ayrıca sinematografi kurgu, müzik, mekân/dekor, kostüm/aksesuar ve kamera açıları özellikleri doğrultusunda da gençlik komedi türü açıklanmaya çalışılmıştır. Tezimin birinci bölümünde tezin amacı ve önemi, tür kavramı, eleştiri ve tür film eleştirisi, literatür araştırılması yapılmıştır. İkinci bölümünde tür filmlerinin temel yapıları, sinemanın ve komedi sinemasının tarihi, sinema ve özne arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bulguların yer aldığı üçüncü bölümde çalışmanın ana konusu olan *Çılgın Dersane* film serisinde *Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kampta* filmlerin türsel yapıları tür filmlerinin temel öğelerinden yararlanılarak incelenmiş ve çözülmüştür. Yapılan çözümlene neticesinde şu tespitlere ulaşılmıştır: Dönemsel Türk Komedi sinemasında bulunan *Çılgın Dersane* film serisinde incelenen filmlerde konu ve yaş itibarıyla gençlere hitap etmesi, dershanede bulunan öğrencilerin yaşadığı türlü komik olayların ele alındığı görülmektedir. Türsel yapı içerisinde türü temsil ettiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Çılgın Dersane*, Tür, Tür Çözümü, Sinemada Türler, Türk Sinemasında Türler, Türk Gençlik Komedi Türü.

ABSTRACT

MS THESIS

**TEEN COMEDY GENRE IN TURKISH CINEMA: THE CASE OF THE
ÇILGIN DERSANE**

Veysi BULUT

**INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES
OF BATMAN UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE IN CINEMA AND TELEVISION**

Advisor: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet CEYHAN

2021, 94 Pages

Jury

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet CEYHAN

Prof.Dr. Pelin TAN

Doç.Dr. Mehmet IŞIK

Various classifications are seemed when it is looked at cinema and other arts. Cinema was firstly thought as an only recreational vehicle when it emerged at first. Then, it was subjected to theoretical review together with making of the themed movie and genre concept has begun occurring with the ways of director, scenerio and shooting techniques. The movies were ocured called as teen comedy all over the world and touch on difficulties that generally adolescents encounter in their daily life. The first and most important sample of this genre is Hollywood production “American Pie-1999” series. Many sequels were made by using similar scenarios after American Pie. Similar movies have also begun appearing in Turkish cinema in a short time as in the whole world. “Çılgın Dersane (2007)”, “Sınav (2006)”, and “Çılgın Kolej (2017)” left its mark on a period and take part in teen generation comedy cinema with theme of adolescent student.

In this thesis, two series of “Çılgın Dersane” -“Çılgın Dersane Tatilde” and “Çılgın Dersane Kampta” samples- which are denoted as the best samples in Turkish Teen Comedy will be analyzed. In the thesis, genre movie analysis methods used by Zafer Özden basically were utilized to determine the generic structure and was used

genre movie review as method. Also, teen comedy genre was tried to be expressed with specifications of cinematography fiction, music, venue/decor, costume/accessories and camera angels. In the first part of my thesis, the purpose and importance of the thesis, genre concept, review and genre movie review, literature research were made. In the second part, basic structures of genre movies, the history of cinema and comedy cinema, subject and relation between subject and cinema were analyzed. In the third part that findings take part, generic structures of “Çılgın Dersane Tatilde” and “Çılgın Dersane Kampta” movies which is the main part of the thesis were analyzed and solved by using basic items of genre movies. “Çılgın Dersane” taking part on periodic Turkish Comedy Cinema is viewed that appeals to young people by age and tackle various funny events used by the students in the cram school. It is seemed that it represents the genre in generic structure.

Key Words: Genre, Genre Analysis, Genres in Cinema, Genres in Turkish Cinema, Turkish Teen Comedy Genre

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	VI
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet CEYHAN	VI
Prof.Dr. Pelin TAN	VI
Doç.Dr. Mehmet IŞIK.....	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
1. GİRİŞ	1
2. BÖLÜM I.....	8
1.1. TÜR KAVRAMI, SİNEMADA TÜR VE TÜR KURAMINA FARKLI YAKLAŞIMLAR.....	8
1.2. SİNEMADA TÜRLER	9
1.2.1. KOMEDİ FİLM TÜRLERİ.....	12
1.2.2. AKSİYON FİLM TÜRLERİ	13
1.2.3. BİLİM KURGU FİMLERİ.....	13
1.2.4. KORKU FİMLERİ	13
1.2.5. BELGESEL SİNEMA FİMLERİ	14
1.2.6. MÜZİKAL FİMLER:	14
1.2.7. POLİTİK FİMLER:	14
1.2.8. TARİHİ FİMLER	14
1.2.9. AKSİYON GERİLİM FİMLERİ.....	14
1.2.10. ROMANTİK FİMLER:	14
1.2.11. POLİSİYE FİMLER:.....	14
1.2.12. ÇİZGİ FİMLER:	15
1.3. ELEŞTİRİ VE TÜR FİLM ELEŞTİRİSİ.....	15
BÖLÜM 2	20
2.1. TÜR FİMLERİNİN TEMEL YAPILARI	20
2.1.1. TÜR FİMLERİNDE KÜLTÜREL DİŞAVURUM.....	21
2.1.2 TÜRSEL KARAKTERLER	24

2.1.3. TÜRSEL ÇATIŞMA.....	26
2.1.4. ANLATI YAPISI	28
2.1.5. GÖRSEL BETİMLEME	32
2.2.1. KOMEDİ SİNEMASININ KISA TARİHİ	33
BÖLÜM III.....	38
3.1. GENÇLİK KOMEDİ TÜRÜ	38
3.2. GENÇLİK KOMEDİSİ VE AMERİKAN PASTASI.....	40
3.3. TÜR OLARAK; TÜRK GENÇLİK KOMEDİ SİNEMASINDA “ÇILGIN DERSANE” FİLM ÖRNEĞİ	42
3.3.1 ÇILGIN DERSANE TATİLDE.....	42
3.4.1 TÜR OLARAK; TÜRK GENÇLİK KOMEDİ SİNEMASINDA “ÇILGIN DERSANE KAMPTA” FİLM ÖRNEĞİ.....	62
3.4.2. ÇILGIN DERSANE KAMPTA.....	62
3.4. TÜR FİMLERİNİN TEMEL ÖĞELERİ	69
3.5. ÇILGIN DERSANE FİLMİNİN TÜRSEL YAPISI.....	70
3.5.1. ALINTI YAPISI.....	71
3.5.2. TÜRSEL ÇATIŞMA.....	73
3.5.3. TÜRSEL KARAKTERLER	75
3.5.4. GÖRSEL BETİMLEME VE İKONOĞRAFİ.....	78
3.5.5. YÖNTEM BİLİM	80
3.5.6. KÜLTÜREL DIŞAVURUM.....	80
3.5.7. SİNEMATOGRAFİ, KURGU, MÜZİK, MEKÂN/DEKOR, KOSTÜM / AKSESUAR, KAMERA POZİSYONU.....	82
BÖLÜM IV	86
SONUÇ	86
KAYNAKLAR	92
ÖZGEÇMİŞ	94

1. GİRİŞ

Tür kavramı ilk olarak resim sanatında ortaya çıkmış ve zamanla edebiyat ve diğer sanat dallarında kullanılmaya başlanmıştır. Bir sanat dalı olarak sinemada tür kavramı Amerika’da çekilen ilk Hollywood filmleriyle birlikte kullanılmaya başlanmıştır. Sinemada türe dikkat çeken Hollywood stüdyoları, daha önce gişe başarısı göstermiş olan filmlerin bazı niteliklerini tekrar ederek benzer filmler üretmişlerdir. Sinema türleri böylelikle ortaya çıkmıştır. Türk sinemasında Dünya sineması gibi türlere ayrılmıştır. Tezin konusunu oluşturan *Çılgın Dersane* filmi gençlik komedi tür kalıplarını taşıyıp taşımadığına bakılacaktır. Tez boyunca bu kavramlarla çalışılacak ve çalışma alanımı Türk gençlik komedisinden *Çılgın Dersane* film serisi olan *Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kampta* filmleri oluşturacaktır.

Komedi ve güldürü türü sinemadan önce de toplumlarda bulunan sözlü bir kültürdü. Eğlenmek ve hoşça vakit geçirmek için kendi yaşayış tarzlarına uygun olarak oluşturdukları bu tarz, yaşam tarzı olarak karşımıza çıkmıştır. İnsanlar birbiriyle günlük hayat ile ilgili konuşurken hoşlarına giden ve keyif aldıkları sözlere ve hareketlere gülmesi de komediyle ilgilidir.

Sinema ve diğer sanatlara bakıldığında da çeşitli sınıflandırmalarla karşılaşılır. Sinema ilk olarak ortaya çıktığında sadece eğlence aracı olarak çıkmış daha sonra konulu filmler çekilmesi ile beraber kuramsal incelemeye tabi tutulmuş ve yönetmen senaryo çekim teknikleri yönleri ile incelenerek tür kavramı oluşmaya başlamıştır. Tür kavramı aynı yapı içerisinde farklılıklar gösterme biçimi olarak da okunabilir. İlk olarak sinemada türlerin oluşumu ve incelenmesi 1940’larda Fransa’da tartışılmaya başlanan “auteur kuramı” ile oluşmaya başlamış ve bu başlangıçtan sonra 1960’a kadar sinemada artık Tür kavramı tartışılmaya başlanmıştır. Sinemaya uyarlanan senaryolar tarihsel dönemleri, ülkenin sosyo-ekonomik durumu, ülkede yürütülen politika gibi unsurların

etkisinde kalarak ayrılmaya başlanmış, 1960'ların sonlarında artık sorulan sorular değişiklik göstererek filmleri tür ayırımına götürecektir şekilde incelemeye başlanmıştır. 1970'lere gelindiğinde türler için artık yeni yaklaşımlar başlamış olup film türleri kültür, ideoloji ve söylem yönleriyle incelenmeye başlanmıştır (Özaslan, 2013, s. 52-55).

Sinema türleri incelendiğinde komedi türü, sinemasal bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Güldürü ise kişilerin, toplumun ve olayların gülünç yanlarını gösteren bir eylem olarak tanımlanmaktadır. Komedi ise gülmeye yol açan olay ya da durumlar olarak tanımlanmaktadır. Komedi, güldürü ve gülme zincirleme bir eylem olarak sinemada, edebiyatta, tiyatro ve gündelik hayatın içerisinde yer alan bir eğlenme türü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sinema icat edilip ticari bir faaliyet olarak toplumun her kesimine sunulan günden günümüze kadar geçen sürede kendine has kalıplar oluşturmuştur. Komedi türü bu kalıplardan bir tanesidir ve sinemada komedi türü içinde birtakım unsurlar barındırır. Bu sinemasal tür, insanlara kendini cazip kılan araçlara sahiptir. İnsanlar çeşitli dönemlerde değişik duygular yaşamak isterler bu duygulardan biri de eğlenmedir. İnsanlar eğlenme amaçlı komedi türünü daha çok tercih eder. Sinemanın bu türü eğlenme eylemini gerçekleştirirken belirli yöntemleri izlemesi gerekmektedir. Bu yöntemler ise sinemanın doğuşundan bugüne kadar farklı yollarla çeşitlenerek gelmiştir.

Sinemada tür olarak komedi, yapılması en zor olan sinema türlerinden biri olmasına karşın sinema seyircisinin karşısına büyük bir hızla girmiş ve kısa sürede geniş halk kitlelerinin ilgisini çekmeyi başarmıştır. Komedi türü olarak adlandırdığımız tür, sinemanın doğuşundan itibaren dönemsel olarak incelendiğinde günümüze ulaşana kadar nasıl şekillendiği gözlenebilmektedir. Sinemada özneye aktarılabilecek konu için birtakım imgeler, fikirler ve bu fikirleri idealleştirmek için toplumun içinde yaşadığı ve

toplumla bağlantılı bir kurgu ortaya koymak gerekir. Bu bağlamda Türk sineması incelendiğinde Dünya sineması ile aynı dönemlere sahip olduğu gözlemlenmektedir. Türk ve Dünya sinemasında yapılan bu gözlemlerin ötesinde, nasıl ki insan hayatının içinde var olan her nesnenin, her aracın ve hareketin bir anlamı var ise; bir filmin içindeki her nesnenin her aracın ve hareketin de bir anlamı bulunmaktadır.

Türk sineması, tarihsel süreç içinde hem dünya sinemasından hem de yaşanan olaylardan, etkilenecek toplumla sürekli gelişim ve değişim içinde olan sosyolojik, psikolojik, kültürel ve ekonomik yapılarından etkilenecek gelişim göstermiştir. Tarihsel sürece bakıldığında sinemanın çıkış amacının eğlence olduğu görülmektedir. Günümüze gelindiğinde bu amacın eğitim, ideoloji ve benzeri mesaj verme işlevlerini de yaptığı görülmektedir.

İdeoloji toplumların değerler bütünüdür. İdeolojiyi barındırmayan bir film düşünülmez. Filmlerdeki ideoloji çoğunlukla görülmez, örtük bir şekilde izleyiciye aktarılır. İdeolojinin filmlerde net olarak gösterilmemesi popüler ve tür filmlerin belki de incelenmesi gereken en önemli özelliğidir (Arslantepe 2012, s. 180). Bu sebeple, *Çılgın Dersane* filmi Türkiye Sineması bağlamında araştırma konusu olarak ele almayı uygun buldum.

Sinema başlangıçta ideolojik bir aygıt olmaktan çok insanların boş zamanlarını dolduran bu zamanı dönemin toplumsal yapısına uygun olarak mizah ile süsleyen eylemlerden oluşurdu. İnsanlar boş vakitlerini değerlendirmek adına sinema izlemeye başladılar. Bu nedenle sinema yapımcılarında daha çok sayıda insana hitap etme isteği olmuştur. Geniş kitlelere ulaşan sinema zaman içerisinde egemen kültür tarafından propaganda ve ideolojik söylem aracı olarak da kullanılmaya başlandı. Zamanla toplumun her kesimine ulaşan sinema özellikle tüketim toplumunun başladığı yirminci

yüzyıl ve günümüz olan yirmi birinci yüzyılda sinema yapımcıları kapitalizmin kurallarına göre filmler üretmeye başlanmıştır.

Sinema yapımcıları tüketim toplumu oluşturma da markaları reklam geliri olarak senaryonun doğal akışı içerisine dâhil ederek bunu da öznelere “ürün yerleştirme” adı altında yapmaktadır. Bunu filmde oynayan oyuncuların gündelik hayatta kullandığı normal bir ürün olarak çok daha iyi dâhil edebilmektedir. Özneye aktarılacak ideolojiyi de tıpkı bir ürün mantığıyla filmin doğal akışı içerisine yerleştirerek aktarım sağlanmıştır. Oyuncu senaryo gereği ürünü kullanarak filme yerleştirirse, yerleştirilen o ürün veya ideolojik söylem başarılı bir aktarım sağlayacaktır ve bu sayede özneler o ürünleri ve ideolojiyi kabul etme benimseme eğiliminde oluşacaktır. Çünkü doğal akışta hayatın bir parçası veya vazgeçilmezi olarak gözükecektir.

Tüketim toplumunun başladığı yüzyılda ve günümüzde sinema yapımcıları daha çok kapitalizmin kurallarına göre filmler üretmeye başlamıştır. Bundan dolayı film yapımcıları toplumun en çok beğenisini alacak ve seyredilecek türlerde film çekmeye yönelmiştir. Toplumun büyük bir çoğunluğuna ulaşan ve beğenilen bir sektör olarak sinemayı gözler önüne koymuştur. Bu da sektörü büyük bir pazar olarak gören film yapımcıları ticari ve ideolojik filmler üretilmesine neden olmuştur.

Çocukluk ve gençlik dönemleri kişiliğin oluşması ve yerleşmesi açısından büyük önem taşır. Bu dönemde çocuk ve gençlerin kimlik sorunlarıyla mücadele ettiği bir dönemdir. Söz konusu dönemde toplumun hemen her kesimi kendince gençleri etkileme, onlara belli kültürel değerleri verme çabası içerisindedir. Sanat dalları arasında sinema sanatı diğer sanat dallarına nispeten temsil etme gücü çok daha yüksek olan hem görselliğe hem de işitsel hitap eden bir sanattır. Sinema temsil yeteneğinden dolayı hem egemen güçler tarafından hem de egemen ideolojinin karşısında yer alanlar tarafından kullanılabilir. Egemen sınıf var olan düzenin devamını sağlayabilmek

için sinemayı manipülatif bir ideolojik aygıt olarak değerlendirirken, egemen ideolojinin dayattıklarına direnenler ise egemen ideoloji tarafından anlatılan hikâyelere alternatif hikâyeler anlatarak, sesini duyuramayanların, görünür olmayanların kendilerini ifade etme aracı olabilmektedir.

Dünyanın büyük ekonomik güçlerinin gençlere belli kültürel değerleri benimsetmek ve var olan tüketime dayalı ekonomik düzenin devamını sağlamak için en sık kullandığı araçlardan birisi de sinemadır. Özellikle 1980 sonrasında tüm dünya da neoliberal ekonomi politikalarının güç kazanmasına koşut olarak gençlik komedisi olarak isimlendirilen ve genellikle ergenlik çağındaki bireylerin gündelik yaşamlarında karşılaştıkları zorluklara eğilen filmler ortaya çıkmıştır. Bu türün ilk ve en ilgi çeken örneği Hollywood yapımı *American Pie (Amerikan Pastası-1999)* serisidir. İlki 1999 yılında çekilen serinin sekizincisi 2009 yılında gösterime girmiştir. *Amerikan Pastasını* takiben benzer senaryolar kullanılarak birçok devam filmi çekilmiştir. *Road Trip (Geyik Muhabbeti-2000)*, *Youth In Revolt (Ateşli Gençlik-2009)*, *Flipped (İlk Aşk-2010)*. Benzer filmler kısa süre içerisinde tüm dünyada olduğu gibi Türk sinemasında da görülmeye başlamıştır. İlk örnekleri 2000’li yılların ikinci yarısında görülmeye başlayan bu filmler Boxofficeturkiye verilerine göre (21-27 Eylül 2007 toplam seyirci sayısı 783.199 toplam hasılat 5.460.861 TL) kısa sürede Türk sinemasının çok izlenen filmleri arasına girmiştir.

Çalışmamda amaç Türk sinemasında *Çılgın Dersane* filmi Gençlik komedi türü sineması kalıplarına uyuyor mu? Sinemada türler ve tür olarak Türk Gençlik komedi kalıplarının tür kavramına giren komedi filmlerinden özellikle bir döneme damgasını vuran ve ergen öğrenci temalı gençlik kuşağı komedi sinemasında yer alan *Çılgın Dersane (2007)* film serisini gençlik komedi türü içinde film karakterleri, Çatışma (Aile içi ve kişinin kendisi ile çelişkilere girmesi), “kültürel yozlaşma”, “kültürel dışavurum” ve görsel betimlemelerin nasıl kullanıldığını, tür filmlerinin temel yapılarına bakılarak incelenmesi planlanmaktadır.

Bu bağlamda bu tezin konusunu; komiği ortaya çıkaran unsurların dönemsel açıdan geçirdiği değişimler incelenerek, son dönemlerin en fazla izlenen film serisi olan *Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kampta* filmlerinin tür film eleştirisinin temel öğeleri ışığında çözümlenmesi oluşturmaktadır.

Araştırmanın önemi; Bu çalışma, Türk Gençlik Komedi sinemasında komiğin oluşturulmasında kullanılan argümanların neler olduğu, alıntı yapısı içerisinde neyin, nasıl güldürdüğüne dikkat çekmesi, sinemamızın diğer ülke sinemalarından nasıl etkilendiğinin incelenmesi, sinemamızın gençlik komedi türünde son döneme kadar geçirdiği gelişimi göstermesi ve türsel/eleştirel bakış açısıyla bir filmin nasıl değerlendirebildiği ve kendi döneminde Boxofficeturkiye verilerine göre (21-27 Eylül 2007 toplam seyirci sayısı 783.199 toplam hasılat 5.460.861 TL) yüksek seyirci sayısına ulaşan bir filmin tür filmlerinin temel öğeleriyle analiz edilmesi bakımından önem taşımaktadır.

Araştırmanın amacını, gençlik komedi sinemasının kullandığı güldürme unsurlarını tespit ederek, son dönem Türk gençlik komedi sinemasında bu unsurların nasıl kullanıldığının ve başarısının nedenlerinin türsel yapı içerisinde tür filmlerinin temel öğeleri ile çözümlenmesi oluşturmaktadır. *Çılgın Dersane* film serisinin güldürme unsurları bakımından dönemsel olarak hitap ettiği ergen öğrenciler için zengin konu içeriğine sahip olduğu ve gişe başarısının da elde edildiği için tür filmlerinin temel öğeleri ışığında çözümlenme yapılacak film olarak seçilmiştir. Tür filmlerinin temel öğeleri belirlenecek, bulgular tespit edilecek, Tür filmlerinin temel yapılarının filme anlamsal katkıları ortaya konulacaktır. Araştırmada; gülmenin varlığından yola çıkılarak komiğin varlığı, komedinin sinemamızdaki yeri, komedi filminin temel yapılarının incelenmesinin filme katkısı ortaya konulmaya çalışılacaktır. Araştırma, *Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kampta* filminin temel öğelerinin analizi ve araştırmacının imkânları ile sınırlıdır.

Yöntem olarak da Zafer Özden'in tür sineması inceleme yaklaşımında kültürel dışavurum; Filmlerde toplumun kendisi hakkında oluşan ve yaşananları konu alarak topluma ait olan kültürlerini yansıtıp yansıtmadığı, görsel betimleme; türün belirlenmesinde o türe ait olan görsel malzemelerin kullanılıp kullanılmadığı, bu malzemelerle görsel betimlemenin tam olarak seyirciye tekrarlanan bir şekilde verilip verilmediğine bakılacaktır. Aynı zamanda tür sineması inceleme yaklaşımının diğer unsurlarından da yararlanılarak örneklem seçilen filmlerin analizi yapılmıştır.

Araştırmada öngörülen varsayımlar şunlardır:

- a) Komedinin eskiden beri yararlandığı güldürme unsurlarından günümüz sineması da faydalanmaktadır.
- b) Türk sinemasında, diğer ülke sinemalarıyla benzer güldürü kalıpları bulunmaktadır ve sinemalar biri birilerinden etkilenmektedirler.

Bu kapsamda araştırmanın birinci bölümünde; tür kavramından yola çıkılarak: Tür kavramı, sinemada türler, eleştiri ve tür film eleştirisi üzerine bir araştırma yapılacaktır.

Araştırmanın ikinci bölümünde; elde edilen bilgiler ışığında Tür filmlerinin temel yapıları başlığı altında, türsel karakterler, türsel çatışma, alıntı yapısı, görsel betimlemeler, yöntembilim, sinematografi, müzik, kostüm/aksesuar, dekor/mekân ve kamera gibi değişkenler incelenecek. Türk sinemasında komedinin kısa tarihi incelenecektir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde; bir gençlik komedi filminin incelenmesinin gerek güldürü unsurları bakımından gerekse tür filmlerinin temel yapıları bakımından net bir görüntü sağlayacağı düşünüldüğünden çekildiği dönem itibarı ile gişe başarısı yüksek (Boxofficeturkiye verilerine göre 21-27 Eylül 2007 toplam seyirci sayısı 783.199 toplam hasılat 5.460.861 TL) bir gençlik komedi filmi temel olarak tür filmlerinin temel yapıları baz alınarak türsel yapıyı belirlemek için yöntem olarak da Zafer Özden'in tür sineması inceleme yaklaşımında Kültürel dışavurum, görsel betimleme vs. gibi başlıkları kullanılarak örneklem seçilen filmlerin analizi yapılacaktır.

2. BÖLÜM I

1.1. TÜR KAVRAMI, SİNEMADA TÜR VE TÜR KURAMINA FARKLI YAKLAŞIMLAR

Sanat dallarında türe bakıldığında Aristoteles'in *Poetika* çalışması ile başlar ve şiirleri trajedi ve komedi olarak sınıflandırıldığı görülür. Aristoteles'inin bu teorik sınıflandırmasıyla birlikte, kültürel olguların sınıflandırılması ve farklılaştırılması, yöntemi sanat dallarının ayrıştırılması ve türlere bölünmesinin yolu açılmış olur. Aristoteles bu sınıflandırmayı yaparken *kind* (çeşit, tür) terimini kullanılarak yapılmıştır. Tür kavramı genel olarak görsel sanatlar ve edebi sanatların tümünde kullanılan bir kavramdır. Kavramın tarihsel geçmişine bakıldığında sanat dallarına öncülük eden ve akımlara yön verenler tarafından farklı kelimeler ve terimler ile türü ifade etmişlerdir. Bunlar; *İngilizce de: type (tür), Fransızca da: genre(tür), Almanca da: gattung (tür)* kelimeleri ile tanımlandığı bilinmektedir. Türk Dil Kurumu ise "içerik, biçim ve amaç yönünden özellik gösteren bir sanat çeşidi(dir)"(www.tdk.gov.tr) tanımlamasını yapmıştır.

Tür kavramından sonra zamanla diğer sanat dallarında olduğu gibi sinema sanatında da yapımcılar ve seyirciler tarafından filmler türlere göre sınıflandırmaya yöneltmiştir. Tıpkı varlıkları bilimsel olarak türlere ayırdığımızda aile, altfamilya, cins, altcins olarak sınıflandığını görmek mümkündür (Özön, 2008, s. 190). Böyle bir sınıflandırma ve türlere ayırma işlemi yazın alanında farklılık gösterir. Yazında direkt olarak tür adlandırılması yapılır bunlar genel olarak destan, eleştiri, dram, roman ve öykü türüdür. Yazın alanında yapılan bu ayırma işleminde olduğu gibi sinemada da Filmler için bir ayırım ve sınıflandırma yapılır. Sinemada ayırım ve sınıflandırma yapılırken daha çok yönetmenin ve yapımcıların filmin konusunu ele alış açısı, tutumu,

film için sarf edilen materyaller, film çekim tekniklerinin kullanılış tarzları, karakter ayırımları v.b. unsurlar sinema türlerini ortaya çıkarır (Özön, 2008, s. 191-192).

Film türleri ayrışırken kendi alıntı yapılarında ayırt edilebilen karakterler, olay örgüsü ve kendine has izleyici ile beraber filmin mizansenini konusu ve yapısı ile özgünlüğe sahip filmler ya da film grubu şeklinde olacağını ifade etmektedir (Butler, 2011, s. 119-120). Türün başka bir tanımını ise Corrigan söyle yapmaktadır: Türden söz edebilmek için filmler ortak biçim ve özelliklerine göre kategorilere ayrılabilir. Film izleyicisi zaten bu ayrımı yapmaktadır ve filmleri komedi, müzikal, melodram, bilimkurgu ya da western olarak başlıklar altında toplarken aslında benzer karakter, alıntı yapısı ve ikonografik özelliklerine göre ayırt etmektedir (Corrigan, 2008, s. 115).

1.2. SİNEMADA TÜRLER

Sinemanın tarihine bakıldığı zaman sinemanın kurucusu olarak Lumière kardeşler karşımıza çıkar. Auguste Lumière (1862-1939) ve Louis Lumière (1864-1948) kardeşler sinemada halka açık ilk gösterimi birlikte yapmışlardır. 22 Mart 1895'te Paris'te Rue de Rennes'deki Ulusal Sanayii Destekleme Derneğinde Lyon'daki *Lumière Fabrikasından İşçilerin Çıkışı* adlı filmi göstermişlerdir. İki dakikadan kısa, bir dakikadan uzun olan filmin gösterilmesi ile sinema sanatının başlangıcı yapılmıştır. İlk filmde kurgu ve konu yoktur sadece işçilerin çıkışı çekilmiş ve gösterilmiştir. Daha sonrada Lumière kardeşler güncel olayları belgelemeyi tercih etmişlerdir öykülü film çekmemişlerdir.

Öykülü filmin öncüsü Fransız Georges Méliès'tir. Méliès, tiyatrosu olan bir oyuncudur ve aynı zamanda hokkabazlıkta yapmıştır. Salonun koltuklarını nasıl doldurulmasından hareketle öykülemeye gitmiştir ve bunda başarı elde etmiştir. Méliès tiyatro oyuncusu ve hokkabaz olduğundan filmin öykülü olmasının salonu daha çok

dolduracağını düşünmüş ve anlatım bütünlüğü olan filmleri nasıl çekileceği ile ilgili birçok kez denemeler yapmıştır, Mèliès anlatım bütünlüğünü *Ay'a Seyahat(1902)* filmi ile sağlamıştır. Bununla beraber sinemada artık öyküleme çağı başlamıştır(Teksoy, 2014, s. 30-39). Mèliès, öykülü film, kurmaca filmin atasıdır. İlk tür kalıpları ve tür sineması örnekleri westernlerdir.

Sinemada öykülü filmler çekilmeye başladıktan sonra doğal süreç içinde yapımcılar ve yönetmenler çektikleri filmleri türlere ayırmaya başladı. Sinemada tür kavramı, senaryo içeriği, filmlerdeki kahramanların hayat tarzı, filmlerde kullanılan çekim teknikleri, filmlerde kullanılan sahneler ve oyuncularının birbirini andıran, ortak nitelik özelliği gösteren, aynı yapıdan özellik ve öğeler taşıyan sinema yapıtlarının gruplandırılması anlatılıyor. Bu sınıflandırmada, filmin senaryosunda konunun değerlendirme ve sergileniş biçimi, konuyu senaryolaştırma sürecindeki yaklaşımlar, konuyu vermekte kullanılan araç ve gereçler, çekilen film sahneleri, dekorların ve konuşma metinlerinin kullanılış tarzı, konu aktarımını yapan karakterlerin seçilmesi göz önüne alınır ve bu öğelerin tamamının değerlendirilmesi ile sinemanın türü belirlenmiş olur. Filmler bu öğelere göre gruplandırıldığında değişiklik gösterir ve bu değişkenler sinema türlerini ortaya çıkarır (Özön, 1984, s. 122-124).

Ersümer (2013: 174), türden bahsedebilmek için filmde olması gerekenleri alıntı kalıplarını tekrarlayan, tarihi tema, olay örgüsü, karakter ve kullanılan görsel betimlemelerin her filmimde tekrarlanması bir tür adı altında sınıflandırıldığını belirtir. Tür filmlerindeki özellikleri şöyle sıralar: “Popüler ve ticari bir yapıya sahip olmak, olay örgüsü oluşturulur iken benzer tema ve entrikalar ile toplumsal çatışmalara dayanması, film içeriğinde temel karakterlere yer vermesi, filmin geçtiği tarihler bakımından benzer zaman ve mekânlarda öyküyü anlatmak, görsel betimlemelerde fark edilebilecek kalıpları kullanmak (s. 174).

Tür Filmlerinden söz edebilmek için öncelikle bakılacak olan senaryoların nasıl hazırlandığı ve hangi tarihte bu filmin çekildiğidir. Sinema ilk ortaya çıktığı yıllarda sadece eğlence aracı olarak görülmesine karşın daha sonraları tıpkı bir yazarın kalemını kullanması ve kalemi sayesinde düşüncelerini aktarması olarak yönetmenin de kamerayı ve senaryoyu şekillendirmesi kendine has bir film dilini oluşturmaya çalışması düşünceleri ile “auter kuramı” ortaya çıkmıştır. 1940’larda Fransa’da Auteur kavramı ile tür filmleri oluşmaya ve konuşulmaya başlanmıştır. 1940 oluşan Auter kavramından sonra 1960’lı yıllarda kavram üzerinden türler tartışılmaya başlandı. Tür tartışmaları ile birlikte dünya genelinde başlayan sistem ve ideoloji eleştirileri sinemaya da etki ederek türlerin ayrışmasını kuvvetlendirmiştir. Buna bağlı olarak 1970’lerde yapılan film türleri daha çok kültür, ideoloji ve söylemler üzerinden yapılmıştır. 1980’lerden sonra tür kuramlarına yeni türler söylenmeye başlandı. Bu da “melez” türler olarak nitelendirilip türlerin bir eksen kaymasına uğradıkları söylendi.

Türlerin ortaya çıkması ve dallanmasının altında yatan ana sebep endüstri ve ekonomi olmuştur. Endüstriyel üretimin yönlendirmesi ve ekonomiye etkileri film yapımcıların ve yönetmenlerin izleyiciye aktaracağı yapısal biçim ya da seyircinin talepleri ile beraber her zaman için şekillenmiştir. Bu tanımlamalardan anlaşılacağı üzere tür kuramcıları temel varsayımları; Türlerin film endüstrisi tarafından tanımlandığı ve izleyiciler tarafından da özümşenerek tanınması şeklinde açıklanması doğru olur (Özaslan, 2013, s. 52-55).

Türsel incelemeler ve eleştiriler, zamana ve döneme bağlı olarak toplumdaki gelişmelerle farklılık göstermiştir. Dolayısıyla tür filmleri sadece sinemanın temel dinamiklerinden beslenmediği toplumun ideolojik ve kültürel yapısından da beslendiği iddia edilmektedir. Tür filmlerinde toplumun içinde bulunduğu zamana bağlı olarak toplumun sosyo-ekonomik yapısı, toplumsal ideolojik bakışı ve toplumsal

değişmelerden etkilenerak tür filmlerine yansımış ve tür filmi olarak seyirciyi ulaştırmıştır. Film türleri kültürel, sosyal ve toplumsal bir kimlik taşıır.

1970'lerde tür kuramlarına farklı yaklaşımlar oluşmaya başlamıştır, Abisel'in belirttiği ve üçe ayırdığı bu yaklaşımlar şöyledir: "Tür filmi ile ritüel ilişkisine" dayalı olan yaklaşım, "özdeşleşme ve temsiliyet sorunlarına" odaklanan ve daha çok ideolojik olarak tanımlanabilecek yaklaşım, üçüncüsü ise toplumda daha çok baskın olarak ataerkil iktidarı ve egemen ideolojiyi sorgulayan "feminist tür eleştirisi"dir (Abisel, 1995, s. 34-35).

Günümüzde sinemaya baktığımızda temel bazı sınıflandırmalarla karşılaşmaktayız. Yapılan sınıflandırmalarla sinema türleri meydana gelmiştir. Film türleri farklı toplumlarda farklı işlevler görürler. "Ryan ve Kellner'e göre, farklı film türleri farklı temsiliyet stratejileri kullanırlar, bunlar yıllar içinde değişir ve filmler farklı toplumsal bağlamlarda farklı işlevler görürler" (Abisel, 1999, s. 38). Sinema türlerine baktığımızda genel olarak şu türlerle karşılaşırız.

1.2.1. KOMEDİ FİLM TÜRLERİ:

Komedi sözcüğünün kökenine bakıldığında komos ile aidia sözcükleriyle karşılaşılır. Komos (eğlence), halk anlamına gelmektedir. Aidia ise; ezgi anlamındadır. Böylece komedy "halk ezgisi" anlamında kullanılmaktadır. Kısaca komedi halkın sanatıdır (Özdemir, 1983, s. 15). Güldürü, insanların, durumların gülünç yanlarını ele alır. İnsanları, olayları, durumları gülünç bir biçimde işleyen türdür. Gülünçlük çoğunlukla olması gereken ile olmaması gerekenin beklenmedik ve şaşırtıcı bir biçimde yer değiştirmesi ile ortaya çıkar (Özön, 1985, s. 151). Komedi filmi; seyirciyi güldürme amaçlı ve genellikle sonu mutlu biten filmlerdir. Komedi filmlerinde karakterlerin mizahi yönleri abartılarak sunulur. Toplum, sinemanın başlangıcından beri eğlenmeye olan ihtiyacını karşılamak için komedi türünü izlemek için sinema salonlarına gitmiştir. Komedi filmleri tüm sinema türlerini konu alarak yapılabildiği gibi birçok alt türe ayırmakta mümkündür ancak en çok tercih edilen komedi türleri şu şekildedir:

- Absürt Komedi

- Kara Mizah
- Askeri Komedi
- Gençlik Komedi
- Durum Komedileri
- Dini Komedi
- Romantik Komedi gibi alt başlıkları bulunmaktadır.

1.2.2. AKSİYON FİLM TÜRLERİ:

Aksiyon film türlerini çeşitlendirmek mümkün olmakla beraber genel olarak konularına göre aksiyon film türleri şu şekildedir:

- Felaket filmleri
- Macera içerikli aksiyon filmleri
- Polisiye filmler
- Suç konulu filmler gibi alt başlıkları çeşitlendirmek mümkündür. Genellikle aksiyon tarzındaki filmler daha çok tercih edilirler.

1.2.3. BİLİM KURGU FİMLERİ:

Bilim kurgu filmleri adından da anlaşılacağı üzere daha çok bilimle gelen konulardan senaryolar oluşturularak yapılan filmlerdir bunlarda daha çok şu şekilde ayrılırlar:

- Gelecek çağ ve uzay konulu filmler
- Kıyamet sonrası bilim kurgu filmleri
- Askeri bilim kurgu filmleri
- Alternatif tarih konulu bilim kurgu filmleri
- Bilim kurgu aksiyon ve macera temalı film türleri

1.2.4. KORKU FİMLERİ:

Korku filmlerinde her tür film içeriğini bulmak mümkündür bunlardan birkaçı şöyledir:

- Büyücü, canavar ve cadı korku filmleri
- Bilim kurgu korku filmleri
- Komedi korku filmleri
- Macera korku filmleri
- Doğal korku filmleri
- Doğaüstü güçler korku filmleri
- Psikolojik gerilim korku filmleri gibi daha çok çeşitlendirilebilir.

1.2.5. BELGESEL SİNEMA FİLMLERİ:

Belgesel filmler gerçeği manipüle etmeden önceden belirlenmiş konular üzerinde yapılan araştırmaların sonuçlarının seyirciye değiştirilip kurgulanmadan olduğu gibi gösterilmesine dayanan sinema yöntemidir.

1.2.6. MÜZİKAL FİLMLER:

İçerik olarak diyaloglardan daha çok müzik dilinin kullanıldığı ve dans öğelerine dayanan, senaryoda yaşananları şarkı ve dans dili ile anlatan filmlerdir.

1.2.7. POLİTİK FİLMLER:

Senaryonun toplum hayatını konu alan ve toplumda bilenen yaşamları ve hikâyeleri konu alarak, belli bir siyasi görüşü veya yaşamı senaryolaştırarak yapılan filmlerdir.

1.2.8. TARİHİ FİLMLER:

Tarihsel filmler önceden yaşamış olan kişiliklerin hikâyelerini ve yaşam biçimini konu alarak yapılan filmlerdir.

1.2.9. AKSİYON GERİLİM FİLMLERİ:

Tüm film türlerinden konusunu alabilen filmlerdir. İçeriğinde hareketin bol olduğu film türüdür. Bu film türlerinde her an bir hareket söz konusudur ve bu hareketlerde konu bütünlüğünü bozmayacak şekilde senaryoya yayılmıştır.

1.2.10. ROMANTİK FİLMLER:

Film içeriğinde daha çok aşk olan film türüdür.

1.2.11. POLİSİYE FİLMLER:

Konu içeriği olarak suç ve suçluyla mücadeleyi anlatan film türüdür.

1.2.12. ÇİZGİ FİMLER:

Çizgi filmler diğer tüm konuları içerik olarak kullanılarak çekilebilen filmlerdir. Bu film türlerinin tamamı konularına göre bir sınıflama yapıldığında sayabileceğimiz film türleridir ancak başka sınıflandırmalarda yapılabilmektedir, bunlar da izleyicilerin sınıflandırma şeklidir ve şu şekilde bir sınıflandırma yapmaktadır,

- **Çocuk filmleri;** Konu olarak daha çok çocuklara hitap eden içeriğinde eğitim olan filmlerdir ve bu filmler animasyon ve çizgi filmleri barındırır.
- **Aile filmleri;** Konu itibarı ile tüm aile fertlerinin izleyebileceği dram, macera, korku, aksiyon, eğitim v.b içeriklere sahip konulu filmlerdir.
- **Gençlik filmleri;** Konu içeriği ile daha çok gençleri ilgilendiren ve ilgisini çeken konulu filmlerdir.

Film türleri kesin olarak ayrılamasa da taşıdığı özelliklere göre bir ayrıştırma yapmak mümkündür. Bunlar senaryo içeriği, kahramanların hayat tarzı ve benzeri yönleri ile benzerlik gösteren, çekim teknikleri, kullanılan sahneler ve oyuncularının birbirini andıran, ortak nitelik özelliği gösteren, aynı yapıdan özellik ve öğeler taşıyan sinema yapıtlarının gruplandırılması anlatılır. Filmler bu öğelere göre gruplandırıldığında değişiklik gösterir ve bu değişkenler sinema türlerini ortaya çıkarır.

1.3. ELEŞTİRİ VE TÜR FİLM ELEŞTİRİSİ

“Bir sanat eserini veya bir konuyu bütün olarak ele alıp her yönüyle ortaya koymak anlaşılmasını ve değerinin belirlenmesini sağlamak doğru ve yanlışlarını göstermek amacıyla yazılan yazılara eleştiri adı verilir (www.sözlük.gov.tr)”. Var olan sanat eserini belirli kurallar çerçevesinde değerlendirmek olarak tanımlama yapıldığında sinemayı da kapsamı içine alacaktır. Sinemada türsel eleştiri yaklaşımının temelinde, tarih içerisinde yapılan filmlerde belli bir ritmin, formülasyonun, alıntı yapısının, kullanılan tüm öğelerde belli bir anlambilimsel ve sözdizimsel yapının benzerliğiyle beraber filmler üzerinde birçok inceleme bulunmaktadır.

Genel anlamıyla eleştirilen filmlerin daha çok popüler kültüre ait olup ticari olduklarını görmek mümkündür. Ticari amaçlarla çekilen veya popüler kültür içerikli olan filmlerin benzer içeriklere sahip olduğunu ve bu benzerliklerin de kullanılan temalarda, psikolojik ya da toplumsal çatışmaların dışavurumunu sağlayan karakterleri, tarihsel dönemleri, mekânları, kullanılan görsel betimleme kalıpları benzerlik gösteren filmlerden oluşmaktadır. Bu filmler genel olarak Tür Filmleri olarak adlandırılan komedi, macera, bilimkurgu, korku, western vb. filmler olarak ele alınmaktadırlar.

Türsel eleştiriler yapılırken aslında bir takım temel formlar göz önünde tutularak yapılmaktadır. Bunlar; filmin alıntı yapısı, filmde kullanılan temalar, canlandırılan karakterler, konunun geçtiği mekânlar, kullanılan dil ve buna bağlı tüm öğeler ile birlikte bir çerçeve çizilmektedir. Kullanılan öğelerin tamamı bütünsel olarak bir anlam oluşturmakta ve bu anlamda seyircilerin filmleri anlamlandırması için yeterli olup filmsel bir kültür oluşmasını sağlayarak devamlılık beklentisi oluşturmaktadır. Oluşan devamlılıkla üretilen filmlerin seyredilmesi nerdeyse zorunluluk haline gelmektedir. Bu yüzden yapımcılar ve film endüstrisi tarafından filmleri sağlıklı bir şekilde değerlendirme ihtiyacı doğmakta ve bu ihtiyaçtan dolayı türsel eleştiri kuramı önemli bir yer almaktadır.

Film türlerinin sinemanın doğuşuyla perdede yerini alması aslında seyircinin tepkilerine bakılarak bir yol izlemiş bunun sayesinde türlere ayrılmış ve bir sanat olarak ayrışmasının yanında ticari bir eylem olarak da gelişmiştir. Ticari anlamda en çok izlenen türler dönemsel farklılık gösterse de yapımcılar seyircilerin tercihlerine yönelik film yapımına devam etmişlerdir. Buna en iyi ve ilk örnek olarak Edwin S. Porter'ın *The Great Train Robbery* (Büyük Tren Soygunu) dur. 1903 yılında çekilmiş olan ve 1915 yılında David W.Griffith *The Birth of a Nation* (Bir Ulusun Doğuşu) filmini çekene kadar en fazla kazanç getirmiş olan filmidir. Yapılan bu filmlerle Amerikan film endüstrisi doğmuş olup ve bundan sonra uzun bir süre aynı tür yani “Western” türü

filmler çekilmiştir. Western'den kurtuluş yolu olarak daha sonrasında "Gerilim" türü ortaya çıktı.

Çekilen bu iki türün sinemaya katkıları azımsanmayacak derecede büyüktür, ancak ilk sesli sinema filminin bir müzikal film olan *The Jazz Singer*- 1927 olduğu unutulmamalıdır. Tür filmlerinin kabulünü geciktiren temel etkenlerin başında, Yüksek Sanat eleştirmenlerinin tür filmlerini yeterli niteliklere sahip görmemeleri olmuştur. Türsel eleştirinin gelişmesinde etkili olan kavram Fransız eleştirmenlerin ilk olarak kullandığı "auteurist" kavramıdır, Fransızlar bu kavram üzerinden Amerikan filmlerini ele alarak hak edilen konuma gelmelerini sağlayarak sinemada tür eleştirisinin önünü büyük oranda açmışlardır. Fransız eleştirmenler sayesinde saygınlık kazanan ve zaman içinde bilimsel disiplinlerle zenginleşen film türü kuramı, türsel eleştiri yaklaşımının da kurulmasına olanak tanımıştır (Özden, 2004, s. 211-214).

İlk olarak Auteur kuramcıları film eleştirisi yaparken göstergebilimsel yöntemi kullanmışlar daha sonraki yıllarda göstergebilimsel yaklaşım bir yöntem olarak kullanılmaya başlanmıştır. Auteur kuramıyla beraber 1960'lı yıllardan itibaren sinemada artık türlerden ve tür eleştirisinden bahsedilmeye başlandığı görülmektedir. Sinemayla paralel olarak bu yıllarda dünya genelinde savaşlar sonrasında özgürlük mücadeleleri başlamış, mücadelenin sonucu olarak toplumlarda ideolojik sorgulamalar başlamıştır. Yapılan bu sorgulamalardan sinema ve türleri de etkilenecek ideolojik yaklaşımlarla beraber ideolojik eleştiriler yapılmaya başlanmıştır. Bu dönemde filmler biçimsel eleştiriden çok filmin verdiği mesajlarla eleştirilmeye başlanmıştır. 1970'lere gelindiğinde artık sosyal bilimlerde eleştiriler ve incelemeler değişmiş yapılan incelemelerde daha çok yapısalcı ve biçimci eleştiri yöntemleri kullanılmaya başlanmıştır (Özaslan, 2003, s. 53-54).

Böylelikle sosyal bilimciler ve film eleştirmenleri film çözümlemelerini halkın da anlayabileceği bir şekilde yapmaya başlamışlar ve filmlerde kendi aralarında türsel bir sınıfa sokulmaya başlanmıştır. Dönemlere göre yapılan eleştirilere baktığımızda

filmler yapılıncı dönemin sosyoekonomik durumu, toplumların içinde bulunduğu politik durum ve dünyada yapılan filmlerin etkisi altında kaldığı gözükmekte bu da bizlere türlerin endüstri ve ekonomi ile bağlantılı bir kavram olduğunu gösterir. Tür kavramının başlaması ile beraber birçok sinemacı türü tanımlamaya ve açıklamaya gitmiştir.

Robert Altman, türü dört ana madde ile tanımlar. Robert Altman'a göre, eğer tür model olarak değerlendirilirse film, endüstri üretimini etkiler ve şekillendirir, film yapısal olarak düşünöldüğünde tür, belli bir biçimsel çerçevede gerçekleşir, film çekilmeden önce türü bir etiket olarak dağıtımcılar sergiler ve son olarak türü film seyircisinin talepleri doğrultusunda belirli bir konuma sürüklemek gerektiğinden bahseder. Robert Altman'ın bu tanımlamaların ışığında türlerin film endüstrisi tarafından tasarlandığı, izleyicilere sunulduğu ve kabul görenlerin devam ettiğinden bahseder.

Türlerin kendilerine özgü kimlikleri vardır ve bununla beraber türler belirli bir konu ile oluşturulurken yapıları da değişmez bu da türlerin temel bazı karakteristik özellikte olmasını sağlar bununla beraber türler oluşurken etraflarına ritüel ve ideolojik bir işlevle oluşmuştur. Oluşan bu durumda film kuramcıları kendi benimsedikleri ve iletmek istedikleri yaklaşıma göre bir sınıflandırmaya giderek türü anlatır ve eleştirirler. Ama bu sınıflandırma yapılırken kesin ve sınırları belirlenmiş olarak sunulmaz. Yapılan tanımlamalar ve kavramsal açıklamalardan anlaşıldığı gibi tür kavramı sinemanın doğusu ile beraber öncelikle film yapımcılarından çok dağıtımcılar ve gösterimciler arasında kullanılmıştır. Daha sonra film kuramcıları ortaya çıkıp bu konuyu ele alarak tür ile ilgili birçok kuram üretmişlerdir (Özaslan, 2003, s. 55).

Kuramsal olarak türe bakıldığında karşımıza bazı sorunlar çıkar bu sorunların başında türün tanımlanmasıdır, kuramcıları tanımlama yaparken kullandıkları argümanlar farklı film eleştirmenleri ise kuramcılarıdan farklı tanımlama yaparlar, buna bağlı olarak kuramcıları bir filmi türsel bir incelemeye koyarak sınıflandıracığı zaman

öncelikle filmin çekildiği döneme giderek bulunduğu tarihteki sosyoekonomik ve politik gelişmelere bakarak türün sınırlarını genişletmektedir. Bu ölçütlerden sonra filmin karakteristik özelliklerine göre tanımlamasını bitirir. Kullanılan ölçütler sonucunda dönem filmleri analiz edilerek kültürel uzlaşımlar belirlenir ve film türü ortaya koyulmuş olur. Tüm bu tanımlamaların sonucunda film yapımcıları, yönetmenler, izleyiciler kısa filmlerle ilgili olan herkes sürekli bir değişim içinde olduklarından türlere ayırım yapıp eleştirilirken tek bir kuram yeterli olmadığı görülmekte kuram seçiminde birçok unsur göz önüne alınarak tür kuramında farklı yaklaşımlardan seçimler yapmak gerekebilir (Özaslan, 2003, s. 57).

BÖLÜM 2

2.1. TÜR FİMLERİNİN TEMEL YAPILARI

Sinemanın tarihine bakıldığında seyirci ve film şirketleri her film türü için ortak özellikler ortaya konulmaya gayret etmiştir. Filmler öncelikle türlere ayrıştırılmış ve tür filmleri için belli kıstaslar ortaya konulmuştur. Konulan kıstaslar tür filmlerinin ortak özelliklerini oluşturmuştur. Konulan kıstaslar aslında film şirketlerinin zararını önlemek, film seyircisinin beklentilerini karşılamak, belli türlerde uzmanlaşan yönetmen ve senaristlerin o türün sınırlarının belirlenmesinde önemli unsurlardan birkaçını oluşturur. Tür filmlerinin özelliklerine baktığımızda genel olarak; Tür filmlerinin “popüler olması”, temsil ettiği “türün geleneklerine uygunluk”, filmde kullanılan “öykü”, anlatı yapısındaki “karakterler” filmin “ikonografisi” ve filmin “anlatımı” olarak sırlama yapmak mümkündür (Abisel, 1999, s. 57-61). Güçhan ise buna karşılık sadece üç özellikten söz eder bunlar; “ikonografi”, “sinematik anlatının teknik boyutları” ve “anlatı” (Güçhan, 1999, s. 111). Özden ise daha kapsamlı olarak türe bakar ve tür eleştirisi için birden çok unsurun ele alınması üzerinde durur. Bunlar; “kültürel dışavurum”, “türsel karakterler”, “türsel çatışmalar”, “alıntı yapısı”, “görsel betimleme ve ikonografi”, “yöntem bilim”, “sinematografi, kurgu, müzik, dekor/mekan, kostüm/aksesuar, kamera” dır.

Tür filmlerinin temel yapılarına bakıldığında aynı türe ait olduğunu söyleyebilmek için benzer içeriklere sahip olduklarını ve bu benzerliklerin hep aynı şekilde tekrar ettiğini görmekteyiz. Kullanılan bu benzerlikler filmlerde temalarda, psikolojik ya da toplumsal çatışmaların dışavurumunu sağlayan karakterlerde, belirli bir tarihsel dönemi, mekânı, kullanılan görsel betimleme kalıplarının benzerlik gösteren filmlerden oluşmaktadır. Tür filmlerinde tekrarlanan kalıplara göre bir inceleme yaptığımızda filmlerde kültürel dışavurum, alıntı yapısı, çatışma, türsel karakterler ve görsel betimlemelere bakmak gerekmektedir.

2.1.1. TÜR FİLMLERİNDE KÜLTÜREL DİŞAVURUM

Louis ve Auguste Lumière Kardeşler, sinematograf ile ilk gösterimlerini 22 Aralık 1895'te Paris' te bulunan küçük bir cafe olan Grand Cafe'de halka açık bir film gösterisi düzenlemişlerdir. Gösterilen bu film aslında belgesel niteliğe sahip tren ve tren istasyonu ile ilgili bir filmidir. Daha sonra en çok bilinen işçilerin fabrikadan çıkışları ile ilgili bir belgesel filmidir, sinemanın tarihine baktığımızda toplumsal olan ile sinema kullanılmaya başlanmıştır. Filmler aslında toplumun kendisi hakkında oluşan ve yaşananları konu almakta ve yaşayan toplumların kültürlerini yansıtmaktadır.

Türk ve Dünya sinema tarihine baktığımızda farklı dönemlerde farklı kültürel yapı içine girildiği ve bu yapı ile beraber farklı konuların işlendiği görülecektir. Bu bağlamda bakıldığında film türleri toplumun kendisiyle yüzleşmesini sağladığı dışavurum alanlarıdır (Özden, 2004, s. 221-224). Farklı dönemlerde farklı kültürel öğeler, toplumsal değerler, kaygı ve düşünceleri bu filmlere yansıtılması ile oluşur.

Filmsel aktarımlar sayesinde sinemasal film türleriyle toplumlar kendileri hakkında daha çok bilgi sahibi olarak düşüncelerini, sosyal yaşamlarını ve politik düşüncelerini tartışıp olgunlaştırabilecekleri ortamlar oluştururlar. Tür filmleri açısından kültürel dışavuruma bakıldığında, her türün kendi seyircisinde olmasını istediği ve tasarladığına ulaşmak için o türe ait imgeleri aklında tutmak zorundadır. Bu zorunluğu yerine getirerek kendi türsel seçimini yapan seyircisine ulaşacaktır. Tür filmlerinde kullanılan öykü anlatımı ve buna bağlı olan neden-sonuç ilişkisi ile sadece filmlerdeki karakterlerle sınırlı kalmayıp bir takım kültürel düşüncelerin daha anlaşılır bir görünüm kazanmasını sağlarlar, bununla beraber yeni kültürel değerler oluşması için zemin hazırlarlar. Böylelikle tür filmleri aracılığıyla yeni kültürel değer yargılarının oluşması da mümkün kılınmaktadır (Özden, 2004, s. 222).

Özden (2004-221) kültürel dışavurumu anlatırken tür filmleri için; “film türleri toplumun kendisi hakkında düşüncelerini yansıttığı tartışma alanlarıdır. Farklı dönemlerde farklı film türlerinin daha fazla perdeleri doldurmalarının ya da belirli film türlerinde belirli temaların belirli dönemlerde daha çok ortaya çıkmalarının nedeni bu durumdur. Film türleri toplumun kendisiyle yüzleşmesini sağladığı dışavurum alanlarıdır. Toplumsal değerler, düşünceler, kaygılar, yargılar, duygular, dönüşümler ve benzeri öğeler türsel alan içinde seyircinin karşısına açık ya da örtük bir biçimde çıkarlar ve bunları ifade eden filmsel anlatıların üretilmesini sağlarlar (s. 221).”

Toplumda bulunan fertler tür filmleri sayesinde kendisinin yüksek sesle söyleyemediğini onun yerine filmde bulunan karakterlerin söylediğini görünce kendi kültürel yansımasını görmek üzere tür filmlerini tercih etmeye başlar. Film türüne bakmaksızın, sinema endüstrisi, filmi çekmeden önce film seyircisini baz alarak film üretme yoluna gider. Seyirciyi akılda tutarak çekilen filmlerden daha çok gelir elde eder. Film seyircisi kendi kültürel dışavurumunu gördüğü için tür filmini tercih eder. Gans bu seyirci kitlesini seyirci imgesi olarak adlandırmaktadır. Tür filmleri kategorilendirildiğinde her türün kendi seyirci imgesine sahip olduğu görülür.

Film çeken yönetmen çekeceği türe göre seyirci imgesini aklında tutarak filmi çekmelidir. Seyirci imgesinin etkisi düşünüldüğünde, toplumun kültürel dışavurum alanının egemenliği yönetmene geçer ve böylece kültürel dışavurum tür filmlerinin içine kolaylıkla dâhil olur ve toplum tür filmi sayesinde kültürünü rahatlıkla ifade edebilme olanağı elde eder. Böylelikle tür filmleri sayesinde toplumda bulunan insanlar kültürlerini tür filmleri sayesinde hiçbir kaygı duymadan ifade etmiş olurlar. Tür filmleri sayesinde toplumlarda bulunan kültürel düşünceler böylelikle somutlaşmış olurlar.

Film Türleri değerlendirilirken filmin çekildiği zaman ve zamana bağlı kültürel ortam çok önemli yer kaplar. Yeni kültürler oluşurken bu kültürlerin aktarımı tür

filmleri ile yapılabilir. Tür filmlerinin anlatım yapısının toplumun kültürel değerleri, inançları ve ideallerinin film içerisine nasıl katılıp seyirciye sunulduğu, buna karşılık olarak seyircinin bu tür filmleri karşısında beklentilerinin boşa çıkarmaması için anlatı yapısı içerisinde o topluma ait olan, zaman ve dönem dikkate alınarak kültürel çatışmaları en uygun karakterlerle sunmasıdır.

Genel olarak tür filmleri dönemseldir. Toplumlar farklı dönemlerde farklı kültürel değerleri benimserler ve tür filmleri kültürel dışavurumla ilgili oldukları için aynı şekilde tür filmlerinde hem alıntı yapısı hem de karakterlerde değişen dönemlere uygun olmalıdırlar. Film türlerinde belirleyici unsurlar vardır bunların başında gelen teşhis edici niteliği bulunan unsur kültürel bağlamdır. Tür filmleri kültürel bağlam sayesinde toplumun olaylar karşısında sergilediği tavırları, değerleri ve eylemleri karakterlerle birleştirerek tekrardan seyirciye sunar, böylece toplum dönemsel olarak değişme eğilimine girer.

Değişim isteme arzusu film seyircisinden gelir ve tür filmlerinin başarısı arzusunun niteliğinden kaynaklanmaktadır. Film seyircisi izlediği filmlerde her defasında yenilik, yaratıcılık ve farklı karakterlerle çeşitlilik arar ve bunu kendinin bildiği bir bağlamla yapılmasını ister. Bu nedenle tür filmlerinde anlamlandırma çok önemlidir. Anlamlandırma yapılırken tür filmlerinde tekrarlama ve çeşitleme yolu ile yapılandırıldıkları anlatım gelenekleri türsel malzemelerle desteklenerek seyirciye sunulur. Anlatı geleneklerinde söylemsel boyut önemli bir yer tutar.

Tür filmlerinde kullanılan unsurların anlamlandırmasını sağlayan durum, söylemin değiştirilmesi ve söylemi özgül bir duruma getirerek yeni anlam kurulmasıdır. Bu anlamlar sadece türün kullandığı malzemeler olarak değerlendirmek yanlış olur. Bu değişimlerle seyirciye aktarılan anlamlar önem kazanır. Tür filmlerinin temel özelliklerinden olan söylem, sunum tarzını ve anlatı geleneklerini belirttiğinden önemli bir yere sahiptir. Çünkü söylem, anlatı yapısındaki imgeleri dizilimlerini düzenleyerek

anlamlandırır. Tüm anlatılanların ışığında şunu söylemek doğru olacaktır; iyi bir tür filmi özgün anlatımla öyküsünü kurabilen, geliştirebilen ve sonuçlandırabilen filmidir (Özden, 2004, s. 222-245).

2.1.2 TÜRSEL KARAKTERLER

Tür filmleri ayrıştırılırken çözümlene sürecinde, sözdizimsel ilişkileri sağlayan alıntı yapılarının içinde bulunan psikolojik ve anlambilimsel öğeleri ayırt edici temel unsur türsel karakterlerdir. Türsel karakterler tür filmlerinin alıntı yapısında bulunan ve kültürel dışavurumdan kaynaklanan çatışmaların somutlaştırılmasını sağlarlar. Türsel karakterler tür filmlerinde alıntı yapısının içerisinde bulunan çatışmaların somut bir hâl alması ve net olarak diğer öyküleme ve karakterlerden ayrılması bakımından önemli bir yere sahiptir. Türsel filmlerde bir karakter deposu olmazsa alıntı yapısında kültürel dışavurumda eksiklik olacaktır.

Sinema filminde karakterin kullanımı ve bu karakterin film içindeki gelişimi aşama aşama verilerek filmin izleyicisi ile özdeş bir hâl alması sağlanır, böylelikle türler içerisinde karakterler kendini belirginleştirmektedir. Bu karakterlerle kimi zaman toplumun içinde bulunduğu statükoya karşı gelen kimi zamansa kendi statükosuna karşı gelen bireyler canlandırılarak istenilen ve alıntı yapısına uygun bir tarzda hareket edilir. Türsel olarak Yeşilçam denince herkesin ilk aklına gelen karakterler olduğu gerçeği karakterlerin tür filmlerin vazgeçilmezleri olduğunu bizlere göstermiştir.

Tür filmlerinde kullanılan karakterler, türün alıntı yapısı içerisinde bulunan çatışmalara uygun bir biçimde, o tür için çatışmanın gerektirdiği niteliği alıntı yapısına uygun olarak yeterli bir düzeyde ve oranda bünyesinde barındırabilecek rolleri içermektedirler. Bu karakterler alıntı yapısına bağlı olarak belirli kültürel niteliklere sahiptirler ve bu sahiplikle aktarım sağlamaları gerçekleşir. Tür filmlerinde karakterlerin etkinliğini seyirciye aktaran kültürel dışavurumla beraber çatışmanın

karaktere yüklediği güçtür. Temelde karakterler gücünü kültürel çatışmaya borçludur. Kültürel çatışmaları seyirciye aktaran da karakterlerdir. Tür filmlerinde türsel karakterler çatışmayı seyirciye aktarırken eylemleri tavırları önem kazanır ve türsel çatışmalarda oluşumlarını karakterlerle gerçekleştirirler.

Her tür filminde karakterler farklı kültürlerin yansımalarını temsil ettiğinden karakterlerin alıntı yapısı içerisinde farklı eylem ve tavırlar sergilerler. Aynı türden olan filmlerde karakterler benzer çatışmalarla benzer dışavurumlar sergilerler. Bundan dolayı tür filmlerinde karakterlerde çeşitleme yoluna gidilir ve bu çeşitleme ile türsel karakterler içinde buldukları türe anlam kazandırarak kültürel dışavurum sağlayarak genel anlatı yapısının niteliklerini bozmadan türe katkı sağlamış olurlar. Tür filmlerinde bulunan türsel karakterler seyirci tarafından filmin anlamlandırmasında karakterlere simgesel değerler verir. Bu açıdan karakterlerin kendilerine özgü doğalarının olduğunu unutmamak gerekir.

Temel kültürel çatışmalara etki eden karakterlerin bu doğasıda önemli bir etken olarak seyirciye yansıtılmalıdır. Türsel film içerisinde türsel karakterlerin üç işlevi bulunmaktadır. Bunlar tür film karakterleri film içinde yaşadıkları çatışmalarla belli karakter özelliklerine sahip olurlar, bu karakterler sahip oldukları özelliklerle yaşadıkları çatışmaları en iyi şekilde temsil edebilmek adına çatışmaya ait psikolojik durumu yansıtmaları gerekmektedir. Tür film karakterleri karakterin özelliklerinden kaynaklı duygu ve düşünceleri simgesel yapıları içerisinde en iyi şekilde yansıtılmalıdır. Tür filmlerinde birden çok karakter kullanımı söz konusudur, farklı karakterlerin kullanılması çatışma alanını genişleterek türe katkı sunacaktır (Özden, 2004, s. 253-263).

Film Türlerinde kullanılan karakterler öykü içerisinde üstlendikleri ve aktardıkları roller sayesinde kültürel çatışmanın hizmetine girmektedirler. Çatışma ile beraber karakterler kültürel dışavurumu gerçekleştirirler. Karakterin oluşumu bu çatışmayla meydana gelmektedir. Kullanılan karaktere bakarak filmin türünün de

söylenebileceği unutulmadan alıntı yapısı içerisinde karakterlere gereken yer verilerek türün oluşumu daha da kuvvetlenir. Komedi sinemasının en belirgin özelliklerinden biri olan türsel karakterler ve bu karakterlere özgü konuşma şekilleri, hayat tarzları ve sakarlıkları üzerinden seyirciye verilecek dönemsal kültürel çatışmalar alıntı yapısına konulur. Böylelikle alıntı yapısı içerisinde karakterler oluşmaya başlar ve sergilenen davranışlarla ana karakter yan karakterler oluşmuş olur.

Alıntılarda filmlerin sonuçlandırılması için bazı araçlara ihtiyaç duyulur ve bu araçlar neden-sonuç ilişkisini tamamlarlar. Genel olarak bu araçlar karakterler, zaman ve mekândır. Ancak neden-sonuç perspektifinden bakıldığında bunun karakterlerin görevi olduğu görülür. Alıntı içerisinde olayları başlatan ve oluşan olaylara tepki veren her zaman karakterlerdir. Karakterler filmin biçimsel sisteminde rol oynarlar. Anlatının nesneliliği karakterler ve karakterlere mekânı, zamanı olayın başlangıç durumundan sondaki duruma doğru nasıl getirdiği ile ilgilidir (Bordwell and Thompson, 2012, s. 79-90).

Klasik anlatılı tür filmlerinde izleyici önemli bir yere sahiptir ve göz ardı edilemez. Filmin sunulacağı kişi izleyicidir ve öykü oluşturulurken izleyicinin belli bir toplum yapısı ve kültürüne sahip olduğu unutulmamalıdır. Karakterler de toplum ve izleyicinin kültüründen ayrı düşmemelidir, çünkü anlatı içerisindeki bütün karakterler ve çatışmalar gerçek dünya ile ilintilidir. Seyircilerin perdeyle özdeşleşmeleri önemlidir, seyirci her zaman kendi hayatında karşılığı olan alıntı yapılarının olmasına dikkat eder. Bu unsurların aktarımı yapılır iken belli bir strateji ile örtük bir biçimde sunulduğunu unutmamak lazım (Güçhan, 1999, s. 117).

2.1.3. TÜRSEL ÇATIŞMA

“Her film türü belirli toplumsal ya da psikolojik çatışmaların soruşturulmasını üstelenerek, insan ve toplum psikolojisinin belirli yönlerini araştırmakta ve bu yönleri dolaylı bir ortam içinde, rüya sürecinde olduğu gibi simgeleştirmeler ve

yoğunlaştırmalar aracılığıyla gündeme getirerek tartışılmalarını sağlamaktadır” (Özden, 2004, s. 246). Tür filmleri sinemanın tarihinden başlayarak dönemsel olarak toplumun kolektif bilinçaltlarında yatan ve direk olarak topluma yansıtamadığı düşüncelerinin, kültürel sorunlarının ve kaygılarının neden olduğu çatışmaları ifade etmek için kullanmıştır.

Tür filmleri sayesinde seyirci toplumun bilinçaltında yatan çatışmaları simgesel olarak görmeye başlamıştır. Bu simgesel çatışmalar geniş bir kültürel dışavurum alanı oluşturur. Tür filmleri alıntı yapılarında bulunan unsurlardan dolayı kültürel çatışmalara olanak sağlar. Türler sayesinde belirli çatışmalar için en uygun dışavurum alanları oluşturur. Çeşitli sinemasal türler çatışma alanının genişlemesine olanak tanır; bir türde olmayan çatışma alanı başka bir türde mevcut olabilir. Türün kendine ait olan kültürel karşıtlıkları ve tür içindeki çatışmalar türün temel özeliğinden kaynaklanır.

Film türlerini belirlemede alıntı yapısı ile beraber tür içindeki çatışmalar filmin türünü ortaya koyar. Bundan dolayı bir tür filmini incelerken türün içerisinde var olan ve türü ifade eden temel çatışma alanlarına bakmak gerekir. Çatışmalar tür içerisinde bulunan ikili karşıtlıklardan oluşur ve her türde farklılık gösterir. Tür filmlerinin anlatım yapısı içerisinde uygun çatışmayı kullanarak dışavurum, türe özgü karakterler ve görsel betimlemeler ile kendi türünün sınıflandırılmasına dâhil olur. Tür filmlerinde filmin alıntı yapısında bulunan çatışmanın özünün korunması gerekmektedir, çatışmaya zarar verebilecek tüm unsurlar anlatım yapısının dışında bırakılır. Bunu tür filmleri yaparken genel anlamda bir değişiklik olmaz çünkü tür filmlerinde her türün kendine ait bir türsel yöntemi bulunmaktadır. Bu yöntem sayesinde kendi anlatım yapısı içerisinde çatışmayı anlamsızlaştıran ya da dağıtan öğelere yer vermeyerek bunun önüne geçer. Böylelikle tür filmleri kendi türüne ait anlatım yapısı içerisinde kültürel temaları barındırır ve kültürel temaları tek bir noktada toplamaktadır. Örnekleme gerekirse korku türüne ait kültürel temalar ölüm ve cinselliktir. Komedi türünde ise sınıfsal ayrılıkların çözülmesidir (Özden, 2004, s. 246-251).

Çatışma sinema filmlerinin olmazsa olmazıdır ve karaktere özgüdür. Çatışma karakterle birlikte ortaya çıkar. Filmin alıntı yapısında belli bir dizgi ile ilerleyen olaylara anlam katarak sonuca ulaşabilmek için karakteri ve olay örgüsünü somutlaştırır. Çatışma alıntının sürükleyicisi konumundadır, eğer çatışma yoksa bir durağanlık olacaktır. Türsel yaklaşımda her türün kendi içerisinde oluşturduğu benzer karakterler ve çatışma vardır. Çatışma karakterle beraber sonuca ulaşmaya kadar devam eder. Karakterlerin sahip olduğu özellikler çatışmayla ortaya çıkartılır ve diğer alıntı yapılarından türsel olarak ayrışmasına olanak sağlar. Genel olarak karakterlere yüklenen çatışmalar; kendileri ile olan, doğaya karşı olan, diğer bireylere karşı olan, dönemin egemen gücüne karşı olan ve gelen her türlü tehdide karşı oluşan olay örgüleridir. Türsel anlamda çatışmanın kime karşı yapıldığı ve izleyicinin tepkilerine göre şekillenir (Tuğan N. , 2018).

Tür filmleri genel anlamıyla seyirciler tarafından karakterlerin alıntı yapısı içindeki çatışmalarıyla kültürel dışavurum alanlarını oluşturur. Toplumlar tür filmlerine verdiği tepkilerle kendisiyle yüzleşirler. Film türleri toplumda belirli rolleri üstenerkek toplumun kültürel dışavurumunu kolaylaştırır ve toplumun psikolojik açıdan yoğunlaşmasını sağlayarak tartışma alanları sağlar (Özden, 2004, s. 233). Tür filmleri türsel çatışmayla toplumun kolektif bilinçaltılarında yatan endişe ve rahatsızlık veren düşüncelerden, kültürel sorunlardan kaynaklanan kaygı ve endişeleri de ifade edebilecekleri araçlar haline gelmiştir. Böylece tür filmleri toplum ve seyircinin bilinçaltında yatan çatışmalarla yüzleşmiş olur ve kültürel dışavurumda meydana gelmektedir (Özden, 2004, s. 247).

2.1.4. ANLATI YAPISI

Sinemanın serüveni, 1895 yılında sinematograf aygıtının icadı ile başlamış ve 1902 yılında ilk öykülü film olan “Ay’a Yolculuk” filmi ile değişimin ilk basamağı ve sinemada senaryonun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. İlk senaryolu film olan Ay’a

Yolculuk filminde seyirciler sadece görüntü izlemişlerdir. Devam eden yıllarda sesli sinemaya geçilmiştir. Sinemada ilk zamanlar da alıntıya çok önem verilmemiştir. Hatta senaryonun sinemayı sanat olmaktan çıkardığını savunanlar olmuştur. Fakat sinemada senaryo varlığını sürdürmüştür (Temel, 2019).

Sinemanın temel amaçlarından biri de belli bir konuyu izleyiciye aktarırken bir öykümeden ya da anlatıdan yararlanmak olduğunu görmekteyiz. Sinemanın tarihine bakıldığında sinema filmi üretebilmek için sinemanın olmazsa olmazı anlatıdır. Filmlerin başarısı, kullandıkları anlatı sanatının gereklerini yerine getirebilmeleri ölçüsünde başarılı ve süreklilik kazanmışlardır. Sinema filmleri seyirciye ulaşma da tekdüze bir anlatı yapısını kullanmazlar. Çekilen her filmde kendine has bir karakteristik yapı oluşturarak sağlam bir anlatım tarzı oluşturmaya çalışır. Bu anlatım biçimleriyle filmde kullanılan karakteristik yapı türler olarak ortaya çıkmaktadırlar.

Tür filmleri izlenirken, film seyirciye kendini öyküsüyle beraber anlamlaştırır ve filmi seyretmemizi talep eder. İzlenen tür filmi seyirciden kendini gerçek dünyadan soyutlamasını ister; çünkü gerçek dünyaya ait yapılar tür filmlerinin yapısını bozabilecek niteliklere sahip olabilir. Böylelikle film tüm alıntı yapısı ve diğer karakteristik özelliklerini birebir seyirciyi dış dünyadan soyutlayarak verecektir, böyle bir anlatım türsel yapıyı kullanabilmenin gereğidir. Tür filmi, kendi anlamlandırma ve öyküleme koşulları içinde seyredildiğinde seyirciyi kendine ait kodları ve anlamlandırmayı tam olarak aktarmış olacaktır. Tür filmi seyirciyi dış dünyadan soyutlayarak göstermiş olduğu anlamları her şeyi dışarıda bırakarak gerçekleştirdiği oranda türsel yapıyı ve anlatıyı korumuş olur.

Tür filmleri kendi anlatım koşullarında ancak kendilerini tam ifade edebilirler ve böylece değerlendirilmelidirler. Çünkü tür filmleri kendi anlatı geleneklerinden öznellik kazanırlar. Tür filmlerinde anlatım kendi unsurlarını planlayarak önceden düzenleyerek kurulan değerlere sahiptir. Böylece tür filminde bulunan unsurlar; karakterler, kültürel

dışavurum, çatışma gibi filmin temel alıntı yapısını oluşturan etmenler özgünlükle seyirciye aktarılır (Özden, 2004, s. 234-235).

Sinema tür filmlerinin anlatı yapıları üzerinde en büyük etkiyi oluşturanların başında yönetmenler vardır. Tür filmlerine yönelen yönetmenler genel olarak kişisel yetenekleriyle alıntıyı zenginleştirirler. Tür filmleri ve türsel gelenekler arasında sıkı bir bağ vardır. Bütün kültürel ürünler gelenekler ve geleneklere yeni eklenen buluşlarla zenginleştirilir. Toplum tarafından bilinen geleneklere anlatı yoluyla yenilikler eklenerek seyirciye sunulur, seyirciye sunulan yeniliklere seyirciler artık yabancılık çekmez ve kolay toplumsal kabullenme sağlanarak türsel başarı elde edilir. Filmlerini türsel geleneklere yenilikler katarak üretmiş olan yönetmenlerin oluşturduğu filmleri seyirci kendine ait olan olarak algılamasına olanak sağlayarak yönetmene bu filmsel türü tekrar tekrar çekerek gişe hasılatı elde etmesini sağlayacaktır. Tür film seyircisi filmi sevdiği ve sevgisini de gişe hasılatıyla gösterdiği vakit film yönetmeni ve yapımcısı da bunu tekrarlayan filmler yoluna giderek türün zenginleşmesini sağlayacaktır.

Görüldüğü üzere seyircinin talebinin daha çok kendi kültürüne yakın alıntıların kullanılmasına yönelik olduğudur. Film türlerinde türsel anlatının sağlam kaynaklara dayandırılması büyük önem taşımaktadır. İyi bir türsel filmde söz edebilmek için filmin kendine ait bir anlatı tarzının olması gerekmektedir. Tür filmlerinin temel özelliklerinin başında toplumsal dışavurumu sağlamak olduğunu ve bunu en iyi yapanın yollarından birinin filmlerin anlatı yapısıyla gerçekleştirildiğini vurguladık.

Toplumlar belli dönemlerinde ve zamanlarda kültürel olarak farklı durumlar yaşar. Değişen durum ve kültürel değerleri tür filmlerini de şekillendirir ve tür filmlerinin işlevlerinden olan kültürel dışavurum seyircinin durumuna göre hareket eder. Dolayısıyla tür filmlerinin alıntı yapısında sadece yönetmenlerin değil aynı zamanda seyircilerinde büyük etkisi vardır. Seyirci her zaman izlediği filmde kendi kodlarına ait olanı görmek istediğinden film yönetmeni de bu isteği geri

çeviremeyecektir. Tür filmleri seyircinin ilgisinden dolayı devamlılıkta sağlanmış olur. Tür filmlerinin bu yapısından kaynaklanan tekrarlanma ve çeşitlenme yolu ile anlatım geleneği oluşturmuştur. Bu anlatım geleneği tür filmlerine her zaman ve her dönemde film anlatısı için türsel malzeme ihtiyacını karşılamıştır.

Her film türü kendi içerisinde bulunduğu geleneğe göre temalar kullanmaktadır. Kullandığı temalarla beraber görsel malzemeleri de kullanarak anlatım geleneklerini oluşturur. Böylelikle kendi türü içerisinde devamlılıkla tekrar ve çeşitlemeye dayalı anlatı yapısı oluşturur. Tür filmlerinde anlamı oluşturan unsurlardan biri de söylemdir. Söylemler; filmsel unsurlarla birleşerek anlam yapısını oluşturur. Tür filmlerinde seyirciye aktarılacak anlamları oluşturmak için imgeler ve imgelere anlamlarını kazandıran öğelerin başında söylemler gelmektedir. Tür filmlerinin söylemsel yapılarıyla filmin görüntüleri çözümlenir. Tür filmlerinde her türün kendine özgü çatışmaları ve bu çatışmaları seyirciye çeşitli yönleriyle ileten karakterleri, karakterlerin ilettiği çatışmayı temsil ve tesis edilebilmesi için kullandığı görsel malzemesi ayrıdır. Tür filmleri toplumsal yapı içerisinde bulunan insanların bilincine ya da bilinçaltına etki etmek için çeşitli çatışmaları kullanır, Çatışmalar, seyirciye uygun karakter ve görsel betimlemeler ile amacına ulaşır.

Her türde kullanılan unsurlar farklılık gösterdiğinden türe göre değerlendirme yapmak doğru olacaktır. Tür filmlerinde anlatımsal kalıplar önemli bir yere sahiptir. Tür filminin başarılı olması için geleneksel yapısına uyması gerekmektedir, geleneksel yapısına uymayan tüm unsurları anlatı yapısının dışında bıraktığı kadar başarı elde edecektir. Böylelikle tür filmi içindeki karakterler var olur ve seyirciyi etkileyerek olmayan bir dünya yaratarak burada varlığını devam ettirir. Tüm bunlar tür filmlerinin alıntı yapısının içerisinde yer alarak türe özgünlük kazandırır (Özden, 2004, s 238-245).

2.1.5. GÖRSEL BETİMLEME

Görsel öğeler sözcüklere göre insan duyu ve düşünce sistemine daha fazla etki eder. Hatta insan gördüğü görsel betimlemelere bir de kendi iç âleminde anlamlar yükler ve zihinlerimizde bu anlamlar kalıcı olarak yerleşir. Tür filmlerinde türlerin oluşması ve tür eleştirisinde türsel çatışma, türsel karakterler, alıntı yapısı kadar türün belirlenmesinde o türe ait olan görsel malzemelerin kullanılması ve bu malzemelerle görsel betimlemenin tam olarak seyirciye tekrarlanan bir şekilde verilmesi etkilidir.

Filmlerde kullanılan ve beyaz perde sayesinde seyirciye verilen tüm imgeler seyircilerin gerçek yaşamda karşılaştıkları nesnelere aynı olduğundan seyirci bu nesnelere hemen anlam yükler. Sinema perdesinde her zaman kullanılan imge gerçek anlamları ifade edemeyebilir gerçek anlamının yanına yan anlamlar katılarak perde sayesinde seyirciye sunulur. Sunulan bu anlamların perdede sürekli tekrarlanması imgelere artık alıntı yapısında verilmek istenen başka bir anlam içi kullanılmış olur ve seyirci gerçek anlamının yanında bu anlamlı da artık benimsemeye başlayarak anlamlandırır. Sinema perdesinde kullanılan her iki durumda da imgelerden oluşan görsel film malzemesi tek bir anlamda değil de ikonik anlamlarından sıyrılıp yepyeni anlamlar katmaya başlayacaklardır. Tür Film incelemelerinde bu ikonografik anlam kalıpları göz önüne alınarak değerlendirilmesi gerekir. Filmlerde ikonografik kullanım sıkça yapılan bir durum, bazen var olan yoğun anlamlardan sıyrılıp basit anlamlar yükleyebilmek için basit ve tekrarlayan imgelere başvurulur böylece istenilen düşüncelerin kolayca film seyircisine iletilmesine yardımcı olmaktadır. Sinemanın ilk dönemlerinde anlatı karakterler ve ikonografik kalıplarla yapıldı ve bu da sesiz sinema dönem filmlerinde daha etkin bir şekilde kullanılmıştır.

Sinemada gelişmelere paralel olarak sesli betimlemeler de yerini almaya başladıktan sonra artık her şey sinema seyircisini etkileyerek alıntıyla beraber, sesler, müzik ve görsel betimlemeler kullanılmıştır. Zamanla seyirciye hazır anlamlar sunma ihtiyacını en iyi gideren araçların ikonografik kullanım olduğu görülmüş ve tür

filmleriyle özdeşleşen imgeler kullanılmaya başlanmıştır. Sinemasal türlerde filmi çeken yönetmenler filmlerini belli bir türe indirgeyebilmesi için sürekli tekrarlayacak unsurların yanında görsel betimlemesinin de tekrarlanması ile ikonografik bir nitelik ile imgeleri kullanmak durumundadır. Türsel yaklaşımı tekrarlayan ikonografik görüntüler temsil eder denebilir. Tür filmi eleştirisinde filmin görsel malzemesi tek tek filmlerin bağlamında ele alınmamaktadır. (Özden, 2004, s. 264).

İnsan doğduğu andan itibaren sosyal hayatın içinde yaşayan bir bireydir ve bu birey aile, eğitim, cinsiyet, sosyal yapı ve kültür yapılarından etkilenmemesi kaçınılmazdır. Günümüzde görsel sanatların en etkili olan sinema filmlerinden bireylerin etkilenmemesi imkânsızdır. Sinema tarihine bakıldığında bu etkilenmenin izlerini dönemseller ve türsel olarak görmek mümkündür. Tür filmleri insan bilincine ya da daha derin olan bilinçaltına inerek duygusal, sosyal ve kişisel çatışmaları ortaya çıkarmak için; filme en uygun karakterleri alıntı yapısına bağlı olarak görsel betimler ile filmin kendine özgü bir bağlamda yapılmasını sağlar.

Tür incelemesinde Zafer Özden in Film Eleştirisi “Film Eleştirisinde Temel Yaklaşımlar ve Tür Filmi Eleştirisi” kitabında belirttiği Tür Filmi ve Kültürel Dışavurum, Tür filmi ve Anlatı Yapısı, Tür Filmi ve Çatışma, Tür Filmi ve Türsel Karakterler, Tür Filmi ve Görsel Betimleme başlıklarından yararlanılarak tür filmlerini daha iyi çözümlenmeye çalışacağız. Kullanılan öğelerin tamamı bütünsel olarak bir anlam oluşturmakta ve bu anlamda seyircilerin filmleri anlamlandırması için yeterli olup filmsel bir kültür oluşmasını sağlayarak devamlılık beklentisi oluşturmaktadır.

2.2.1. KOMEDİ SİNEMASININ KISA TARİHİ

Anlatısal türler içinde olan ve geçmişi oldukça eskiye dayanan komedi, sinemada da yerini almış ve Dünya sinemasında ilk komedi filmi “*Bahçivan’ın Sulanışı*” olduğu yönündedir. Sinemada komedi türünün başlangıcı İtalya ve Fransa’dır.

Sinemada konulu Türk filmleri başlamış ve Batı dünyasında ise sinema parlamaya devam ediyordu. Amerika Birleşik Devletleri'nde altın çağını yaşamaya başlamıştır ve Charlie Chaplin *Keystone* dizisi ile kendinden söz ettirmeye başlamış, Fransa'da Louis Feuillde *Fantoma*, İtalya'da *Cabiria*, gibi yapıtlarla hızlı bir biçimde sinema sektörü ilerliyordu.

Dünya sinemasını izleyen Türk sineması da benzer filmler yapma peşindeydi. Bunun öncülüğünü o dönemde Malul Gaziler Cemiyeti için çevrilen ve kamerada Fuat Uzkınay'ın olduğu ve yönetmenliğini ise Şadi Fikret Karagözoğlu'nun üstlendiği, *Bican Efendi Vekilharç* filmi olmuştur. *Bican Efendi Vekilharç* ilk Türk Komedi olarak kabul edilir. Çekilen ilk film seyirciler tarafından beğenilince, *Bican Efendi Mektep Hocası* ve *Bican Efendi'nin Rüyası* isimli devam niteliğinde filmler çekildi. Çekilen bu seri filmler aynı zamanda Türk sinemamızın ilk seri filmleri olma özelliğini taşıyor. *Bican Efendi* tiplemesi, mizahi olarak 1910'lı yıllarda Amerika'da üne kavuşan Charlie Chaplin ekolüne benzerlik gösteriyordu bu filmlerde güldürülü ama bir birinde kopuk sahnelerden oluşuyordu, buna rağmen diğer çekilen filmlere göre daha fazla sinematografik özellikler taşımaktaydı. *Bican Efendi Vekilharç* ile ilk olarak Türk sinemasında bir öykü düşünülmüş ve devam filmleri çekilerek ilk seri sinema çekilmiş oldu (Scognamillo, 1998-2003, s. 33-35).

Şadi Fikret Karagözoğlu, *Bican Efendi* tiplemesiyle başlayan ve genel olarak, operet müzikal tarzında tiyatro oyunlarından uyarlanan komedi filmleri 1940'lara kadar devam etmiştir. 1940'tan sonra yine tiyatro oyuncusu ve "orta oyununun son temsilcisi" İsmail Dümbüllü çıkar. Dümbüllü hazırcevap olmasının yanında abartılı hareket ve mimikleri ile farklılık gösteren bir komedi sanatçısıdır. Bu dönemde Muhsin Ertuğrul da komedi filmi olan "*Akasya Palas'ı*" İpek film ile çekmiştir. Muhsin Ertuğrul'un çekmiş olduğu filmde Hazım Körmükçü, Perihan Yanal, Cahide Sonku oynamışlardır. Bu

dönem 1950'li yılların sonlarına kadar devam etmiştir. Bu dönemde özgün komedi senaryoları oluşturulamamıştır.

1960'lı yıllara gelindiğinde, ülkenin içinde bulunduğu durum ekonomik nedenlerden dolayı vatandaşların kırsaldan şehre göç etmesi ile sinemada da köyden şehre göç eden kendine ait has hareketleri olan ve bu hareketleri göç eden kişilere özdeşleştirilen aykırı tiplmeleri ortaya çıkarmıştır. Bu aykırı tiplmelerin başında *Cilalı İbo* serisi (Feridun Karakaya), *Adanalı Tayfur* (Öztürk Serengil) ve *Turist Ömer'in* (Sadri Alışık) serileridir (Şahinalp, 2010, s. 68-78).

1970'lere gelindiğinde 60'larda yaşanan ekonomik sıkıntılar ve televizyonun etkisi ile sinema seyircisi salonları terk etmeye başlamıştır. Yapımcılar seyirciyi tekrar sinema salonlarına çekebilmek için ekonomik nedenlerden dolayı hızlı göçün kentlere sürüklediği, eşinden ve evinden uzaklarda bulunan erkeklere yönelmişlerdir, güldürünün yanına cinsel öğeler yerleştirerek sinemada seks güldürüleri furyası başlamıştır (Esen, 2010, s. 130-162).

Bu filmlerde kullanılan senaryo ve objelerin tamamı seks ve kadın bedenini cinsel dürtüleri ön planda tutarak kadının her durumda cinsel olarak ele alındığı ve kullanıldığı, film diyaloglarında aşırı senli benli, saygısız ve basit espriler kullanılmıştır. Seks komedileri döneminin öne çıkan yönetmenleri Çetin İnanç, Temel Gürsu, Naki Yurter, Nazmi Özer ve Oksal Pekmezoğlu iken, seks komedilerinde aranan oyuncularını ise başta Ali Poyrazoğlu, Aydemir Akbaş, Hadi Çaman, Sermet Serdengeçti, olmak üzere Yüksel Gözen, İlhan Daner, Bülent Kayabaş, Alev Sezer, ve Mete İnselel seks komedilerinin ünlü isimleriydi. Seks komedileri 1979 yılına kadar devam etmiştir (Şahinalp, 2010, s. 68-78).

Öte yandan sex komedilerinden başka toplumun tüm kesimlerini içine çeken güldürü filmlerinin kahramanı Kemal Sunal'ı Ertem Eğilmez *Tatlı Dillim*(1972) Filminde figüranlık yaparken keşfeder. Kemal Sunal, *Hababam Sınıfı* serisi ile

yıldızlaşır, Şaban karakteri ile yıldızlaşan oyuncu, Şaban karakteri ile birçok film çeker *Dokunmayın Şaban'ıma (1979)*, *Şaban Oğlu Şaban (1977)* Şaban karakteri dışında da birçok farklı karakterle film çeken Kemal Sunal ilk filmlerinde daha çok kaba komediye yer vermiştir. 1980'lerden sonra toplumsal sorunlara değinen güldürü filmleri çekmeye başlamıştır. *Gurbetçi Şaban (1985)*, *Düttürü Dünya (1988)* gibi.

Türk komedi sineması 80'li yılların sonlarında Özal Hükümeti ile gelen toplumsal değişimle birlikte ortaya çıkan sorunlara da yer vermeye başlayarak Şener Şen'in de çekmiş olduğu filmlerde kendini göstermeye başlamıştır. *Arabesk(1988)*,*Milyarder(1986)*.Türk sineması 1990'larda tekrar duraklama ve televizyonculuğun etkisine girmiştir. Bu dönemde Şener Şen'in oynadığı birkaç komedi filmi vardır. *Amerikalı(1993)*, *Güle Güle (1999)* bu durgun dönemlerden sonra 2000'li yıllar ile birlikte tekrar Türk komedi filmleri çekilmeye başlamıştır.

Bu dönemde çekilen filmler konu ağırlıklı filmlerden ziyade daha çok oyuncu merkezli filmler olduğu görülmektedir. Bu komedi filmleri konu olarak özgün komediler değildi, Hababam Sınıfı serisinin yeniden çekilmesi komedide konu bulamamın en güzel örneğini oluşturmuştur. Bu dönemde komedi filmleri çekenlerin daha çok TV geçmişi olan sahnede komedyen olarak bilinen oyuncular kullanılarak çekilen filmlerdir. En iyi örnekler bu filmlerde oynayan oyuncular Yılmaz ERDOĞAN, Cem YILMAZ, Ata DEMİREL'dir. Bu komedi filmleri de yerlerini daha sonra duygusal komedilere bırakmaya başladı.

Vizontele (2001), *Beynelminel (2006)* bu filmler daha çok düşündürme üzerine kurulu olduğundan dolayı güldürme hedefi biraz daha arka planda kalmıştır. Bundan dolayı sinema tekrar kaba komediye yönelmiştir. Dünya sinemasını takip ederek daha çok gençleri hedef kitle olarak seçilen ve gençlere hitap edecek konularla komedi filmleri çekilmeye başlanmıştır. Bu kaba komedilerde aynı zamanda dönemin hayat

ideolojisini, sosyal yaşamını, egemen ideolojinin topluma vermek istediği tüketim kültürünün izlerini görmek mümkündür. Bu dönem günümüze kadar devam etmektedir.

Türkiye’de bu filmlere verilecek en iyi örnekler, yönetmenliğini Faruk AKSOYUN üstlendiği *Çılgın Dersane* serisi gelmektedir. *Çılgın Dersane*’yi takiben diğer gençlik komedi filmleri ise, *18’ler Takımı*(2007), *Neşeli Gençlik*(2007), *Adab-ı Muaşeret* (2009) *Kutsal Damacana* (2007), *Avanak Kuzenler* (2008), *Recep İvedik* (2008) serisi, *Kutsal Damacana İtmen* (2009), *Yahşi Batı* (2010), *Biz Bize Döneriz* (2017), *4N1K* (2017) v.b filmlerdir.

BÖLÜM III

3.1. GENÇLİK KOMEDİ TÜRÜ

Sinemanın ticari olarak görülmesi ile birlikte Amerikan sineması seyirci kitleleri üzerinden genç seyircilere yönelmiştir. Gençlerin ilgisini çekecek hikâyeleri, gençlerin hoşça vakit geçirmesi için kurgulanarak senaryolaştırmıştır. Yapılan senaryolaştırma zaman geçtikçe gençler arasında çoğu zaman tutarsız bir kültür oluşturdu. Bu kültür gittikçe büyümeye başladı, böylece yeni kültür üzerinden genç izleyicilere hitap eden çeşitli film trendleri oluşmaya başladı. Yeni trend filmler, artık gençlik tarzlarını yakalamaya, ergenliğin kutlanması ve gençlerin geçirmiş oldukları sorunları anlatmaya odaklandı. Gençlerin Hollywood tarafından hedef alınması tamamen ekonomik nedenlere dayanıyordu. Öncelikle gençler keyif aldıkları şeyleri yapmayı severdi, bugünün gençleri yarının ebeveynleri olarak yarının tüketim odaklı ebeveynleri haline gelecektir. Hollywood'da 1990'ların sonlarında başlayan ve daha sonra tüm dünya sinemalarında benzer senaryolarla çekilmeye başlanan gençlik komedi filmleri yer almıştır. Gençlere yönelik bu akım, sadece gençlik komedi filmleri ile sınırlı kalmadan gençlere yönelik televizyon şovları, dergiler ve diğer multimedya kuruluşlarının üretimi, yeni gençliğin kültürünü oluşturma da etkin olarak sosyal ve kişisel kaygıların da belirticisi olmuştur (Timothy Shary, 2003, S. 509).

Yeni kültür ve benzetmelere örnek olarak gösterilebilecek, Todd Solondz'un 1996 yapımı "*Dollhouse'a Hoş Geldiniz*" filminde Dawn karakterinin yaşadığı aşk acısı doruğa yaklaşırken, filmin ergen kahramanı, Dawn Weiner (Heather Matarazzo), aşkını ve arzularını ilan etmeye hazırlanır. Düzenlenen partide kendinden büyük olan ve âşık olduğu çocuğa karşı karşılıksız romantik özlemler içindedir. Âşık olduğu çocuğun dikkatini çekmek için giymiş olduğu kıyafet renkli ve dikkat çekicidir. Dawn, âşık olduğu sevgilisine bakar ve nefesini tutarak, yumruklarını sıkarak, tüm enerjisini toplayarak, aşk ilanında bulunacağı saniyelere odaklanırken, sanki patlayacakmış gibi bakar. Dawn'ın aşk ilanında görünen şey aslında cinsel uyanışına, ailevi çekişmelerine, akranlarının onayına ve onun sosyal konumu kaçınılmaz çatışmayı simgeler. Bu tek görüntüde, Solondz birçok duyguyu vererek gençlerin ergenlik sorunlarına eğilmiştir. Ergenlik sorunlarını komik olaylar zinciri ile aktarmıştır (Timothy Shary, 2003, S. 510).

Toplum yapısında dramalar, toplumsal çatışmalarla gelişir, gençler toplum içerisinde doğal süreçleri takip ederek çatışma yaşarlar. Gençler yaşadıkları çatışmalarla yaşlanma sürecine girerler ki bu süreç içerisinde sosyal hayata dair kararlarını vererek

yaşamlarında neyi nasıl yaşayacaklarının kararını verir. Bu kararlar ilk olarak ergenlik sürecinde alınır. Alınan bu kararlar sayesinde hayatlarının geri kalanını nasıl yaşayacaklarını büyük ölçüde belirler. Ergenlik döneminde alınan yanlış kararlar sayesinde bu yılları unutmaya eğilimi yüksektir. Ancak ergenlik döneminde nasıl öğrendiğini ve yaşlandığını anlamak, ergenliği geride bırakarak yetişkinliğe geçildiğini anlamak, yetişkin olarak kimlik sahibi olduklarının ayrılmaz bir parçasıdır. Gençler sosyal toplumlarda bunları yaşarken sinemanın başlangıcından beri gençlik filmlerinin en büyük ikilemelerinden biri ergen olmayanların, ergenler için yazmış olduğu senaryoların olmasıdır. Böylece gençler ve çocuklar ticari film süreçlerinden etkin bir rol almadan kendileri için sunulan filmleri öncelikle yetişkinlerin süzgecinden geçirilerek yetişkin bakış açılarından filtrelenmiştir. Amerika’da zaman içerisinde toplum içerisinde değişen ergen ve gençlik kavramalarını sorgulayan ve gençlere yönelik kışkırtıcı ve ilgi çekici senaryolar sunan senaristler bir dizi farklı alt tür ve karakter ortaya çıkmasını sağlamıştır (Timothy Shary, 2003, S. 512).

Gençlikle ilgili filmlerin; gençlerin değişen sosyal koşulları ve yeni oluşan nesillerin kimlik iddia etme eylemleri, toplum içinde çatışmalara nasıl katıldığı, aile içerisinde geleneklerden ve adetlerinden nasıl uzaklaştığını konu olarak filmlerde çatışmalarla topluma sunulmaya başlanmıştır. Yapılan bu eylemlerin tamamı Hollywood sinemasında kendine ait bir tür oluşumunu geliştirmiştir. Gençlik filmlerinin kendi koşullarıyla incelenmeye değer bir tür olduğundan ziyade aynı zamanda türe özgü kültürel bir öneme sahip olduğu ve gençlikten yetişkinliğe evrimleşen kimliklerin sürekli değiştiğini gösterir. Böylelikle ilk olarak Amerikan sinemasında “Gençlik Filmleri” türü oluşmuştur. Amerikan sinemasında, “gençlik filmleri” türü içinde alt türlere ayrılmak için çeşitli teknikler kullanmıştır. Bunlar filme özgü karakter kullanımı, filme özgü müzik ve hikâyelerdir. Diğer film türlerinden ayrı olarak gençlik türü, film karakterlerinin yaş grubunu, tematik kaygılarını ve farklı ergenlik davranışlarını filmin hikâyesinde doğrudan gösterir. Gösterimi yaparken genç nüfusunun imajını, okul, kişiler arası ilişkiler, aile ilişkileri ve suçluluk gibi konuları olarak alt türleri oluşturur. Gençlik ile ilgili filmlerin aslında bir tür olduğu ve tür içinde alt türler oluştuğu zamanla ortaya çıkmış ve tüm dünya sinemalarına yayılmıştır. İlk olarak 1980’lerde film araştırmaları yapan Daniel Lopez gibi yazarlar gençlik türü için kodlamalar sunmuştur. Her bir film için Filmografi oluşturan yazar da Daniel Lopez’dir. Lopez gençlik filmlerini alt türlere ayırırken “sömürü filmi”, “çocuk suçluluğu filmi”, “plaj filmleri”, “genç şiddet filmleri” ve “gençlik komedileri” bölümlerini sunar. Lopez’e göre bazı filmler net bir sınıflandırmaya girmeyebilir. Ağırlıklı olarak

senaryosunda, “gençliğin görüldüğü tüm filmler” gençlik sineması olarak tanımlanabilir ifadesini kullanır. Gençlik filmlerinde senaryonun oluşturulmasında daha çok genç olmayan senaristler vardır ve bu da, “gençlik filmi” tanımını belirlemede zorluklar oluşturur. Yine de bu metodolojik engel, hem popüler hem de popüler olmayan filmlerden, uzun bir süre boyunca ve çeşitli filmlerden çok çeşitli gençlik imgeleri incelenerek aşılmıştır ve gençliğin sinemada nasıl temsil edildiğini anlama sürecini anlamamıza yardımcı olmuştur (Timothy Shary, 2003, S. 516).

3.2. GENÇLİK KOMEDİSİ VE AMERİKAN PASTASI

1980’lerin başında sosyal yaşam alanlarında oluşmaya başlayan ve giderek yaygınlaşan alışveriş merkezleri gençleri içine çekti ve gençlerin ihtiyaç duyduğu birçok alanı gençlere sağladı. Böylelikle gençler, alışveriş merkezlerinde daha fazla zaman geçirmeye başladı. Alışveriş merkezlerindeki sinema salonlarında gösterilen filmleri takip etmeye başladılar. Bu dönemde sinema salonlarında gösterime giren filmler sayesinde gençlere yeniçağ deneyimi hakkında çok çeşitli bakış açısının yanı sıra o dönemde popüler olan Bilim Kurgu ve Korku Sinema türüne alternatif bir kaçış olarak Gençlik Komedi Filmleri sunuldu.

Gençlik filmleri 1990’larda popüler ve kârlı bir tür olarak kaldı. Gençlere ergenlikten yetişkinliğe kadar gelişen kimliklerini yansıtacakları bir alan sunarken, aynı zamanda bu kimlikleri gösteren filmlerle şekillendirdi ve yeni kültürü hem korumaya hem de yaymaya çalıştı. Bu film türü, gençleri ve endişelerini nasıl temsil ettiklerini, bu temsillerin zaman içerisinde nasıl değiştiğini, gençlik filmlerinin genç kimlikleri ve rolleriyle ilgili toplumsal beklentileri ve korkularını nasıl yansıttığını görmek mümkündür.

Gençlik komedi filmlerinin öncülüğünü *Amerikan Pastası (American Pie)* ismi ile 1999 yılında Universal Pictures tarafından yayınlanan ve Gençlik Komedi türü olarak sınıflandırılan film serisi bulunmaktadır. Gençlik Komedi türü serisi gençler arasında popüler hâle geldi. Amerikan Pastası film serisi, yayına girdiği günden itibaren batı dünyasının gençleri arasında bir külte sahip oldu. Amerikan pastası serisini ilk serisinden itibaren bir dizi gibi düşünmeden istenilen film izlenebilir. Çünkü filmler, önceki karakterlerle ilgili olaylar farklı olduğundan istenilen film izlenebilir. Film serisini yayınlanma tarihine göre sıralama yaparsak 1.*Amerikan Pastası (1999)* 2.*Amerikan pastası 2 (2001)* 3.*Amerikan düşünüyü (2003)* 4.*Amerikan Revnion(2012)*.

Amerikan Pastası filmi ilk olarak 1999 yılında 11 Milyon Dolarlık bir bütçe ile çekildi ve dünya çapında 235 milyon dolarlık bir gelir elde etti. İMBD de 7.0/10'lık bir derece elde etti. Filmin oyuncu kadrosunda bulunan genç oyuncular Jason Biggs, Seann William Scott, Tara Reid'den Mena Suvari, Chris Klein, Alyson Hannigan ve Natasha Lyonne oynadı. Filmin yönetmeni Paul Weitz'dir.

Filmin konusu; East Great Falls Lisesine başlayan beş arkadaşın bunlar Jim, Kevin, Oz, Finch ve Stifler'in başından geçen olayları ele almaktadır. Sınıf arkadaşlarından Stifler hariç diğer arkadaşların mezuniyetten önce bekâretlerini kaybetmeye çalışmalarını konu alır. Olaylar zincirinde gençlerin hoşuna gidecek espri ve müzik ile desteklenir.

1999'da *Amerikan Pastası* ulaştığı izleyici sayısı ile gündem olur. Paul Weitz tarafından yönetilen ve (o sırada) neredeyse bilinmeyen bir oyuncu kadrosuna sahiptir. Daha önce çekilen gençlik filmlerinden farklı olarak senaryolarına hiçbir engel koymadan çekilmiş bir film imajı sağladı ve büyük bir başarı elde eder. Ergenlerin hem yaşadıkları hem de hoşlandıkları tüm cinsel içerik ve esprilere sahip bir senaryo ortaya koyarak çekilen filmde, bulunan temel espriler; mastürbasyon, oral seks, erken boşalma, ishal, pişmiş ürünlerle ilişki gibi o dönemde ergenlerin hoşuna gidecek cinsellikle süslenmiş komik olaylar zincirinden oluşmaktadır. Yapılan filmde şamata potansiyeli varsa hiçbir şey yasak değildir. *Amerikan Pastasını* özellikle özel yapan şey, filmin mizahının esas olarak gençleri beklenmedik yerden onları anlayarak çekilmesiydi. Ana karakterler, görünüşte aşılmaz bir sevişme göreviyle karşı karşıya kalan bir grup sevimli lise gençleri olsalar da filmin sonlarına doğru genç yetişkinler olarak sunulur. Daha sonra gençler yetişkinliğin sorumlulukları ve baskıları ile yüzleşmek zorunda kalır. Film eğlenceli ve tüm karakterlerin istediği başarıyı elde etmesi ile sona erir.

3.3. TÜR OLARAK; TÜRK GENÇLİK KOMEDİ SİNEMASINDA “ÇILGIN DERSANE” FİLM ÖRNEĞİ

Zafer Özden, Film Eleştirisi başlıklı kitabında; “Türsel eleştiri yaklaşımının ele aldığı filmler popüler ve ticari oluşlarıyla dikkat çeken, benzer temaların, benzer psikolojik ya da toplumsal çatışmaların (conflict) dışavurumunu sağlayan, temel bazı değişmez karakterleri barındıran, belirli tarihsel dönemler ve mekânlar içinde yer alan, hemen teşhis edilebilen görsel betimleme kalıplarına sahip olan filmlerdir.” tanımlamasını yapar. Bu tanımlamadan hareketle, Türk sinemasında Gençlik Komedi türü olarak 2000 yılı sonrası karşımıza çıkan *Çılgın Dersane* film serisinde sayılan temel kavramlar üzerinden film çözümlemesi yapılacaktır.

Gençlik komedileri türünün ilk ve en ilgi çeken örneği Hollywood yapımı *American Pie (Amerikan Pastası-1999)* serisidir. *Amerikan Pastasını* takiben benzer senaryolar kullanılarak birçok devam filmi çekilmiştir. Bu filmler gençlik komedisi olarak adlandırılmış ve bir nesli gerçekten de eğlendirmiştir. Türk sinemasında benzer senaryoya sahip olan *Çılgın Dersane* film serisi çekilmiştir. Çalışmamızda çözümleme yöntemi olarak tür film eleştirisi ve tür filmlerinin temel yapıları kullanılarak “*Çılgın Dersane* film serisinden *Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kampta* filmleri incelenecektir.”

3.3.1 ÇILGIN DERSANE TATİLDE :

Filmin Afışı

Şekil 3. 1.: Çılgın Dersane Tatilde Film Afışı

Yönetmen : Faruk AKSOY

Senarist : Şafak GÜÇLÜ, İrfan SARUHAN

Oyuncular : Cüneyt ARKIN, Yağmur ATACAN, Duygu ÇETİNKAYA, Tuba ÜNSAL, Mustafa TOPALOĞLU, Hande ATAİZİ, Mehmet ASLAN, Alp KIRŞAN, Okan KARACAN, Berke HÜRÇAN, Ozan AYDEMİR, Aydan UYSAL, Simge TERTEMİZ, Gamze KARAMAN, Seçkin PİRİLER, Duygu ÇETİNKAYA, Berna YILMAZ, Aslıhan ERGUVAN, Oğuzhan YILDIZ, Görkem GÜRSOY, Aytaç AĞIRLAR, İrfan SARUHAN, Ulaş ÖZER, Pakize SUDA, İlhan DANER, Yalçın OTAĞ, Birol ENGELER

Müzik : Uğurcan SEZEN, Oğuz KAPLANGI

Stüdyo : Aksoy Film

Dağıtıcı : Warner Bros, Maxximum Film

Çıkış Tarihi : 26 Ocak 2007

Süre : 117 Dakika

Dil : Türkçe

Hasılat : 4.265.287 ABD Doları

Gösterilen Salon sayısı: 147

Filmin Çekildiği Yer: Antalya

Filmin Olay Örgüsü: 2007 yılında çekilen ve yönetmenliğini Faruk Aksoy'un yaptığı, tür olarak Türk Gençlik Komedi filminde, Cüneyt Arkın, Pakize Suda, Hande Ataizi, Alp Kırşan, Yağmur Atacan, Tuba Ünsal, Okan Karacan, Mustafa Topaloğlu, Ulaş Özer, Duygu Çetinkaya oyuncu olarak yer almışlardır.

Film öyküsü iflasın eşiğine gelmiş bir dershanenin (İstanbul Özlem Dershanesi) sahipleri Hadi (Cüneyt ARKIN) ve Torunu Özlem (Tuba ÜNSAL) ekonomik nedenlerden dolayı kapanmak üzere olan işletmelerini kurtarmak için Hadi'nin eski dostlarından yardım alarak öğrencilere promosyon tatil hediye etmeleri ile başlar. Ancak dershanenin iflastan kurtuluşu için bu tatil promosyonu da yeterli olmayacaktır. Dershanenin asıl kurtuluş yolu tatil köyüne gelen bir faksta bulunur. Faksın içeriği dershaneler arası para ödüllü bir yarışmadır. Tuba dedesini, öğretmenleri ve öğrencileri ikna ederek yarışmaya katılırlar. Öğretmen, öğrenci ve dersane sahipleri için macera ve eğlence başlar. İflastan kurtuluşun yolu yarışmada birinci olmalarına bağlıdır.

Filme geçmeden önce, filmi daha iyi anlamak ve film çözümlemesini yapabilmek için anlatsal ve görsel olarak filmi "sahnelere, sekanslara ve planlara" ayırarak çözümlenmeler yapılacaktır. Çünkü bir filmin çözümlemesinde bu aşama

olmaksızın “anlam kavşaklarına” (Film çözümlemesine) ulaşmak çok güçtür (Yüksel, 1995, s. 75). Greimas (1995)’e göre de sahneler, filmlerde geçen olayların ayrıntılı sunumunu, türsel anlatının anlatılış biçimini düzenlemeye yardımcı olan düzenlemelerdir. Yani sahneler metnin düzenlenişini ortaya koymakla kalmaz bunun yanında görsel betimlemelere de bakarak öyküyü tüm yönleri ile anlamamız için gereklidir. *Çılgın Dersane* filminin öykü sahnelerine bakıldığında:

Film yavaş tempolu ve hüzünlü bir müzik eşliğinde Hadi’nin kişisel eşyalarını kutulara koyarak toplaması ile başlar. İlk sahnede görsel betimlemede çaresizlik müzik ve eşyaların toplanması ile daha etkin bir şekilde iletilmektedir. Kamera açısı şehir görüntüsünün genel çekimi ile başlayıp Hadi’nin odasına geçişle devam eder. Filmin başrol oyuncularını daha iyi tanıtmak için yakın çekimler yapılır.

Hadi : “Kızım hala yardım etmeyecek misin”?

Özlem : “Hayır dede. Dede bu kadar çabuk pes edemeyiz”

Hadi : “Bu iş bitti kızım”

Özlem : “Hiçbir şey bitmedi”

Hadi : “Bak kızım diğer dersaneler öğrencilerine bilgisayar veriyor tatillere gönderiyor biz bu promosyonları yapamadık öğrencimiz çok azaldı, kiramızı bile ödeyemiyoruz. Boğazımıza kadar borca battık. Biliyorsun öğretmenlerde terk etti gitti bizi. Ne yapalım bu iş buraya kadar.”

Özlem : “Dede dershanemiz eğitime devam etmeli.”

Hadi : “Nasıl kızım”

Özlem: Hadi’nin elindeki resmi işaret ederek “ İşte bununla, eski dostlarınla dede. Gel dede cim otur şöyle, hepsini arayacağız şimdi.” Özlem ve dedesinin arasındaki bu diyalog filmsel anlatımın koşullarına uygun bir şekilde kültürel ifadeler kullanılarak toplumsal bağlamda bir figürleşme ile başlamış oluyor. Kültürel dışa vurum öğelerinde öz kültürümüze ait olan yardımlaşma ve dayanışmaya ait kültürel kodlar kullanılmıştır.

Hadi ve eski öğretmenlerin kahkahalar ile anılarını yâd ederler. Oturulan masa ve eski öğretmenler genel sahne çekimi ile gösterilir ve daha sonra yakın plan çekimine gidilerek karakterler hem görsel betimleme ile seyirciye tanıtılmış olmuş hem de alıntı yapısı güçlendirilmiştir, karakterlerin seyircilere tanıtımı için ışık karakterleri tam gösterecek şekilde kullanılmıştır. İlk sahne burada sona erer. Anlatının başlangıcındaki Hadi ve torununun konuşmasında toplumsal yapıda bulunan dede torun ilişkisi ve çaresizlik kendini göstermektedir. Dedenin torunun önerisini kabul ederek eski dostlarından yardım istemesi kültürel dışa vurum olarak değerlendirildiğinde toplumun

yardımseverliğinin çoğu zaman karşılıksız olduğunu vurgulaması, Türk toplum yapısını aile yapısını ve toplumunda düşene yarım elinin hemen herkes tarafından uzatıldığının görülmesi açısından önemli bir yer alır. Karakter olarak dedenin torununu dinlemesi ve görüşlerine yer vermesi Hadi'nin açık görüşlü ve kuşak çatışması yaşamadığını yeniliklere açık olduğunu gösterir. Torun kültürel olarak yeni nesli temsil etmekte, karakter olarak inandığından çabuk vazgeçmeyen, pes etmeyen doğru bildiğini savunan ve mücadeleci bir rol ile filmde yer alır. İdeolojik yönden geniş aile ve aile ilişkilerinin devam ettiğinin vurgulaması dede ve torun üzerinden verilirken toplumsal dayanışma örneğini dedenin eski dostlarıyla bir araya gelmesi ile verilmektedir. Türsel karakterlerde ise arkadaşları, öğretmenler ve torun dersane öğrencileri temel karakterleri temsil etmektedir.

Film jeneriği ile tatili andıracak deniz ve hareketli bir müzik, tatil köyü görüntüsü, otobüsün içinde seyahat ederken eğlenen gençler ve onları kapıda bekleyen öğretmenler ile başlar. Kullanılan kamera açıları, kompozisyon, ışık ve kurguyu güçlendirmek için hareketli müzik eşliğinde yapılır ve görsel betimleme güçlü bir hâl alır. Başlangıç, filmin alıntı yapısına uygun olarak hareketli ve eğlenceli bir anlatı yapısında geçeceğinin haberini vermektedir. Başlangıçtan itibaren türe uygun olarak birçok görsel betimleme kullanılmıştır. Jenerik ile tatil köyünün kapısına yazılan not ilk dikkat çeken ve kültürel olarak dönemsel bir vurgu içeren dersanelerin önemini vurgulayan bir slogan içerir. "*Geleceğinize Hoş Geldiniz*" yazısıdır. Aslında bu sloganla ideolojik olarak devlet okullarının eğitim öğretimde öğrencileri bir üst öğretime geçirirken mevcut sınav sistemi ve yapısal sorunlardan dolayı yetersiz olduğu vurgusu yapılmaktadır. Filmin başında filmde oynayan karakterler ile ilgili bir algıya hemen sahip olabiliyoruz, otobüsün içerisinde tatil kıyafetleri ile beraber hareketli bir müzik eşliğinde eylenecek gelen öğrenciler. Kullanılan kamera çekiminde hiçbir diyalog yoktur sadece öğrencilerin müzik eşliğinde dans etmeleri gösterilir ve kamera da durağan değildir sürekli hareket halindedir böylece görsel betimlemeler ve karakterlerin yanında tüm sinematografik teknikler ile tür desteklenerek anlatı yapısı güçlendirilmiştir.

Öğrencilerin film içerisinde türe özgü karakterinin gözlemlenebilmesi için sinematografik teknikler ve görsel betimlemeler kullanılarak teker teker yakın çekimle gösterilmeye başlanır. Dersane sahibi Hadi öğrencilere bir konuşma yapar. Konuşmasında buldukları ortama bakılmaksızın eğitim kurumlarının kurallarının olduğunu hatırlatır. Aslında kurallardan söz ederken geldikleri eğitim düzeyinde

kuralların varlığından söz eder ve her ne kadar tatil köyünde olsak da kuralsız olmayız algısı için kurallardan söz edilir. Böylece kuşaklar arasındaki kültürel çatışma kodlarına aitlik vurgusu yapılmış olur. Kuralları Özlem dağıtırken platonik olarak Özlem'e âşık olan Mehmet ile olan ilk etkileşimi anlatmak için müzik ile görsellik desteklenir. Kerem'in Özlem'e olan platonik aşkı gösterilir ve karakterler ön plana çıkarılır. Hadi öğretmenleri tanıtır ve karakterler konuşmaya başlar;

Doktor : “ *Hocam kütüphanemiz var mı acaba.*”?

Ay1 Sedat : “ *Hocam spor salonu var mı benim günde 7 saat idman yapmam gerekiyor.*”

Bu iki karaktere diğler öğrencilerden uğultulu bir tepki gelir. Bu tepkilerin sebebi iki öğrencinin diğler öğrencilere göre idealleri için daha fazla çalışma istediğidir. Dönemsel olarak gençler arasında popüler olan teknolojik kullanımı karakterlerle verirler bunlar da “ *Hocam wirelees var mı*” ? Kulaklıkla radyodan futbol maçını takip edip futbol üzerinde bahis oynayan öğrencinin hareketidir. Bu bölümde daha çok ikili karşıtlıklardan oluşan çatışmayı görmek mümkündür aynı anda bu diyaloglardan kültürel dışa vurumda görülmektedir. Öğrencilerin çatışma durumunu pekiştirmek için de öğretmen karakteri alıntı yapısında kendini gösterir ve araya girerek “ *Allah sonumuzu hayır etsin hocam.*” der diğler öğretmen de onaylayarak başını sallar. Öğrenciler arasında türe uygun olarak konuşmalar, el kol hareketlerine dayanan şakalar ile devam eder ve sınıflara doğru giderken görsel betimlemeleri türe özgü hareketli müzik destekler. Görsel betimlemede bu diyaloglar geçerken kamera açıları sürekli olarak yakın plan çekimlerine geçer ve bu çekimlere uygun olarak doğal ışık ve kompozisyon ayarlanarak görüntü güçlendirilir. Böylece seyirci tüm yönleri ile karakterleri tanıma fırsatı bulmuş olur. Müzik devam ederken sınıfsal ayrımcılığı vurgulamak için zenginlik-fakirlik metaforu kullanılır. Ayrımcılığı desteklemek adına kullanılan görsel betimleme unsurları güvenlik görevlisi Ziver kafasında avcı şapkası, ayağında avcı çizmesi ve üstündeki yelek ile adeta bir sınıfsal avcı olarak tasvir edilmiştir. Görsel betimlemeyi destekleyen hareketli müzik olmuştur. Sınıf ayrılığını net bir şekilde göstermek için içeriye girmeye çalışan iki öğrenci vardır ve aralarında şu diyalog geçer.

“*Abe ,abe,abe*”

Bekçi Hurşit “*Ula ne oli*”

1.Öğrenci Ziver “*Dur daha biz girmemiştğ*”

Bekçi Hurşit : “ *Siz nereye gidişiz*”

2.Öğrenci Şehmus “*Dershaneye geldiğ*”

Bekçi Hurşit : “*Kerhaneye gidiyinizde yolunuzu mu şaşırđıyız*”

1.Öğrenci Ziver “*He anayı aramaya gelmişiyğ*”

Bekçi Hurşit: “*Ula sen ne biçim konuşuyon*”

2.Öğrenci Şehmus “*Abi sen ne diyisen yaw biz okumaya geldik diyiz sen ne diyisen*”

Bekçi Hurşit: “*Oğlum ne okuması kayıt yaptırdınız mı, parayız var mı parayız*”

1.Öğrenci Ziver “*Paralıdır*”

Bekçi Hurşit “*hee*”

1.Öğrenci Ziver “*eee bizim paramız yotur*”

2.Öğrenci Şehmus “*Hee yoktur*”

1.Öğrenci Ziver “*Yoktur*”

Bekçi Hurşit “*Bakın ben şimdi size ne diyem*”

1.Öğrenci Ziver “*He de abe*”

Bekçi Hurşit “*De siktirin gidin lan*”

2.Öğrenci Şehmus “*Ha Ziver oğlum bizi almılar*”

Şekil 3. 2 :Taşralı Öğrenciler Dershaneye Girmeye Çalışmaları

Diyalogların ardından iki arkadaş üzgün bir şekilde tatil köyünün kapısından ayrılırlar. Diyaloglarda kullanılan dil, şive ve kostüm ile kültürel dışavurum açısından; Tür filmlerinin alıntı yapısı ve karakterler üzerinden kültürel düşüncelerin somutlaştırılmasını sağlar hatta bununla da yetinmez yeni değer yargıları oluşturabilir. Bekçinin içeriye girmeye çalışan öğrencilere tavrı ve soruları filmsel anlatımın koşullarına uygun bir şekilde kültürel ifadeler kullanılarak toplumsal bağlamda bir figürleştirme sağlanmış oluyor. Toplumsal dışavurumun filmsel figürleştirilmeleri türe uygun bir şekilde kullanarak, kültürel dışavurumun kullanılan figürler ve kültürel

temsiller aracılığıyla aktarılmasını sağlar. Türsel çatışmayı görsel betimleme ile tamamlamak için diğer öğrencilerden ayrı olarak tatil köyüne dershaneye giriş yaparak, diğer öğrencilerin giyiminden farklı daha çok taşrayı andırarak ve öğrenci elbisesine yakın bir kostüm ve yardımcı aksesuarlar kullanılmıştır. Türsel karakter olarak ayırtırmak için konuşma şivelerini diğer öğrencilerden farklılaştırarak taşralı imajı verilmiştir. Bekçi üzerinden taşralı öğrenci çatışmaları simgesel düzeyde ifade eden araçlar kullanılmıştır. Böylelikle seyircinin bilinçaltında yatan çatışma tür filmi sayesinde ortaya çıkacaktır. İdeolojik olarak taşra ve diğerlerinin ayırtıldığını göstermesi ve özneye ideolojik aktarımı yaparken kişileri konuşma şeklinden elindeki bavula kadar karakter tasvirinden yararlanarak ayrıntı verildiği görülmektedir. Egemen ideolojinin özneye iletimi bekçi ve dışarıda kalan iki taşralı öğrencinin diyalogları ile iletiyor. Görsel betimlemenin güçlendirilmesi adına bu sahnede de öncelikle kamera açısı uzak çekim daha sonrasında yakın plan çekimine geçilmiş. Işık, kompozisyon ve kurgu türe özgü olarak müzikle desteklenmiştir. Sahnenin devamında diğer öğrencilere sınıf ortamı gösterilir. Sınıf diye sahile konmuş sıra ve masalar vardır. Filmsel anlatının koşullarına uygun olarak sınıf sahile, öğrenci karakterleri de dersten çok plajda güneşlenmeye gelen tatilcilere benzemektedir. Öğrencilerde coşku ve sevinç çığlıkları ve öğrenciler arasında komik olarak nitelendirilebilecek hareketler ve espriler başlar. Gençlik komedi türüne uygun müzik eşliğinde kamera açıları, ışık ve kompozisyon ile alıntı yapısı bakımından gençlik komedi türüne uygun sahneler kullanılarak yapılmıştır. Kullanılan görsel betimlemelerle kültürel dışa vurum ve çatışma türsel karakterlerle sağlanmıştır. Karakterler arasındaki çatışmayı göstermek ve gençlik komedisine uygun komiklikler yine karakterler üzerinden verilmiştir.

Şekil 3. 3: Plajda kurulan sınıf ortamının gösterilmesi

Benzer senaryolara sahip gençlik komedilerinde olduğu gibi *Çılgın Dersane* filminde liseden üniversite geçişte öğrencilerin sosyal, fiziki ve ruhsal durumlarını içinde buldukları kültürel normlarda göz önüne alınarak filmin alıntı yapısına işlenmiştir. *Çılgın Dersane* gençlik komedisi filminin, çekildiği döneme ait normları görmek mümkündür. *Çılgın Dersane* gibi aynı dönemde Hollywood'ta çekilen ve benzer senaryoya sahip olan *Amerikan Pastası*'na baktığımızda buradaki öğrencilerinde kendi kültürel kodlarına göre hareket ettikleri ve alıntı yapısının buna uygun olarak işlendiği görülmektedir. *Amerikan Pastası* filminde öğrencilerin alıntı yapısı içerisinde yaşadıkları olaylar, komiklikler ve müzikler kendi kültürel normlarına uygun olarak alıntı yapısına konulmuştur.

Tanışma sahnesinden sonra ekrana gelen ilk sahne plajdır ve geniş bir kamera

Şekil 3. 4: Tanışma sahnesinden sonraki plaj sahnesi

açışı ile seyirciye sunulur. Karakterlerin tanıtımına burada devam edilir, karakterlere gelindiğinde kamera açısı genişten dar geçerek karakteri seyirciye daha iyi tasvir etme amaçlanmıştır. Bu karakterler doktor, futbol bahissi oynayan öğrenci, sporcu karakteri ve diğer öğrencilerdir. Gençlik komedi türüne uygun hareketli müzikle sahne devam eder. İdeolojik olarak sınıfsal farklılık vurgulanır; içeri girmeye çalışan ve onlara engel olan bekçi, sahilde öğrencilere burada ders göreceksiniz diyen öğretmen ve öğrenci hareketleri ve karakterler üzerinden ideolojik sınıfsal farklılıklar yansıtılmıştır. Aynı zamanda karakterler üzerinden kültürel çatışma ve kültürel dışavuruma da bu sahnede yer verilmiştir. En net olanı ise dershaneye girmeye çalışan öğrencileri engelleyen ve yine sınıfsal olarak girmesine izin vermediği öğrencilere eşit olarak gösterilen bekçi karakteridir.

Bekçi ve taşralı öğrenciler için kullanılan görsel betimlemede de bir birine yakın tasvirler kullanıldığını görmekteyiz. Timur ve Mehmet arasında geçen konuşmalardan

sonra araya konulan karakter tanıtımından sonra tekrar Mehmet ve Özleme yer verilir. Daha sonra özlem ve arkadaşı kendi aralarında Mehmet hakkında konuşurlar böylece filmde ilk kez Özlem ve Mehmet konuşmuş olurlar. Özlem de Mehmet'in kendisi için geldiğini anlar. Sahnenin devamında gençlik komedi film türüne uygun müzik eşliğinde karakterlerle komik hareket ve sözlere yer verilir. Karakterler arasındaki farklılıklara dayanan ve gençlere özgü olan kıskançlık sözleri öğrenciler tarafından söylenir. Timur, Mehmet ile Özlem arasında konuşma geçip geçmediğini merak eder ve sorar. Mehmet tam olarak konuşmadığını tekrar eder. Öğrenciler arasında komedi türüne ait konuşmalar ve hareketler devam eder. Bu hareketlere en bariz örnek kız öğrencinin havuzda yüzerken erkek öğrenci tarafından bikini üstünün çıkartılması ve tüm öğrencilere gösterildiği sahne daha sonrasında aynı bikini üstünün öğretmenlerden Mustafa'nın üzerine atılarak komik sahne devam ettirilir.

Mustafa : “ *Bu ne, nerden geldi, içindekiler nerde, içindekiler nerde?* ”

Kurdele : “ *Hocam alabilir miyim?* ”

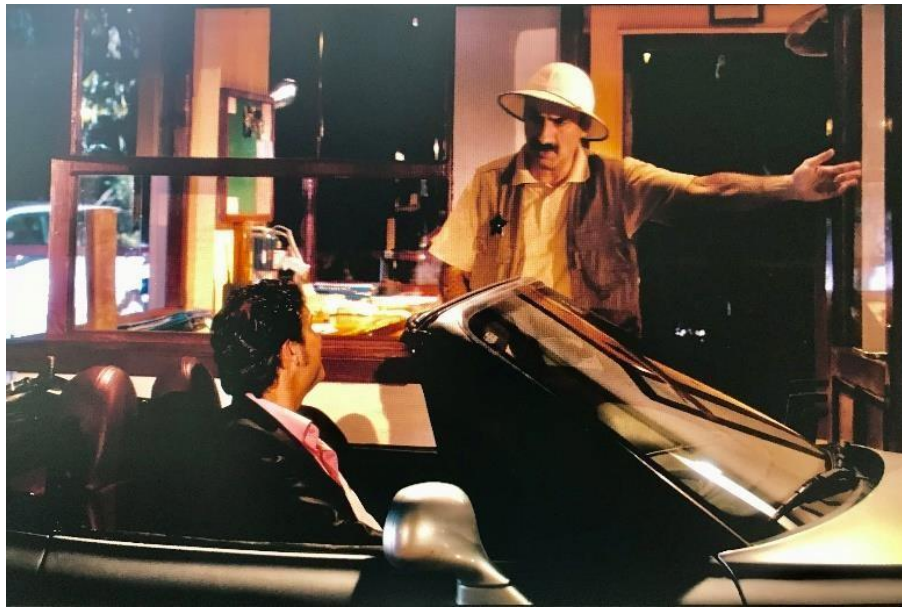
Mustafa “ *bu niye bende?* ” Mustafa'dan üst alınır ve uzaklaşırken Melisa'nın gülmesine sinirlenen Kurdele “ *gülme Melisa* ” ile uzun şaka sahnesi sona erer. Komik olayların ardından karakterler ile ilgili tekrardan diyaloglar gösterilir.

Özleme gelen çiçek sahnesi ile film devam eder. Bu sahneye kadar hiçbir şekilde ailelerden söz edilmemiş sadece dede torun ilişkisi gösterilmişti. Böylece alıntı yapısı daha güçlü gözükmekte ve sadece öğrencilerin sorunları ve içinde buldukları durum gösterilmiştir. Öğrencilere ailelerinin nasıl davranacağı ilk olarak öğrenciler odalarında tatil promosyonu hakkında konuşunca vurgulanır. Hareketli bir müzik ve öğrenciler sanki otel odası değil de podyumdalar ve öğrenci değil de modacılar gibi bir görsellik kullanılmış. Öğrenciler arasında “ *şuu kızlar iyi ki bir dershane çıkıp ta tatil promosyonu yaptı, yoksa bu sene aldığımız o rezil puanla tatil, manita, parti yalan olurdu.* ” Diğer öğrenci hemen baba taklidi yaparak şöyle der: “ *bu sene tatil yok sana* ” diğeri “ *peki ya benim anneme ne demeli üç yıldır bir sınavı kazanamadın ne tatili be cezalısun* ” diğeri öğrenci hemen lafa katılır “ *boş versenize kızlar şimdi buradayız ya bırakın onlar bizi ders çalışıyor zannetsinler. Biz işimize bakalım* ” ardından türe göre bir hareketli müzik ve plajda yanan ateşin başında kahkahalar ve dans eden öğrenciler görüntülenir.

Öğrencilerin birkaçı da öğrencilere sürpriz olsun diye alkollü içecek almaya giderler. Eğlence ve dans devam ederken kız öğrencilerden biri daha önceden plajda Mehmet'i gözüne kestiren Melisa, Mehmet'e yanaşır ve niyetini açıklar. Ancak karşılık bulamaz. Sahne devamında getirilen içkileri öğrencilerin içmesi sağlanır. Müzik son ses

devam ederken, bir yandan dans eden öğrenciler gösterilerek görsel olarak film desteklenir. Öğrenci karakterleri de gösterilmeye devam eder, daha önce telefon satan öğrenci (Fırıldak Hasan) yeni bir şeyler satma peşindedir ve öğrencilere çıplak gösteren gözlükten söz ederek öğrencilerden para toplar. Öğrenci diyalogları yüksek sesli müzik kahkahalar ve dans devam eder.

Diğer yandan tatile gelen dersane öğrencilerinin tamamının aynı ekonomik yapıya sahip olmadıkları gösterip pekiştirmesi açısından önemli çünkü daha önceki sahnelerde karakterlerden, bahis oynayan öğrencide gösterilmişti. Gösterilen sahnelerle alıntı yapısını güçlendirmek için ekonomik düzeylerinin farklılığı ile o karakterlerin

Şekil 3. 5: Şahinin spor arabayla dershaneye girişi

kültürel dışa vurum öğelerini aynı zamanda kültürel çatışmaları, görsel betimlemeler ile desteklenir. Böylelikle ideolojik olarak ekonomik ve toplumsal baskılanmanın ortak olduğu kapitalist toplumda her zaman var olduğu vurgulanıyor. Kapıda bulunan bekçi daha önce iki taşralı öğrenciyi içeriye almadan önce sorguladığı ve sorgu sonucu onları içeriye almadığı kültürel dışa vurumda ekonomi ile ilgili olduğunu gördük. Yeni sahnede ise ekonomik göstergeleri yüksek olan kişilerin rahatlıkla geçiş yaptıkları göstermesi açısından üstü açık spor bir araba ile gelen ve kapıda duran bekçi ile diyalog çok kısa gösterilir, bekçi hiçbir sorguya geçmeden içeri alır bu alıntı yapısını güçlendirir. Bu sahne ile alıntı yapısını güçlendirmek ve filmin başrol karakterlerinin herhangi bir kültürel çatışmaya sokmadan biri birilerine dürüst olmalarını göstermesi açısından önemlidir. Özlem'in de herhangi bir ilişkisinin olmadığı tıpkı Mehmet gibi dürüst davrandığını gösteriliyor. Sahnenin devamında Kazanova, Timur ve Mehmet gözüküyor ve Timur, Mehmet'i Özlem'in odasına doğru götürüyor. İlk ciddi etkileşim

burada meydana gelir. Mehmet'in yakın arkadaşı olan Kazanova Timur'un gecede yaptıklarını arkadaşlarına anlatması ve yaşanan komik sahnelerden sonra ilk ders ortamı gösterilir.

İlk ders felsefe dersi, öğretmeni de Mustafa Hoca'dır. Mustafa Hoca da öğrencilerin tam olarak istediği bir karakterdir. Öğrencileri sıkmayan ve öğrencilerin ilgisini çekecek bir şekilde hem esprili hem de ergen öğrenciler için cinsellik içeren cümleler ile ders anlatımını yapar. Bu anlatımda Mustafa Hoca kültürel dışı vurumda öğrencilerin kültürüne yakın ve herhangi bir çatışmaya girmeden öğrencilerle anlaşılabilir bir karakter davranışı gösterir. Bu, alıntı yapısına şu şekilde dâhil edilir.

Şekil 3. 6: Açık havada oluşturulmuş sınıf

Mustafa Hoca “*Bugünkü dersimizin konusu sex ve aşk*” der ve tabii ki sınıftaki tüm öğrencilerden bir uğultu “oooooo” devamında Mustafa Hoca felsefe öğretmeni olduğundan konusunu felsefi bir tarzda anlatır. Ayrıca Mustafa Hoca'nın uzay hayranı olduğundan konusunu yani “sex ve aşk'ı” astronomi ile ilgili örnekler ile açıklar. Öğretmen karakterleri ilk defa gösterilir. Mustafa Hoca'nın ders anlatımı öğrencilerin sevdiği abartılı söylemlerle dolu olduğundan öğrencilerin kahkahalarıyla sona erer.

Neşeli ve kakhaha dolu bir sınıf ortamından bir anda dersane bekçisinin telefonla konuştuğu sahneye geçilir ve iki taşralı öğrencinin tekrar okuma ümidi ile dershaneye girmeye çalışmaları gösterilir. Taşralı öğrencilere Bekçi Hurşit engel olur ve dershaneye girmelerine izin vermez. Taşralı öğrencilerin kıyafetlerinin genel olarak aynı olduğu görülür. Ancak ufak ama çok önemli bir detay eklenmiştir, toplumda öğrenci teması genel olarak kravatlı ve eğitim materyallerine sahip bir figür olarak kendini gösterir. Kültürel dışavurumda var olan ve toplumun benimsediği öğrenci tiplmesi aslında taşralı öğrencilerin görsel betimlemelerinde mevcuttur. Dersane içindeki

Şekil 3. 7: Taşralı öğrencilerin dershaneye girme çalışmaları

öğrencilerde görsel betimlemeleri öğrenciye benzemez ve taşralı öğrencilerde okumaya karşı olan istek ve arzunun yerine eğlence ve hoş vakit geçirme ağır bastığı görülüyor. Dersane öğrencileri ise istedikleri kıyafetle; kimi mayo kimi şortla gözükür. Aslında iki öğrenci tipi betimlemesinde toplumsal olarak kültürel bir çatışma da söz konusudur. Bu kültürel çatışma ve kültürel dışavurum görsel betimlemeler ile desteklenerek film içerisine konularak alıntı yapısı güçlendirilmiştir.

Öğretmen karakterleri sırayla verilmeye ve her öğretmenin branşına göre sınıf ortamında ders işlerken öğrenciler ile olan diyalogları verilir. Edebiyat öğretmeni, sözlü edebiyatı anlatır.

Şekil 3. 8: Plajda oluşturulan diğer sınıf

Öğrenciler kendi mizahları ile komiklikler yaparlar. Bu durum matematik öğretmenin dersinde nispeten daha az yapılır. Filmin alıntı yapısına uygun olarak daha önce tanıtılan karakterlerin yaptığı komiklikler teker teker gösterilmeye başlanır. Yapılan komiklikler karakterlerin yaşlarına uygun olan kültürel mizah usullerini kullanarak yapılır. Öğrenci karakterlerine uygun olan komiklikler müzik ve görsel betimlemelerle desteklenerek türsel alıntı yapısı güçlendirilir.

Abibisel, tür filmlerinin durumunu şöyle aktarır: “Dram, komedi, trajedi, melodram. Filmleri yönetmenlerine göre, içindeki olayların yerleştirildiği tarihsel döneme göre, öne çıkardığı duyguya göre, acıklı ya da gülünç olmasına göre, yöneldiği seyirci kitlesine göre, ele aldığı toplumsal ve kültürel soruna göre, çeşitli biçimsel özelliklerine göre, kısacası pek çok sayıda kıstasa göre öbeklemek olasıdır”(Abisel, 1995, s. 48). *Çılgın Dersane* filminde bu sahneye kadar olan kısmında ve bu sahneden sonraki kısımlarda aynı öbekleşmeyi görmek mümkündür. Dershanenin içinde bulunduğu ekonomik durumun tamamen utulduğu bir zamanda, alacaklı olanın avukatı dersane sahibi Hadi ile görüşmeye gelir. Geçen diyaloglarda ideolojik olarak kapitalist düzen için hiçbir değer olmadığı tek değer meta olduğu vurgusu yapılır ve diyalog şu şekilde gerçekleşir:

Hadi “*Bakın avukat bey 40 tan fazla öğrencimiz var, eğer bize iki, üç ay gibi bir süre tanırırsanız*”

Avukat “*İki, üç ay mı? Hı bu mümkün değil*”

Öğretmen “*Avukat bey görüyorsunuz ki yepyeni bir oluşum içindeyiz*”

Hadi “ İki gün önce borcumuzun bir kısmını ödedik. Dünde Ercan beyle telefonla konuştum öğrenciler bizlere taksitini ödedikçe bizde size olan borçlarımızı ödeyeceğiz” Avukat “Siz Ercan beyi hiç tanımamışsınız. Hadi bey Ercan Bey artık bekleme niyetinde değil, size yarına kadar mühlet tanıdı, parasının tamamını almak istiyor, yoksa yarın haciz işlemine başlamak zorunda kalacağız. Diyalog devam ederken avukat temsil ettiği meta sahipliğinden dolayı vazgeçmez, görsel olarak avukat betimlemesi vakurlu, resmi giyinilmiş ve asla taviz vermeyen bir karakter olarak karşımıza çıkar. Kültürel çatışma yaşayan ve bunu çok rahat tavırlarla dışa vuran bir karakter olarak gösterilir.

Dershane sahibi ve diğer öğretmenler ise görsel olarak günlük yaşamlarındaki gibi sade bir kıyafetle alıntı yapısında yer alır. Diyalog esnasında avukatın üstün taraf olduğunu ve rahatlığını filmin alıntı yapısına katmak için görsel olarak rahat bir pozisyonda oturtulur ve psikolojik rahatlığı özneye aktarabilmek içinde kahvesini yudumlarken tasvir edilir. Buna karşı olarak ise dershane sahibi ve öğretmenler herhangi bir şey içmeden avukatı ikna etmeye çalışmaları kültürel bir çatışma ortamı oluşturmakta avukat ve temsil ettiği Ercan Bey için verilen söz ve durumun hiçbir önemi yoktur. Bu diyalog özneleride ideolojik olarak güçlü ve zayıf kişilerin hareket ve davranışlarının içerisinde buldukları ortama göre değiştiğini göstermesi açısından önemlidir. Asıl kültürel çatışma bu sahnede gösterilir, çünkü birbirleriyle bağdaşmayan iki karşıt durum bu sahnede kendini göstermiş ve tüm unsurlara etki edecektir. Öğrenciler, öğretmenler ve tatil köyü dahi etkilenecektir. Özlem istemeyerek de olsa avukat ve dedesinin arasında geçen diyaloga kulak misafiri olur ve haciz olayını öğrenir. Gözyaşlarına hâkim olamadan sahile doğru giderken onu Mehmet görür ve ne olduğunu sorar. Öğrenciler de durumun ciddiyetini anlar ve bir çözüm arayışına girerler. Öğrenci diyaloglarında karakterler kendi karakter özelliklerine göre çözüm önerileri sunarlar, hatta daha önceki diyaloglara net bir vurgu yapılarak “nerden bulacağız böyle bir dershaneyi” cümlesi kullanılır ki bu da öğrencilerin kendileri ile yüzleşmeleridir ve kültürel dışavurum söz konusudur. Ayrıca ideolojik olarak hiçbir şeyin karşılıksız olmadığını ve bir fayda varsa dayanışma ve yardımlaşmanın daha etkin olarak herkesi içine dâhil edebildiğini göstermektedir. Öğrenciler üzerinden dershane borcu bahane edilerek, ideolojik bir çatışma ortamı vurgulanmaktadır. Bu da hem öğrenciler hem de tatil köyü sahibinin dershane sahibi ile olan diyaloglarından anlaşılıyor. Tatil köyü sahibi borç sahibinden ayıran bir konuşma yaparak mal için üzülmediğini söyleyerek her ne kadar meta sahipliği olsa da ideolojik olarak ayrıştığını bildirir. Bu konuşmada

dershane sahibi Hadi ve öğretmenlerin kültürel olarak ait oldukları sınıf ile borç sahibi olanlar arasındaki fark verilmeye çalışılarak kültürel çatışma örneklerine yer verilmiştir.

Haciz işlemleri başlatılmış olup herkes çok üzgün bir durumdadır. Burada ki karşıtlığı gidermek için öğrenciler de olaya dâhil olurlar ve kurguladıkları oyunu faaliyete geçirmek için harekete geçerler. Avukata kurulan oyun işlemeye başlar. Avukatın ideolojik temsili arzu ve heveslerine hemen yenik düşen, görsel açıdan güçlü gözükse de karakter olarak zayıf olarak betimlenmiştir. Avukatın zaaflarından yararlanan öğrenciler avukatın haciz işlemlerini kaldırması için kurguladıkları oyunu gerçekleştirerek, haciz işlemini durdurmayı planlarlar. Uygulanan oyun gençlik komedisine uygun bir şekilde cinsellik kullanılarak yapılacaktır. Bunun için en uygun karakter seçilerek avukata kurgulanan oyunda oynanmış olur. Böylelikle ana karakterlerden başka yan karakterlerinde çatışma içine sokularak alıntı yapısı güçlendirilir. Kurgu şöyle gerçekleşir: Avukat ve kız öğrenci beraber otel odasına girerler, öğrenci avukatın üstünü çıkarmasını sağlar ve diğer öğrenciler avukatı yarı çıplak bir vaziyette iken odada basarlar. Baskın yapan öğrenciler önceden kurdukları düzenekler sayesinde, Avukatı çektikleri görüntüler ile tehdit ederek haciz işlemini durdururlar. Avukat dershane sahibi Hadi'nin yanına gelerek:

“ Hadi Bey, Müdür Bey icra için dolaşırken çok üzüldüm efendim. Böylesine müstesna bir eğitim yuvasının heba olmasına gönlüm razı olmadı. Müvekkilimle konuştum, size müjdeli bir haberim var gerekli süreyi uzattılar efendim. Başarılarınızın devamını dilerim iyi günler.” Diyalog da kendisine uygulanan oyun ve düştüğü halden söz etmeyen avukat egemen olan ideolojinin baskılanabilmesi için muhakkak suretle sizden daha zayıf olması gerektiğini vurgulayarak özneye aktarım sağlamaktadır.

Egemen olmanın güç sahibi olmakla eşdeğer olduğu vurgulanıyor ve gücün nasıl elde edildiğinin öneminin olmadığı anlaşılıyor. Kurgulanan oyundan hem Özlem hem de dedesi habersizdir. Mehmet, Özlem'e gelerek müjdeyi verir, bu sevinçle Özlem Mehmet'e sarılır. Gençlik komedi türüne uygun olarak çekilen sahneler görsel açıdan görüntülerinin aydınlık, parlak ve net olmasıdır. Bunun nedeni, gençlik komedilerinin isminden de anlaşılacağı gibi neşeli, canlı havası, ütopyacı tavrıdır. Çatışmalara ve çekişmelere yer verirken her şeyin mizah yönü ve gençlere dönük olmasından kaynaklanan abartılı hareketlere sahip olması yatmaktadır. Tüm bu unsurların yanında, gençlere ait hayallerin ve rüyaların gerçekleşmesi, sevgililerin muradına ermesi, ortak başarının kazanılması ve doğa, sanat, eğlence bütünlüğü içinde yaşanacak mutlu günlere ulaşılması yattığından, aydınlık bir görüntüleme söz konusudur. Anlatılan görüntüleme ve ikonografi ışığında hareketli müzik ve eğlence devam eder ve karakterler üzerinden

tekrardan komiklikler ve hareketlilik sürer. Haczin ertelenmesi ile her şey normale döner ve öğretmenler derslere tekrardan devam ederler. Öğrenciler karakterlerine göre farklı eğlence mekânlarında gösterilerek türe özgü sahneler gösterilir. Kültürel çatışma ve egemen ideolojinin oyunun içerisinde olmasını istemediği iki taşralı öğrenci farklı bir yol deneyerek tekrardan dershaneye girme çalışır ama karşılıklarına bekçi çıkar ve başarılı olamazlar. Yeni sahnede Özlem'in gizemli mektupları devam eder ve sahneler anlatı yapısına uygun olarak sürdürülür.

Tür filmlerinde anlatı yapısı içine de seyirciye sunulan karakterler, görsel betimlemelerle sunulan temalarda asıl amaç kültürel temsillerin içerdiği anlamları aktarabilmektir. Aktarımı yapılan kültürel temsillerin öznelere iletimini geniş bir toplumsal bağlamdan tür filmi sayesinde daha somut ve dar bir alana indirgemiş olur (Özön, 2004, s. 226). *Çılgın Dersane* filminde çekildiği tarihte gençler arasında popüler kültürün dayattığı tüm örnekleri görmek mümkündür. Genç kuşağın daha çok cinsellik, müzik ve eğlenceyle beraber kendi hayal âlemlerinde kurdukları hayata varmak istemelerinden kaynaklanan rahatlıkları herhangi bir toplumsal kaygı yaşamadığı bir alan gözükür. Aynı filmde genç kuşaktan ayrı olarak öğretmenler daha sakin sahnelerde yer alır ve popüler kültürün dışına itilmişlerdir. Tür filmleri genel olarak toplumun var olan değerleri ya da geçmişte yaşadıkları ile ilgilenmez daha çok tür filmine konulmuş olan olağanüstü düzenlemeleri algılamasını ve algıları yaşaması üzerinde durur. Böylelikle kültürel dışavurum özneye verilmek istenilenin verilmesini kültürel olarak sağlayacaktır (Özön, 2004, s. 216).

Çılgın Dersane film karakterlerinde eğlence, müzik ve öğrenciler arasındaki diyaloglarda toplumun geçmişi ile ilgili hiçbir öğenin olmayışı ve temasal olarak geçmemesi, sadece öğrenci karakterleri üzerinden egemen ideolojinin vermek istediği kültür gözükmektedir. Dönemsel olarak popüler kültürün istekleri göz önüne alınarak kurulan kurgular mevcuttur. Filmde bulunan kültürel dışavurum içindeki çatışmalar türsel karakterler kullanılarak ideolojik mücadeleyi örtülü bir şekilde özneye aktararak sonucu elde etmeye çalışılmaktadır. *Çılgın Dersane* de bunun için dershaneye girmeye çalışan iki taşralı öğrenci ve bekçi arasında geçen diyalog ve alacaklı olanın avukatı aracılığı ile en bariz şekilde yapılmaktadır. Tür filminde çatışmalara getirilen çözümler yine tür film yapısına uygunluğu temel alınarak yapılmıştır. Bu da çözümlerde genel olarak bir tarafın yenilerek ya da yenilgiyi kabul etmesi ile sonuç bulmaktadır. Filmdeki çatışma ve yaşanan mücadeleye getirilen çözümlerde gençlik komedi türüne özgü yöntemler kullanılmıştır. Filmin çekim tekniklerine bakıldığında kamera açılarının tamamı alıntı yapısına uygun olarak kullanılmış, görsel açıdan görüntülerinin ışık olarak

aydınlık, parlak ve net olduğu görülmektedir. Filmde kullanılan dekorlara, kostümlere ve sahne donanımlarının da türe özgü olarak daha çok canlı renkler tercih edildiği görülmektedir, böylece gençlik komedilerinde temel bir canlılık ve görsel bir izlenim oluşturulur. Gençlik komedisinde görüntülemeye ilişkin bir başka özelliği de, özellikle dans ve müzik numaralarının görüntülediği sahnelerde, çekim sürelerinin çok uzun olmaması ve genel çekim ölçeklerinin kullanılmasıdır.

Filmin devamında Özlem'in Bekçi Hurşit'e seslenişi ve gelen üstü açık otomobili kullanan ve daha sonra borç sahibi olduğu anlaşılan Şahin görülür. Şahin bir buket kırmızı gülü Özlem'e verir. Özlem, bu gülleri çöpe atması için bekçiye verecektir ancak uzak bir mesafeden onları izleyen ve Özlem'e olan ilgisini dile getiren Mehmet durumu yanlış anlayarak dershaneyi terk etmek ister. Bu sahneler ile karakterler üzerinden özneler psikolojik ve toplumsal çatışma rollerini üstlenerek, birbiriyle bağdaşmayan eşdeğerdeki iki karşıt güdülemenin yapıyı nasıl etkilediğini ve zaman içinde anlatı yapısı içerisindeki çekişmeli durumun karakterler ile nasıl sonuçlandığını göstermesi açısından önemlidir. Böylelikle seyircinin bilinçaltında yatan fakirlik – zenginlik çatışması; Özlem ve Şahin'in durumunda ya da taşralı öğrenciler ve onlardan habersiz olan dersane öğrencileri arasındaki fakirlik – zenginlik kavramı tür filmi aracılığıyla verilmiş olur. Zenginlik-Fakirlik çatışmasının yerini taşralı öğrenciler üzerinden başka bir çatışmaya götürdüğünü görüyoruz. Öğrenciler bekçiyi ikna edip dersane sahibine ulaşamayınca farklı bir yol denemeye başlarlar ve aralarında şu diyalog geçer.

Bekçi Hurşit kulübesinde gece olduğu için yatmaktadır seslerden uyanır ve

Bekçi Hurşit “ *La ne oli, ne edişiz burada*”

1. öğrenci Ziver “*Eylem yapıyık*”

2. öğrenci Şehmus “ *Hee televizyoncuları da çağırıcığız. Eğitim hakkımız söke söke alırık*”

Bekçi Hurşit “*La siktirin gidin ula*”

1. öğrenci Ziver “ *Ula taşı koyarım kafaya ha*”

2. Öğrenci Şehmus “ *Biz dershaneye girmiş, bura devletin sende bize karışaman bekçi*”

Bekçi Hurşit “ *La oğlm bu sizin yanınıza kalmaz ha*”

1. Öğrenci Ziver “ *Siktir ulan faşist bekçi*”

Türsel anlatıda düşüncelerin yer değiştirmesi sıklıkla başvurulan bir yöntemdir. Diyaloğun geçtiği sahneye kadar taşralı öğrencilerin beklentileri hep kendilerini bekçinin içeri alması yönünde iken, bunun mümkün olmadığını anlayan öğrenciler artık

eyleme geçme gereği duyarak ilk başkaldırıyı bekçiye yaparlar. Karakterler üzerinden görsel betimlemeler ile yapılan bu başkaldırı aslında sisteme olan bir isyandır. Özneye ideolojik olarak eğer çözüm gelmez ise yapılacak tek şeyin egemen olana başkaldırmaktır düşüncesi verilmektedir ve bunu yaparken gençlik komedi türüne özgü bir şekilde görsel betimlemeler ve karakterler kullanılır. Düşüncelerin ve karşı hamlelerin başlaması sadece bekçi ve taşralı öğrencilerde görülmez, ilk olarak hamleyi avukata karşı toplu olarak yapıldığını gördük daha sonra nispeten daha masum olarak gösterilen ve öğrencilerden para tırtıklayan öğrenci yapılan hamle, Kazanova Timur'u, küçük düşüren öğrencilerin diğer öğrencilere de karşı hamleler gelir. Bu sahnelerde Gençlik Komedi Türüne uygun betimlemelerin kullanıldığını görmek mümkündür. Bu betimlemelere baktığımızda taşralı öğrencilerin hazırladıkları pankartlar, açılan çadır v.b. materyaller uygun karakterlerle alıntı yapısına uygun bir şekilde yerleştirilmiştir.

Tüm sahnelerin ardından sıra ana karakterler olan Özlem'in Mehmet'le olan soğukluğunu kapatmaya gelir ve Özlem bulduğu yöntemle Mehmet'e gider ve ikili yanlış anlaşma ortaya çıkar, konuşarak yakınlaşma başlar ve bu sahnede sonlandırılır.

Tüm sahnelerde Gençlik Komedi Türüne uygun görsel betimlemeler ve karakterler kullanıldığı ve desteklemek içinde müzik ve diğer unsurlardan yararlandığı görülmektedir. Tüm olumsuzluklar alıntı yapısına uygun olarak yavaş yavaş çözülmeye başlanmıştır, sadece dershanenin borçlardan kurtulması kalmıştır bu sorunun aşılabilmesi için anlatı yapısına Özlem'in dedesi ile konuştuğu sahnede yer verilmiştir.

Özlem “ *Dede inanmıyorum yarışmalara mı katılıyoruz* ”

Dede “ *Yok be kızım, ne yarışması. Vehbi'nin oğlan orayı aylar önce dershaneler birliğine kiralamış* ”

Vehbi “ *Hepinizden çok çok özür dilerim, söylemeyi nasıl unuttum bilmiyorum* ”

Dede “ *Sorun değil, alt tarafı bir hafta. Biz sınıfları arka tarafta bir yere koyar eğitime devam ederiz.* ”

Özlem “ *Dede yarışmaya biz neden katılmıyoruz, ödül çok büyük, bak mutlaka katılmamız lazım* ”

Öğretmen “ *Bende aynı fikirdeyim ama deden öyle düşünmüyor* ”

Özlem “ *Dedecim bu bizim için büyük bir eğlence kaynağı olur motivasyon kaynağı olur ne bileyim aktivite olur derslerimize çok daha iyi hazırlanırız. Lütfen* ”

Dede “ *Peki, ama eğer kazanırsak parayı çocuklar arasında paylaştırım bunu böyle bilin* ”

Bu diyalogla aslında toplumsal değerlerin, inançların ve ideallerin henüz bitmediğini göstermek, ihtiyacı olmasına rağmen öncelikle, kim mücadele etmiş ise hak

onundur, vurgusunun borçlu olan dersane sahibi Hadi tarafından söylenmesi. Söylem sonrası tür filmi sayesinde özneye aktarılan değerlerin varlığının anlatı ile beraber bir kültürel çatışmanın ve kültürel dışavurumun olması ve tam anlamıyla temsil edebilecek karakter ve alıntı yapısıyla yapılması önemlidir. Anlatının çatışma ve dışavurum yapısına bağlı olarak tür filmine en uygun betimlemelerle karakter yansıtılmalarını görmek mümkündür. Gençlik komedi türünü oluşturan temel betimlemelerin yanında daha çok kültürel dışavurum dershanede bulunan öğrencilerin eğlenme şekilleri üzerinden verilmiştir. Kültürel çatışma sahnelerini dersane sahibi ve taşralı öğrenciler üzerinden verilmesi tercih edilmiştir.

Asıl mücadelenin başlangıcını dersaneler birliğinin düzenlemiş olduğu yarışma tetikler. Hadi'nin aldığı kararla Özlem soluğu arkadaşlarının yanında alır ve yarışmayı anlatır. Arkadaşları da hemen işe koyularak yarışmaya katılacakları yeteneklerine göre ayırırlar ve listeleme işlemleri başlar. Öğrenciler yeteneklerine göre ayrılınca eksiklikler tespit edilir ve en büyük eksikliğin futbol takımında olduğu görülür.

Futbolu iyi oynayan oyuncular olarak taşradan gelen öğrenciler karşımıza çıkar, dersane öğrencileri ile beraber dersane sahibi Hadi'nin yanına gidilir ve durum anlatılır, dersane sahibi Hadi bu sahnede tekrar ideolojik olarak her şeyin para ile alınamayacağını vurgulamak için paranın sorun olmadığını söyler. Ancak öğrenciler gençlik komedi türüne özgü hareketlerine bir yenisini katarak bir hata yapmışlardır; iki öğrenci mezun değildir ve öğrencilere sahte diploma düzenlenmiştir. Bunu anında öğrenen Hadi toplumsal değerlere ters olan aldatmayı neden yaptıklarını sorgulayarak öğrencileri azarlar ve çözüm yolu olarak öğrencileri tam burslu olarak dershaneye kaydeder. Karakterlerle verilen kültürel çatışmalar yavaş yavaş yerini işbirliği ve kabullenmeye bırakır bazı kötülerin aslında kötü olmadığı sadece sistemin onları kötüye sevk ettiğini vurgularlar bunu filmde bekçi ve taşralı öğrencilerde görürüz. Bekçi Hurşit, öğrenci Ziver'in yanına gelerek diğer arkadaşını sorar ve oda "dışarıdadır" deyince nedenini sorar köye gidip annelerimizin ellerini öpüp helallik alacaklarını söyler. Film boyunca başka hiçbir yerde böyle bir diyalog geçmez taşralı öğrencilerin tamamen kendi öz kültürüne olan bağlılıkları yansıtılmış olur. Böylece feodal değerler taşralı öğrenciler ile kapitalist değerlerin temsilcisi olarak da bekçi Hurşit gösterilmiş ve ikili arasındaki çatışmalar yansıtılmıştır.

Yapılan konuşma ile festival başlamış olur, ilk olarak bilgi yarışması ile başlanır. Bilgi yarışmasının olması tür filminin konusundan gelmektedir. İlk yarışma sahnesinde Özlem dershanesi ve Hareket dershanesi karşı karşıya gelirler. İlk sorunun

sorulmasından itibaren kültürel çatışma kavramları ortaya girer çünkü hareket dershanesi kurdukları düzenle kopya çekmektedirler.

Kültürel dışa vurumda aktarılan ikili karşıtlıklardan “iyi- kötü” ve “dürüst-dürüst olmayan” bu çatışmalar için en iyi anlatım aracı olarak bilgi yarışması ve karşı öğrencilerin kopya çekmesi gösterilmiştir. Yarışmalar diğer kategorilerde de devam eder ve Özlem Dershanesi’nin öğrencileri mücadele ederler. İdeolojik olarak yapılan mücadele Özlem Dershanesi’nin temsiliyeti iyiyi ve dürüstü temsil etmekte karşısında bulunan hareket dershanesi ise kötü ve dürüst olmayı temsil etmiştir. Filmde ele alınan çatışmalar ile bu çatışmaların alıntı yapısına uygun olarak yapıldığını görüyoruz. Aynı şekilde filmde bulunan kültürel dışavurumlarda türün anlatım yapısı ve karakterlerin de filmin dönemlerine uygun bir biçimde kullanıldıklarını görmekteyiz.

Tüm yarışma sahnelerinde eğlence ve müzik kullanılmıştır, kullanılan müzik ve karakterlerle yapılan şakalar gençlik komedisi ile uyum göstererek alıntı yapısını güçlendirmiştir. Son yarışma olan futbol karşılaşması ile iki dersane karşı karşıya gelerek Özlem Dershanesi’nin galibiyeti ile neticelenir. Galibiyette penaltıyı kurtaran Ziver’dir ve Özlem Dershanesi’nin iki golünü Kerem atar. Böylelikle tüm yarışmaların toplamında birinci olarak büyük ödülü almaya hak kazanırlar. Galibiyet sonrası konuşmayı dersane sahibi Hadi yapar ve kupayı takım kaptanı Kereme takdim eder, dersane sahibi kazanılan büyük para ödülünün öğrenciler arasında dağıtılacağını söylese de öğrencilerin ortak kararı olarak paranın dershanede kalması sağlanarak asıl mücadelelerinin sebebi dersanelerini kurtarmak olduğunu söylerler. Müzik ve dans eşliğinde film biter.

3.4.1 TÜR OLARAK; TÜRK GENÇLİK KOMEDİ SİNEMASINDA “ÇILGIN DERSANE KAMPTA” FİLM ÖRNEĞİ

3.4.2. ÇILGIN DERSANE KAMPTA :

Film Afışı

Şekil 3.4. : Film Afışı

Yönetmen : Faruk AKSOY

Senarist : Şafak GÜÇLÜ, İrfan SARUHAN, Faruk AKSOY

Oyuncular : Cüneyt ARKIN, Sibel TÜZÜN, Duygu ÇETİNKAYA, Mustafa TOPALOĞLU, Alp KIRŞAN, Okan KARACAN, Paşhan YILMAZEL, Berke HÜRÇAN, Ozan AYDEMİR, Simge TERTEMİZ, Berkay, Duygu ÇETİNKAYA, Berna YILMAZ, Sevil UYAR, Ceyda ATEŞ, Ercu TURAN, Bahar AKÇA, Merve ATALAR, Alp ÇÖKER, Fırat ÇÖLOĞLU, Ahmet ERİM, Oğuzhan YILDIZ, Görkem GÜRİSOY, Ulaş ÖZER, İlhan DANER, Yalçın OTAĞ, Birol ENGELER

Müzik : Uğurcan SEZEN, Oğuz KAPLANGI

Stüdyo : Aksoy Film

Dağıtıcı : Özen Film

Çıkış Tarihi : 10 Ocak 2008

Süre : 1Saat 50 Dakika

Dil : Türkçe

Hasılat : 5.284.100 ABD Doları

Gösterilen Salon sayısı: 213

Filmin Çekildiği Yer: Şile-Ağva

Filmin Olay Örgüsü: 2007 yılında çekilen ve 2008 yılının ocak ayında gösterime giren yönetmenliğini Faruk Aksoy'un yaptığı, tür olarak Türk Gençlik Komedi filminde, Cüneyt Arkın, Alp Kırşan, Mustafa TOPALOĞLU, Okan KARACAN, Paşhan YILMAZEL, Berksan oyuncu olarak yer almışlardır.

Film öyküsüne baktığımızda *Çılgın Dersane'de* birbirinden ilginç olaylar yaşayan ve sonuçta dershaneyi ekonomik darboğazdan çıkararak gençlerin tekrar bir araya gelmesini konu alıyor. Üniversite sınavına çok az bir zaman kalmış ve öğrencilerin sınav streslerini yenebilmeleri için Özlem Dershanesi bir kamp organize eder.

Çılgın Dersane Kampta filminin öykü sahnelerine bakıldığında:

Filmin başlangıcı *Çılgın Dersane'den* farklı olarak durağan olmayan bir konser görüntüsü ve hareketli bir müzik ile başlar. Daha ilk sahne popüler kültüre ait bir müzik ve dans figürleri ile başlar. Görsel betimleme de ilk sahne eğlencelerin vazgeçilmezleri arasında gösterilen konserin genel çekimi ile başlar ve dansçıların kıvrak hareketlerine gelince yakın çekim ile gençlerin dikkatini çekmek amaçlanmıştır. İlk sahnede bu filme dâhil olan Berksan ve sevgilisi gösterilir. Müzik parçası bitinceye kadar dansçılar ve sanatçı değişik kamera açılarında gösterilerek filme geçiş yapılır.

Çılgın Dersane'de olduğu gibi bu filmin başlangıcında kültürel kodlarımız ile ilgili belirleyici ve vurgulayıcı bir sahneden söz edebilmek mümkün değil. Daha çok dönemsel olarak gençler arasında yaygın olan popüler kültüre ait kodlar görülmektedir. Konserin bitişi ile beraber filme katılan Berksan ve sevgilisi ile yapılan röportaj gösterilir. Yapılan röportajdan aslında Berksan'ın kültürel olarak farklı bir toplumdan geldiğini algılamak zor olmuyor, kız arkadaşının konuşma aralarına girerek söylediklerini Berksan onaylamıyor, temelde bu diyalogda bir çatışma gözüküyor. Diyalog sonrasında dershanenin kamp yaptığı alan ve öğrenciler hareketli bir müzik eşliğinde gösterilir. Öğrenci karakterlerinin tanıtımını bu filmde görmüyoruz çünkü ilk filmde ayrıntılı bir şekilde gösterilmiş ve karakterler tanıtılmıştı. İlk filmde yapılan karakter tasvirleri ışığında filmin kamp sahnesinin başlaması bizleri türsel olarak bir arayışa koymadan direk *Çılgın Dersane* filmine götürmektedir.

İlk sahnede bir kano yarışı vardır ve yarışa katılan ve yarış yöneten karakterleri seyirci önceki öyküden hatırlamaktadır. Öğrenci karakterleri gibi önceki filmde öğretmen karakterleri de bilinmektedir ve öğrencilerin karakterleri üzerinden verilen komik sahneden hemen sonra öğretmenler gösterilir. Gösterilen sahnede öğrencilerden ayrı olarak kültürel kodlarımıza ait bir çalgı aleti ile müzik yapan öğretmen genel bir sahne çekiminden parçanın bitmesi ile yakın plana geçerek diyalog sürdürülür ve öyküyü izleyenlere siz zaten bu karakterleri tanıyorsunuz denir. Filmin bu sahnesine kadar önceki filmde ayrı herhangi bir çatışma veya kültürel dışavurumla ilgili bir sahne yok.

Tür filmini destekleyecek şekilde alıntı yapısına uygun olarak dış mekân kullanılmış yine tür ve alıntı yapısını destekleyen türsel karakterler ve karakter teslimiyetleri ile beraber genç kuşağa hitap edecek bir müzik ile eğlence kendini göstermektedir. İlk film olan *Çılgın Dersane* de ise filmin başlangıç sahnesinden başlanılarak karakter tasvirleri ile beraber kültürel dışavurumlar, kültürel çatışmalar alıntı yapısına uygun görsel betimlemelerle öyküyü izleyenlere verilmişti. *Çılgın Dersane Kampta* filmi, *Çılgın Dersane* filminin devamı olduğundan karakterler arasındaki kültürel çatışmalara, kültürel dışavurumlara çokça yer vermeden daha önceki film serisinde tatile özgü mekân tasarımı varken bu filmde kampa ait mekânlar kullanılmış. İlk olarak daha önce Özlem Dershane'sine borcundan dolayı haciz işlemi yapmak isteyen ve yarışmada Özlem Dershanesinin rakibi olan dersane sahibi ayrıca Özlem'e takıntılı olan Ercan Bey'in oğlu Şahin ve avukatının Özlem Dershanesi'nin huzurunu kaçırmak için oyun içinde olduklarını gösteren diyaloglar geçer. Diyalog sahnesinden hemen sonra eski dersane öğrencilerinden Kazanova Timur ve Fırıldak Hasan yeni kayıt olup Özlem Dershanesi'ne katılan iki kız öğrenciye yaklaşarak türe özgü popüler kültürün argümanları ile kızlarla diyalog kurarlar. Sahnenin devamında öğrenciler döneme özgü popüler kültürde eğlence olarak gösterilen öz kültürümüze aykırı olan yemek savaşı yaparlar ve bununla eğlenirler. Bu sahne ile kültürel dışavurumun devam ettiğini görmek mümkün ayrıca gençlerle öz kültür arasındaki kültürel çatışmanın da yaşandığının en güzel örneklerinden birini oluşturmaktadır. Öz kültürümüzde insanın yiyecek olarak kullandığı her türlü materyal nimet olarak değerlendirilir ve saygı duyulurken egemen ideolojinin bize dayattığı eğlence kültüründe hiçbir şeyin öneminin olmadığı anlaşılmaktadır. Bunu en güzel şekilde görmek için sinema filmlerine bakarak dönem ile ilgili çekilen komedi filmleri ile toplumda daha çok var olan topluma dayatılmak istenen tüketim kültüründen tüm halkın gündelik yaşantısına ve toplumsal düzeydeki tüm değişimlerin, sinema aracılığı ile

herkese ulaştırıldığını görmek mümkündür (Bozkurt, 2016, s. 35). Yemek ile yapılan bu savaşa öz kültürü temsil eden Hadi'nin herhangi bir şey söylememesi toplumda her kesimin yavaş yavaş değişimi kabul ettiğini göstermektedir.

İlk film olan *Çılgın Dersane'de* Özlem ve Mehmet'in aşkı alıntı yapısına konulmuştu. Devam filmi olan *Çılgın Dersane Kapta* filminde Özlem ve Mehmet'e alıntı yapısında yer verilmediği görülür. Bunların yerine filmin başlangıcında şarkıcı Berksan ve Bahar'ın aşkına yer verildiğini görmekteyiz. Alıntı yapısında Berksan ın şarkısı ile film başlamış ve devamında sevgilisi gösterilmişti. Sevgilisinin basın önünde yaptığı konuşmayı doğru bulmadığını söylemesi ve sevgilisinin cevabı karakterler ile ilgili tasvirler için önemlidir. Berksan her ne kadar ünlü bir sanatçı olarak gösterilse de aslında geldiği kültürü unutmayan ve dürüst biri olarak gösterilmektedir. Berksan'ın dershaneye girişi ile tüm öğrenciler etrafına toplanır ve mutluluklarını hayranlıklarını ifade ederler ancak Berksan buna bir tepki vermez. Berksan ve eski arkadaşı Bahar'ın ilk etkileşimleri bu sahnede olur ve alıntı yapısında bir önceki filmde *Çılgın Dersane'de* Mehmet ve Özlem sahnesinde kullanılan müzik kullanılır ki bu da bizlere Bahar ve Berksan'ın aşkına götürür. Gençlik komedisi türüne özgü müzik ve eğlence ile sahne devam eder. Yapılan müzik hareketli ve dansçılar sexi hareketlerle müziğe eşlik ederler. Bu sahnede şarkıyı söyleyen Mustafa Hoca'dır ve dansçılar da dersane öğrencileridir.

Konser sonrasında Bahar ve Berksan konuşmalarından çocukluk arkadaşları olduğu anlaşılır. Müzik devam ederken tıpkı Hadi Hoca'nın yemek savaşında kültürel olarak bir tepki vermemesi gibi, *Çılgın Dersane* filminde daha çok taşralı olarak gösterilen ve kültürel kodlara sahip bekçi Ziver yapılan müzik eşliğinde dans ederek gösterilir. Bu iki sahnede de bizlere ideolojik olarak kültürlerin değiştiğini ve egemen ideolojinin o döneme ait kodlarına göre hareket etmek zorunda kaldığımızı göstermektedir.

Filmin alıntı yapısına kültürel çatışmayı koymak için dershanede bulunan öğrencileri askere benzeterek aslında sınavı kazanmak için savaşmak gerektiği vurgulanır. Görsel betimleme ile öncelikle tüm öğrencilere günlük giysilerinin dışında askeri kıyafet giydirilmiş ve içtima alanına toplanmış, başlarında yine öğretmen ancak komutan edası ile konuşarak öğrencilere talimatlar vermek suretiyle sahne tamamlanıyor. Görsel betimlemeyi desteklemek adına kamera açısı öncelikle geniş açıdan tüm takımı öğrencileri gösterir daha sonra yakın çekimle karakterlere döner. Kullanılan Işık filmin tamamına yakını açık havada çekildiğinden doğal ışıktan faydalanılarak çekilmiştir. Bu sahnede asker kıyafetlerine uygun bir müzik

kullanılmıştır. Öğrencilerde türe özgü sexi kıyafetler giyilerek görsel betimleme tamamlanmıştır.

Çılgın Dersane kendi döneminde çekilen *Amerikan Pastası* ve *Geyik Muhabbeti* gibi Hollywood filmlerinden farklı olarak alıntı yapısında sadece öğrenci ilişkileri üzerinden cinsellik ve komik gençlik olaylarını anlatmaz alıntı yapısına kültürel kodlarımızda olan ve her ne kadar egemen ideoloji ve mevcut yapı eleştirilse de yardımlaşma ve toplum yapısını anlatır. Sahnede askeri eğitim veriliyormuş gibi gösterilerek üniversite sınavlarının zorluğu gösterilmektedir. Sahne devamında Berksan ve Bahar tekrar gösterilerek alıntı yapısındaki aşkı göstermek için geriye dönüş yapılır ve ünlü olmadığı zamanda da Bahar'ı sevdiğini bu yolla anlatılır.

Alıntı yapısına iki temsili karakterler üzerinde verilmeye çalışılıyor birincisi ve serinin vaz geçilmezi olan Şahin'in yaptıkları ve bu filmde ise Berksan ve Bahar karakterleri üzerinden verilmektedir. İlk filmde tanıtılan karakterler ikinci filmde kendilerine ait özellikleri aynen devam ettirirler buna en iyi örnek fııldak Hasan, Sakar Bekir, Doktor ve diğer karakterlerin bir önceki filmde yaptıklarının ikinci filmde devam etmeleridir. Tüm karakterler gençlik komedi filmlerine uygun komiklikler yapmaya devam ederler. Filmde temel çatışma Şahin'in dershaneyi ele geçirmek ve dersane öğrencilerinin arasındaki samimi diyalogları bozmak için dershaneye gönderdiği öğrenciler ile oyununu yavaş yavaş hayata geçirir. Bu oyunlarla kampta bir takım aksilikler yaşanmaya başlanır ancak herkes bu aksiliklerin normal olduğunu söyler aslında yapılan bir sabotaj vardır. Diğer taraftan Serdar tarafından gönderilen iki kız öğrenci de Kazanova Timur ve Fııldak Hasan'ı baştan çıkararak kendilerine âşık eder. Bunun üzerine birtakım olumsuz olaylar yaşanır ve dersane öğrencileri farkında olmadan birbirleriyle çatışır.

İlk filme göre bu filmde kültürel kodlarımızda olamayan bazı sahneler filme yerleştirilmiş ve dünya çapındaki etkileşimini göstermek adına hem öğrencilerin olduğu sahnelerde hem de öğretmenlerin sahnelerinde yer almaktadır. Bunlar öğrencilerin şişe çevirme oyunu, öğretmenin ise meditasyon yoga yapması olarak gösterilebilir. Meditasyon sahnesinden hemen sonra dersane sahibi Hadi'nin Bahar'a destek olduğu sahne gösterilerek aslında öz kültürümüzden ödün vermediğimiz gösterilmiştir. Filmin çeşitli sahnelerinde Bahar ve Berksan arasındaki yakınlaşma ve eski anıları gösterilir. Berksan, Bahar'a onu sevdiğini söyler ancak Bahar sadece sınava odaklandığını ve babasına söz verdiğini söyler. Berksan'a da sen eski Berksan değilsin artık ünlü birisinin diyerek kültürel çatışma yaşayacaklarını söyler. Bahar aslında duygularını

gizlemektedir, Berksan'ın ona kahvaltı hazırlamasından sonra ilk defa baharın odası gösterilir ve o da Berksan'ı sevmektedir.

Şahin'in hazırlamış olduğu kumpaslar serisi işlemeye devam eder ve dersane öğrencilerini bir birine düşürerek dershanenin huzurunu bozmaya çalışılır. Kampta herkesin kullanımında olan suyun kesilmesi vb. olayların ardından direk öğrencileri biri birilerine düşürmek için geliştirdikleri oyunlarla devam eder bu ilk olarak Doktor ve Ayı Sedat üzerinden gösterirler. Bu sahne ile temel çatışma başlamış olur ve Şahin'in göndermiş olduğu öğrencilerin kışkırtması ile beraber kamptaki hava bir anda değişir. Uzun bir sahne aralığından sonra ilk kez Hadi Hoca ve diğer öğretmenler tüm öğrencileri toplar ve yeni sorunları öğrencilere anlatırlar bunlar yaşanan bazı hırsızlık olaylarıdır. Yaşanan hırsızlık olayındaki kaybolan malzemelerini dershanenin eski öğrencilerin eşyalarının arasına koyarak öğrencilerin huzurunun iyice bozulması sağlanmaya çalışılıyor. Dersane öğrencileri bozuk olan moralleri düzeltmek ve arkadaşlarla hep beraber eğlenmek için bir parti düzenler, ortamı bozan ve kargaşaya sürükleyen öğrenciler son kozlarını oynayarak Fırıldak ve Kazanova'nın arasını bozar böylece kampta tam anlamıyla bir moral bozukluğu hâkim olur.

İlk filmde olduğu gibi bu filmde de öğrencilerin sexi hareketlerinden sonra öğretmen üzerinden bir sahne konur bu öğretmen de yine aynı kişidir uzaylı Mustafa Hoca'dır. Moral bozukluğu devam ederken Hadi Hoca temel karakterleri karşısına alarak kamptaki havanın nedenini sorarak gözünden kaçmadı diye öğrencilere sorar. Hadi Hoca'nın yaptığı bu hareket ile aslında kültürel olarak büyüklerin her olayı takip ettiği ama çözüm yolunu kişilerin bulması gerektiğini ve sorunun bizim olmazsa da toplum olarak sorumlu olduğumuzu vurgulaması açısından önemli bir yer kapmaktadır. Şahin olaylar hakkında iş birlikçileri avukat ve öğrencilerden bilgi alarak her şeyin yolunda olduğunu ve öğrencilerin çözülmeye başladığını söyler. *Çılgın Dersane*'de olduğu gibi *Çılgın Dersane Kampta* filminde de kapıda bekçi Hurşit var ve bu kez Şahin değil de Şahin'in Berksan ve Bahar ile ilgili tüm ayrıntıları anlattığı sözde sevgilisi olan Jale kapıdan içeri girer ve Bahar'ın karşısına dikilerek ' 'ben Berksan'ın ünlü sevgilisiyim" der. Böylece filmdeki nerdeyse tüm karakterlerin morali bozulmuş olur ve önceki yaşantıları ve arkadaşları ile çatışma yaşamaya başlarlar. İdeolojik olarak Jale, Şahin ile beraber kapitalist sistemi temsil etmektedir. Yaşanan çatışmalarda da ilk olarak Berksan Jale'nin kolundan tutarak tüm öğrencilerin yanına getirerek gerçekler üzerinden çatışmanın galibini ortaya koyar. Bu sahne ile temel çatışma sebebini öğrencilerin çarşıda gezerken Şahin'in avukatı ile beraber dershaneye yeni katılan öğrencilere zarf içinde para verirken görmeleri ile anlaşılır ve hemen durup Hadi

Hoca'ya anlatmaya karar verirler. Hadi Hoca eski öğrencileri toplayarak onlara bu oyuna nasıl geldiklerini kardeşliklerini dostluklarını nasıl çarçabuk bozduklarını sorar. Bu sorguyla aslında kültürel dışavurumda geleneklere bağlılık yardımlaşma kardeşlik dostluk gibi kültürel kodların bitmediği vurgulanmaktadır. Bu konuşmanın ardından oyunlarla araları soğutulan ve küstürülen öğrenciler barıştırılır, Hadi Hoca bu dört öğrenciyi dershaneden kovacağım demesine rağmen öğrenciler birkaç gün müsaade isteyerek intikam almayı planlarlar.

Asıl çatışma başlamış olur ve dersane öğrencileri intikam oyunlarını öğretmenlerin de desteğini alarak gerçekleştirir. İntikam için oynanan tüm oyunlar gençlik komedisine uygun bir şekilde yapılır. Oynan oyunların sonunda Şahin'in gönderdiği öğrenciler herkes tarafından yaptıklarının anlaşıldığını fark ederek dershaneden ayrılma kararı alırlar ancak öğretmenler izin vermez ve son bir oyun oynanır oyunun sonunda Hadi Hoca öğrencileri karşısına alarak konuşur. Sonraki sahnede ise *Çılgın Dersane*'nin öğrencileri hep beraber dört öğrenciyi de yanlarına alarak Hadi Hoca ile birlikte Şahin ve avukatın karşısına geçerek Hadi'nin Şahin'e bu oyunlarla bir yere varamayacağını söylemesi ve diğer öğrencilerin Şahin ve avukata paint bol toplarını atması ile biter. Son sahnede galip olanların *Çılgın Dersane*'de olduğu gibi tekrardan dersane öğrencilerin olduğunu öyküyü izleyenlere göstermek adına Hadi Hoca ve diğer öğretmenlerin *Çılgın Dersane* öğrencilerine yaptığı konuşma ile vurgulanır. Bu konuşmada öğrencilerin kültürel kodlarımızda bulunan ve çok önemli olan başkalarının oyununa gelmemeyi fitne yaratanlara inanmadıkları için en büyük sınavı kazandıklarını söyleyerek '*herkes eğlenceye*' sözü ile bitirir. Filmin başlangıcı da bitişi de eğlenceli sexi danslar ve eğlenceli müzik ile biter.

3.4. TÜR FİMLERİNİN TEMEL ÖĞELERİ

Tür filmlerinin temel öğelerinden önce tür kavramını hatırlamak faydalı olacak. Film türleri ayrıştırken kendi alıntı yapılarında ayırt edilebilen karakterler, olay örgüsü ve kendine has izleyici ile beraber filmin mizanseni konusu ve yapısı ile özgünlüğe sahip filmler ya da film gurubu dur (Butler, 2011, s. 119-120).

Türün başka bir tanımını ise Corrigan söyle yapmaktadır; Türden söz edebilmek için filmler ortak biçim ve özelliklerine göre kategorilere ayrılabilmesi demektir. Film izleyicisi zaten bu ayırımı yapmaktadır ve filmleri komedi, müzikal, melodram, bilimkurgu ya da western gibi başlıklar altında toplarken aslında benzer karakter, alıntı yapısı ve ikonografik özelliklerine göre ayırt etmektedir (Corrigan, 2008, s. 115).

Türden söz edebilmek için filmlerde benzer olay örgülerine, benzer temalara, karakterlere, zaman ve mekân özelliklerine sahip farklı filmleri ele alarak tür ortaya atılıyor olması hemen karşımıza türsel sınıflandırmayı çıkarır (Özden, 2008, s. 215). Özden de öncelikle film türünün tanımlanması ve türsel alanla ilgili sorunların tartışılmasını sağlayan kuramsal alanların belirlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu yapılmaya karşımıza seyirciler ve eleştirmenler tarafından hızlıca tespit edilip teşhis edilen tür filmleri ortaya atılmış olacaktır. Sınıflandırma yapılıncaya tür özelliklerinin değişmez olmadığı görülür. Bir film hem çok eğlenceli hem de macera içerebilir ya da aynı anda bilim kurgu ve gerilim dolu olabilir. Tür ayırımında görsel ikonografi ayırt edici olur. Örneğin *Çılgın Dersane* film serisinde gençlik komedi türüne özgü rahat bir ortam, deniz, tatil köyü gibi mekânların yanında, daha çok tatil ve eğlence aksesuarlarının bulunması, alıntı yapısında bulunan genç kızlar ve erkekler bu türü diğer türlerden ayırt eden temel görsel özelliklerdir.

Tanımlamalara bakılınca tür filmlerinin genel olarak ortak özellikte oldukları ve ticari yönlerinin ağır bastığına en önemli vurguyu yapan Grant'tır. Grant, tür filmlerinin tekrarlama yöntemi ile tanıdık karakterlerle tanıdık ve bilindik durumları bilindik öykülerle anlatan ticari ve popüler filmlerdir demektir (Grant, 2007, s. 1-3). Ticari oluşlarından kaynaklanan popüler sinema çoğunlukla tür filmlerinden oluşur. Yapılan tanımlamalar birleştirildiğinde tür filmleri sınıflandırıldığında benzer görsel özelliklere, benzer olay örgüsüne ve benzer konulara sahip olduğu gözükmektedir. Bununla birlikte seyirci ne izleyeceğini bilerek film izlemeye gider ve bundan dolayı tür filmlerinin ticari filmler olduğu söylenebilir.

İncelemiş olduğumuz *Çılgın Dersane* (2008) filmi ve *Amerikan Pastası* (1999) filmleri hem dönemselsel olarak hem de tür olarak aynı sınıflandırmada olduklarından benzer konu, olay örgüsü ve görsel öğeler içerdiğini rahatlıkla söylenebilir. Tür filmleri

ticari amaçla çekildiklerinden sinema seyircisinin zevkine uygun ve beklentileri karşılayacak şekilde belli ürünleri ortaya koymaya çalışmaktadır böylelikle sinema seyircisi o tür ile ilişki kurmaya çalışır. *Çılgın Dersane (2008)* de genç kuşağı cezp edebilecek fiziki mekânlar, müzik, eğlence, belli karakterler ve belli nesnelere ile seyirciye çağrışım yapabilmelidir. Türden söz edilirken sadece o türün adını bile duymak o türe ait olan tüm unsurları filmle birleştirerek seyircinin kafasında canlandırmasını sağlaması gerekmektedir (Edgar-Hunt, Marland ve Rawle, 2015, s. 84-86).

Tür filmlerinde temel olarak olay örgüsü, türsel karakterler ve görsel ikonografiler birbirleri ile uyuşmalıdır. Uyuşan öğeler tür filmini ayırt etmenin ve çözümlemenin yollarını bizlere sunmaktadır (Tuğan, 2011, s. 701-702).

3.5. ÇILGIN DERSANE FİLMİNİN TÜRSEL YAPISI

“Filmler sanatsal dışavurum sağlama ve eğlendirme işlevine sahip olan, kültür içinde ve kültürler arasında bilgi taşıyan; bizi kendimiz, toplum ve toplumsal rollerimiz hakkında bilgilendiren ve bu bilgiler doğrultusunda yönlendiren ve güdümleneyen etkili birer araçlardır”(Özden, 2004, s. 58). Filmleri belirli bir türe yerleştirerek filmin alanı darlaştırılır ve daha kolay bir şekilde değerlendirilir, filmin başka bir filmle karşılaştırılıp değerlendirilmesi aynı türden veya başka türlerle kıyaslanması sağlanır. Böylelikle filmlerin seyirciler üzerinde ne tür etkiler bıraktığını ya da bırakabileceği anlamak daha kolay olur. Türsel yapı böylece önem kazanmış olur (Özden, 2004, s. 58-59).

Çılgın Dersane Tatilde ve *Çılgın Dersane Kampta* filmi çözümlenirken benzer alıntı yapısı, karakterleri, mekânları ve entrika yapıları bakımından devam filmleri olmasından dolayı tercih edilen türsel eleştiri yaklaşımı tür filmi olarak adlandırılan filmleri komedi gençlik komedisi, macera vb ele almaktadır. Türsel eleştiri yapılırken esas olarak türe ait temel öğeler çerçevesinde, alıntı yapısı türsel karakterler görsel betimlemeler, kültürel dışavurum, yöntembilim, ikonografik yapı, kurgu kamera ve mekânlar kısacası bütün anlambilimsel ve söz dizimsel öğelerin anlamlandırılması ve türsel sınıflandırılmaya gidilmesi ile gerçekleştirilmektedir (Özden, 2004, s. 211-213).

Çalışmanın konusunu oluşturan *Çılgın Dersane* filmi buradan hareketle Anlatı Yapısı, Çatışma, Türsel Karakterler, Görsel Betimlemeler, Yöntem Bilim, Kültürel Dışavurum, İkonografi ve Kurgu Kamera açısından incelenmiştir. Tür filmleri çözümlenirken birçok açıdan çözümlene yapılabilmektedir, ana tema, görsel ikonografi, set düzeni, olay örgüsünün de kullanılabildiğini Barnwell ifade etmektedir.

(Barnwell, 2011, s. 47-48). *Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kampta* filmlerinin türsel yapısına bakıldığında Gençlik komedi türüne girdiğini görmekteyiz.

3.5.1. ALINTI YAPISI

Çılgın Dersane Tatilde filminin alıntı yapısı açısından incelendiğinde; iflasın eşiğine gelmiş bir dershanenin (İstanbul Özlem Dershanesi) sahipleri Hadi (Cüneyt ARKIN) ve Torunu Özlem (Tuba ÜNSAL) ekonomik nedenlerden dolayı kapanmak üzere olan işletmelerini kurtarmak için Hadi'nin eski dostlarından yardım alarak öğrencilere promosyon tatil hediye etmeleri ile başlar. Ancak dershanenin iflastan kurtuluşu için bu tatil promosyonu da yeterli olmayacaktır. Dershanenin asıl kurtuluş yolu tatil köyüne gelen bir faksta bulunur. Faksın içeriği dersaneler arası para ödüllü bir yarışmadır. Tuba dedesini, öğretmenleri ve öğrencileri ikna ederek yarışmaya katılır.

Öğretmen, öğrenci ve dersane sahipleri için macera ve eğlence başlar. İflastan kurtuluşun yolu yarışmada birinci olmalarına bağlıdır. Birinci olmaları için tüm öğrencilerin birlik olması gerekmektedir, bunun içinde güzel bir organizasyon şarttır bunu da Özlem'e âşık olan Kerem yapar. Kerem tüm öğrencileri yeteneklerine göre alanlara ayırır ve yarışmalara katılırlar. Özlem Dershanesi'nin birinci olmasını istemeyenler vardır, bunlarda zaten Özlem Dershanesi'nin borçlu olduğu ve Özlem'e âşık olan ancak Özlem'in sürekli ret ettiği Şahin ve dershanesidir.

Yarışmalar başlamadan önce tüm alanlara öğrenciler yerleştirilir tek bir dalda yeterli olmadıklarını görürler, bu da futboldur. Futbolda eksikliklerini dershaneye girmeye çalışan ancak ekonomik nedenlerden dolayı giremeyen öğrencilerin, dersane öğrencileri tarafından teklif edilmesi ve dersane sahibinin bu öğrencileri tam burslu olarak almalarıyla gerçekleştirirler. Yarışmalar çeşitli kategorilerde yapılır ve bunların sonucunda birinciyi belirleyecek olan yarışma futbol olur. Özlem'in sevgilisi Kerem'in 2 gölü ve tam burslu olarak dershaneye kayıt edilen Ziver ve arkadaşının sayesinde Özlem Dershanesi toplamda en çok puanı alarak yarışmada birinci olarak büyük para ödülünü alırlar. Para ödülünü alan öğrenciler hep beraber büyük ödülü dersanelerinin borcunu ödeyerek kapanmasını önlemiş olurlar. Film türüne özgü olarak eğlenceli bir partiyle başlayan film aynı şekilde müzik ve dans eşliğinde sona erer.

Çılgın Dersane Kampta filminin alıntı yapısı açısından incelendiğinde; Film öyküsünde *Çılgın Dersane Tatilde* filminde birbirinden ilginç olaylar yaşayan ve sonuçta dershaneyi ekonomik darboğazdan çıkaran gençlerin tekrar bir araya gelmesini konu alınır. Üniversite sınavına çok az bir zaman kalmış ve öğrencilerin sınav streslerini yenebilmeleri için Özlem Dershanesi bir kamp organize etmiştir. Bu filmde Özlem ve

Kerem yer almamaktadır ancak Özlem'den dolayı dershaneyi yeniden kapatabilmek ve öğrencilerin arasındaki birlik ve beraberliği bozmak için Şahin bir takım planlar yapar.

Film bir önceki filmin alıntı yapısından farklı olarak sadece mekân değiştirilerek çekilmiştir. Şahin dershanenin huzurunu ancak öğrencileri biri birine karşı soğutarak bozacağını bildiğinden dolayı dershaneye iki kız, iki erkek öğrenci göndermiştir. Gönderilen öğrenciler öncelikle dershanede bulunan öğrenci ve öğretmenlerin bazı eşyalarını çalmış daha sonra yapısal sorunlarla öğrencileri yıldırmaya çalışmışlardır. Meydana gelen olaylar karşısında dersane öğrencileri eğlenmeyi ve birlik olmayı sürdürünce yeni planları devreye sokulmuştur. Bu planlarla öğrenciler biri birilerine karşı kıskırtılarak huzuru ve birlikteliği bozulmaya çalışmışlar. Oynanan oyunlarda nispeten başarılı olunmaya başlayınca dersane öğrencileri huzursuzluğun temel kaynağını tespit ederek karşı oyuna geçerek Şahinin adamları ifşa ederler. Yapılan oyunların tamamının intikamı alınarak Şahinin öğrencileri dershaneden kovulur ve tekrar *Çılgın Dersane* eğlenmeye devam eder.

Her iki filmin alıntı yapısına bakıldığında komedi unsurlarının tek bir karakter üzerinden yapılmadığı, alıntı yapısına alınan tüm karakterler üzerinden dönemine ve gençlere dönük komiklikler sergilendiği görülmektedir. Gençlik komedi türü olmasından dolayı sürekli bir eğlence ve hareketli müzik içermektedir. Klasik anlatıya sahip film, anlatı biçiminin temel öğelerini kullandığı görülmektedir. Bunlar şu sıralama ile başlar ve devam eder. Giriş, gelişme, filmin doruk noktası ve sonuç. Birinci Filmde temel çatışma dershanenin ayakta kalması ve iflastan kurtulmasıdır. İkinci filmde ise birlikteliğin bozulmadan kalmasıdır. Filmin girişinde ana sorun verilerek seyirci motive edilir, gelişme kısmında tüm karakterler tanıtılır bu tanıtma yapılırken gençlerin ilgisini çekebilecek cinsellik, müzik ve komiklikler le karakterler seyircilere gösterilir. Doruk noktasında tüm karakterler farklı amaçlarda olsalar da tek bir amaç için birleşerek mücadeleye başlarlar ve dershaneyi ve birlikteliği kurtarırlar. Sonuç kısmında tüm âşıklar sevgililerine kavuşur, dersane kurtulur ve eğlence devam eder.

Komedi filmi, bir filmin ana vurgusunun mizah olduğu türdür. Bu tür filmler izleyiciyi eğlendirmek amacıyla tasarlanmıştır ve gerçek hayattaki karakteristiklerin sık sık mizahi etkisi abartılmaya çalışılır. Bu tür filmler genellikle mutlu bir sonla (kara mizah türleri istisna olmak üzere) biter (Erişim sağlandı: Komedi filmi - Vikipedihttps://tr.wikipedia.org › wiki › Komedi_film). Tanımlamadan yola çıkarsak filmde bulunan tüm karakterler için abartılmış yaşam şekilleri ile birlikte başlarından geçen tüm olaylar mizahi bir anlatımla gösterilmiş ve mutlu sonla bitmiştir.

Tür filmleri Rick Altman tarafından ya anlambilimsel ya da sözdizimsel olarak nitelendirilmektedirler. Anlambilimsel türde filmler belli bir kuralla bir dizi bileşenlerden oluşur. Sözdizimsel türde, belli bir alıntı yapısı beklenir (Butler, 2011, s.123). Bu tanımlamalar ışığında bakıldığında *Çılgın Dersane* filmi sadece sözdizimsel bir türde olduğunu söylemek mümkün değil aynı zamanda anlambilimsel tür yöntemi de kullanılmıştır. Filmde kullanılan müzikler, tatil köyü, kamp, gençler arasında yapılan şakalar, aşklar tamamına bakıldığında bunun gençlik komedi türü olduğu söylenir. Anlambilimsel tür anlatının yanı sıra sözdizimsel tür olarak bakıldığında iki filmde ayrı ayrı öğrencilerin tanışmaları ve sonradan biri birilerine âşık olmaları, geçen sürelerde komik olaylarla anlatılması filmi yine gençlik komedi türünde olduğunu gösteriyor.

3.5.2. TÜRSEL ÇATIŞMA

Tür filmleri ile bu filmleri seyredenler tür filmi sayesinde kendilerini rahat bir şekilde ifade etme alanına sahip olurlar. Tür filmi ile kültürel dışavurum alanı bulurlar (Özden, 2004, s. 246).

“Her film türü belirli toplumsal ya da psikolojik çatışmaların soruşturulmasını üstelenerek, insan ve toplum psikolojisinin belirli yönlerini araştırmakta ve bu yönleri dolaylı bir ortam içinde, rüya sürecinde olduğu gibi simgeleştirmeler ve yoğunlaştırmalar aracılığıyla gündeme getirerek tartışılmalarını sağlamaktadır” (Özden, 2004, s. 246).

Film alıntı yapıları belli bir düzen ve kurallarla yapılır bunlar filmin giriş gelişme doruk noktası ve sonuç kısımlarıdır. Alıntıda giriş bölümü önemli bir yer kaplar ve bu bölümde karakterler tanıtılır, mekân gösterilir ve asıl önemli olan alıntı yapısı içerisindeki çatışma ortaya konur. Giriş bölümü seyirci açısından alıntı yapısı içerisindeki yer alan ana karakterler ve bu karakterlerin yaşadıkları sorunlar hakkında ilk bilgilendikleri yerdir. (Akyürek ve Orhon, 2007, s. 74). Giriş bölümü aynı zamanda çatışmanın başladığı bölüm olarak karşımıza çıkmaktadır. İzleyiciye öyküyü anlaşılır kılmak ve izleyicinin filme olan ilgisini film süresince canlı tutmak için bu bölümde verilebilecek tüm bilgiler verilir. Eğer izleyici bu bölümde karakterler ya da karakterler arasında gerçekleşen olay örgüsünü kaçırmaz ve bilmezse direk çatışmaya dâhil edilirse olaylar arasındaki kurguyu anlayamadığından anlatıdan vazgeçebilir. Anlatıdaki çatışmalarla film ilerlemeye devam eder ve izleyici yaşanan çatışmalarla sonucu, karakterlerin karşılaşacağı güçlüklerle baş etme yöntemini, çatışmalarda karşıtlarına karşı hareket tarzlarının neler olacağını bilmek isteyecektir (Foss, 2009, s. 154). Alıntı yapısındaki ilerlemeye bu anlamda bakıldığında ilerlemenin temel olduğu

görülmektedir. İlerleme sayesinde izleyici ileride meydana gelecek çatışmalar konusunda meraklanır. Anlatı içerisinde ana karakter ve ana karakteri yönlendirecek çatıma kurulduktan sonra bir üst bölüm olan gelişme bölümüne geçiş yapılır. Alıntı yapısındaki tüm unsurlar çatışmanın karakterlerle beraber kurulmasına bağlıdır.

“Her tür belirli bir çatışmanın dışavurulması konusunda kullanılmaya uygun bir anlatım yapısı, temel karakterler ve görsel betimleme tarzları geliştirmiştir. Türlerin ele aldıkları çatışmalar ile bu çatışmaların ifade edilmelerini sağlayan anlatı yapıları arasında film eleştirmeninin gözden kaçırmaması gereken güçlü bir bağ bulunmaktadır” (Özden, 2004, s. 247-48). Tür filmlerinden komedi, insanları genel anlamda ortak yaşantıda bütünleyici olduğundan kişiler arası iletişim için olumlu etkiler oluşturur. Komedi filmi izleyen izleyici yaşamış olduğu olumsuzlukları film boyunca unuttur böylelikle rahatlamış olur. Genel olarak komedi filmi izleyen bir izleyici kendi yaşantısından bir kesit bularak izlediği filmle kendini özdeşleştirir ve filme dâhil olur. Filmin karakterleri ile birlikte tüm alıntı yapısını yaşar ve mutlu sona ulaşır. Bundan dolayı komedi türü sinemanın başlangıcından günümüze kadar en çok beğenilen ve tercih edilen tür haline gelmiştir. Komedi türü gibi halk tarafından izlenen diğer bir türde melodram türüdür. Komedi ve melodram türleri halkın rağbetini çeken ve her dönemde geniş kitlelerce en çok izlenen türler olmuştur (Onaran, 1999, s. 152).

Her iki türde de seyirci kendi yaşantısından bir parçayı filmin alıntı yapısına dâhil ederek karakterlerin yaşadıkları çatışmaları, kültürel dışavurumları adeta filmin içinde yaşayarak sağlar. Komedi türünde alıntı yapısı genel olarak zıtlıklardan yararlanır ve zıt durumların karşı karşıya gelmesi teması işlenmektedir. Örneğin zengin ve fakirin karşılaşması, taşralı ve şehirlinin hikâyesi gibi temel konuları alarak karakterler arasında çatışmalar ve kültürel farklılıklardan yararlanır. Özden’e göre “Her bir film türüne ait anlatım yapısı, bu kültürel temaların barındırdığı çeşitli çağrışımsal bağları ana bir nokta etrafında toplamaktadır. Örneğin westernde çatışmalar "yabanıllık- uygarlık" ana noktasında toplanmaktadır.

Bu ana nokta korku türünde "ölüm ve cinsellik" . Salon komedisinde sınıfsal ayrılıkların çözümlenmesidir. Bilim kurgu türünde insan ve bilgi ilişkisidir vb.” (Özden, 2004, s. 251).

Çılgın Dersane Tatilde filminde genel olarak komedi türüne özgü tüm zıtlıklar alıntı yapısına alındığını görmekteyiz bunlara örnek verecek olursak; filmin başlangıcında ekonomik durumu kötü olan Özlem Dershanesi gösterilmektedir karşıtı olarak borçlu olduğu şirket sahibi Şahin ön plana çıkar. Öğrenciler arasında maddi durumu iyi olamayan öğrenciler vardır yani fakir olanlar; Fırıldak Hasan bu

temsili yaparken herkesten para toplama peşindedir. Diğer öğrenciler maddi olarak zengin kesimi ifade etmektedir. Kültürel kodlarda iyi ve kötü metaforu ise; iyi kısım Özlem Dershanesi'nin sahibi Hadi ve torunu ile birlikte hem öğretmenler hem de öğrenciler yer almaktadır. Kötü olanlar ise Şahin ve şirket avukatı olduğunu görmekteyiz. Aynı zamanda şehirli ve taşralıya baktığımızda dershaneye girmek isteyen iki taşralı öğrenci görmekteyiz.

Öğrencilerdeki zenginlik belirtileri hem kostümlerinden hem de karakterlerin konuşmalarından anlaşılmaktadır. Şahin'in zenginlik belirtileri ise üstü açık arabayla okula gelmesi, borçlarının tahsili için avukat göndermesi olarak okunabilir. Yine sıkça gösterilen ancak sadece taşralı öğrenciler ile çatışma yaşayan bekçi Hurşit karakteri var. İyi ve kötü çatışması sadece maddi olarak betimlenmemiş aynı zamanda Şahin'in Özlem'i istemesi ve Özlem'in buna karşılık vermemesi de gösterilebilir. Filmin giriş bölümünde temel karakterler üzerinden tüm çatışmalar verilerek karakterler tanıtılmıştır. Sonuç bölümü mutlu son la bitmiştir, yani hem dersane yapılan yarışmada birinci olarak borçlarından kurtulmuş hem taşralı öğrenciler dershaneye alınmış, Kerem Özlem'e olan aşkını ilan ederek karşılık görmüş, diğer karakterlerde istediklerini elde etmişler.

Çılgın Dersane Tatilde de olduğu gibi *Çılgın Dersane Kampta* filminde de aynı komedi unsurlarını görmek mümkün bunlar; iyi ve kötü olan karakterler birinci filmde olduğu gibi alıntı yapısında yer almaktadır. Özlem dershanesinin eski öğrencileri aynı şekilde alıntı yapısında yer almaktadır ancak bu öğrencilere kötünün safında olup kendini iyinin safında gösteren aslında fakir olan sadece para için kötünün yanında olan öğrenciler eklenmiştir. Özlem ve Kerem karakterlerinin yerine Berksan ve Bahar karakterleri eklenmiş ve temel çatışma bu iki karakter üzerinden verilmiştir. Bahar fakirdir ve dershaneye tam burslu olarak girmiştir. Berksan ise hem ünlü hem de zengindir. Çatışmalar filmin alıntı yapısına dâhil olan yeni öğrenciler üzerinden seyirciye aktarılmıştır. Son bölümde yine mutlu son vardır. Berksan ve Bahar biri birlerine aşklarını itiraf etmişler ve mutlu olmuşlar. Yeni öğrencilerin niyetlerini anlayan Özlem Dershanesi'nin öğrencileri intikamlarını almışlardır. Dersane öğrencileri eğlenerek öğrenimlerine devam etmiştir.

3.5.3. TÜRSEL KARAKTERLER

“Tür filmlerinde temel karakterleri ve işlevlerini ortaya çıkararak, kültürel bir dışavurumu temsil etmek üzere gerekli olan niteliklerini ön plana çıkararak ve kullanan güç çatışmanın kendisi olmaktadır. Karakter "oluşunu" tür filminin konu aldığı temel

kültürel çatışmaya borçludur; diğer yandan bu kültürel çatışmaların ortaya çıkması karakterler aracılığıyla sağlanmaktadır. Türsel karakterlerin eylemleri ve tavırları olmaksızın çatışmanın tam anlamıyla ve sağlam bir biçimde ortaya konması gerçekleştirilemeyeceğinden, türsel çatışmalar da "oluşturulmalarını" karakterlere borçludurlar (Özden, 2004, s. 254).

Komedi sinemasının en belirgin özelliklerinden biri olan türsel karakterler ve bu karakterlere özgü konuşma şekilleri, hayat tarzları ve sakarlıkları üzerinden seyirciye verilecek dönemsal kültürel çatışmalar alıntı yapısına konular. Böylelikle alıntı yapısı içerisinde karakterler oluşmaya başlar ve sergilenen davranışlarla ana karakter yan karakterler oluşmuş olur. Alıntılarda filmlerin sonuçlandırılması için bazı araçlara ihtiyaç duyulur ve bu araçlar neden-sonuç ilişkisini tamamlarlar. Genel olarak bu araçlar karakterler, zaman ve mekândır. Ancak neden-sonuç perspektifinden bakıldığında bunun karakterlerin görevi olduğu görülür. Alıntı içerisinde olayları başlatan ve oluşan olaylara tepki veren her zaman karakterlerdir. Karakterler filmin biçimsel sisteminde rol oynarlar. Anlatının nesnelliği karakterler ve karakterlere mekânı, zamanı olayın başlangıç durumundan sondaki duruma doğru nasıl getirdiği ile ilgilidir (Bordwell and Thompson, 2012, s. 79-90).

Klasik anlatılı tür filmlerinde izleyici önemli bir yere sahiptir ve göz ardı edilemez. Filmin sunulacağı kişi izleyicidir ve öykü oluşturulurken izleyicinin belli bir toplum yapısı ve kültürüne sahip olduğu unutulmamalıdır. Karakterler de toplum ve izleyicinin kültüründen ayrı düşmemelidir, çünkü anlatı içerisindeki bütün karakterler ve çatışmalar gerçek dünya ile ilintilidir. Seyircilerin perdeyle özdeşleşmeleri önemlidir, seyirci her zaman kendi hayatında karşılığı olan alıntı yapılarının olmasına dikkat eder. Bu unsurların aktarımı yapılırsa iken belli bir strateji ile örtük bir biçimde sunulduğunu unutmamak lazım (Güçhan, 1999, s. 117).

Çılgın Dersane Tatilde filminde ana karakterlere baktığımızda Bahar; filmin başlangıcında herhangi bir aşkı bulunmamaktadır tek derdi ekonomik olarak zor durumda olan dedesinin dershanesini kurtarmaya çalışan biri olarak karşımıza çıkar. Daha sonra kendisine platonik olarak âşık olan Kerem ortaya çıkar birde kendisini sevdiğini söyleyen ancak Özlem'in karşılık vermediği aynı zamanda dershanenin asıl borçlu olduğu Şahin karakteri ortaya çıkar. Şahin hem Özlem'in hem Kerem'in hem de dershanenin karşısına çıkar. Asıl çatışma bu karakterler üzerinden verilir. Filmin başlangıcından itibaren karakterlere tek tek yer verilerek karakterler tanıtılır. Karakterlerin özellikleri alıntı yapısına ve türe uygun olarak yapılır. Bu karakterler kısaca şöyledir; Kerem'in yakın arkadaşı Kazanova Timur, Sakar Bekir, Doktor Bilgin,

Bahisçi Selim, Fırıldak Hasan, Hip Pop Evrim, Ayı Sedat, Kurdela Yeşim, Küçük Afrodit Melisa, Çıtır Bade, Tiki Gamze, Cindy Eda, Barbie Berna, Şehmuz, Ziver, Webcam Kerim ve öğretmen karakterlerinde Kick Box Hadi, Zor Beğenir Melek, Yıldız Yıldızı, Uzaylı Buda, Baston Fehmi, Şapkasız Çıkam Şükrü, ve Ret Kit Hurşit.

Alıntı yapısında başkahramanlara bakıldığında öğretmen, öğrenci ve okul imgesinden göreceli olarak farklılıklar gözükmektedir. Özlem ve dedesi Hadi Hoca dersane işleten bir ailedir. Dershanenin ekonomik olarak zor durumda olmasından dolayı bir çıkış yolu aranır ve çözümü bulunur. Olaylar zinciri çözüm yolu ile başlar; Hadi eski öğretmen arkadaşlarından yardım ister. Hadi'nin talebini eski arkadaşları geri çevirmez. Bu yardımlaşma ve dayanışma Türk kültürünün temel yapı taşıdır. Aynı şekilde birleşerek yardımlaşma ve dayanışma örneği Şahin'in dershaneyi ele geçirme ve dolayısı ile Özlem'e sahip olma isteğine karşı hem öğretmenler hem öğrenciler tarafından sergilenerek dersane kurtarılır.

Filmde karakterler üzerinden birçok komedi unsuru yer almaktadır bunlardan birkaç tanesi şöyledir; Sakar Bekir'in ilk sahneden başlayarak yaptığı sakarlıklarla seyirciyi güldürme çabaları ve ilk sakarlığı çiğnediği sakızı bir anda yutması ve boğazından çıkartmaya çalışırken kız arkadaşının saçına yapışması, yapışan sakızın çıkarılmaya çalışması ile ortaya konan komik olaylar. Hemen ardından dershanenin bekçisi Hurşit'in giydiği kıyafet ve şivesi ile taşralı öğrenciler arasında geçen komik diyaloglar. Fırıldak Hasan'ın Melisa ve Kurdela'ya havuzda yapmış olduğu bikini şakası ve devamında bikiinin Uzaylı Buda'nın eline girmesi, kullandığı komik cümleler. Komikliğin yanında akşamında yapılan parti de öğrencilerin karakterleri ile bütünleşmektedir. Karakterler seyirciler açısından bakıldığında komedi sinemasının tüm unsurlarını taşıdığı görülür.

İkinci film olan *Çılgın Dersane Kampta* filminde ise birinci filmde bulunan Özlem ve Kerem karakterlerin sadece diyaloglarda adı geçmektedir. Çünkü Kerem ve Özlem Londra'daki bir üniversitenin burslu öğrencileri olmuşlardır. Özlem Dershanesi, Antalya Dershaneler Birliği'nin düzenlediği yarışmada birinci olarak büyük ödülü almış ve borç batağından kurtulmuştur. Antalya'daki başarı sayesinde birçok yeni öğrenci dershaneye kayıt yaptırmıştır. Bunlardan biri de ünlü pop şarkıcısı Berksan'dır. Üniversite sınavına az bir zaman kala Hadi Hoca'nın fikriyle bu sefer yardımdan ziyade eğlenmek, sınav stresinden uzaklaşmak için hızlandırılmış bir kurs ile öğrencileri sınava hazırlanmak üzere nehirlerin, şelalelerin olduğu bir doğal ortamda kampa girilmesi kararı alınır.

Film Berksan'ın konseri ile başlar. *Çılgın Dersane Tatilde* filminden farklı olarak birkaç karakter eklenmiştir temel çatışma alanı Şahin'in Özlem Dershanesi'nin ve öğrencilerinin huzurunu bozarak başarısız olmalarını ve tekrardan ekonomik olarak zora girmeleri ve dershaneye sahip olarak Özlem'e sahip olma isteği yatmaktadır. Seyirci açısından bakıldığında zaman ilk filmdeki karakterlerin büyük çoğunluğunun alıntı yapısında yer aldığı görülmektedir. Yeni karakterlerde Şahin'in gönderdiği iki kız iki erkek karakter ve alıntı yapısına uygun olarak samimi olmayan amaçları sadece öğrencilerin ve dershanenin huzurunu bozacak şekilde kurgulanmıştır. Berksan'ın çocukluk aşkı Bahar da filmde olan yeni karakterlerdendir.

Çılgın Dersane Tatilde ki aşk hikâyesi Özlem ve Kerem iken *Çılgın Dersane Kampta* filminde bu aşk hikâyesi Berksan ve Bahar üzerinden seyirciye aktarım yapar. Filmde birçok komedi unsuru yer almaktadır, *Çılgın Dersane Tatilde* filminde olduğu gibi *Çılgın Dersane Kampta* filminde de başlangıçta ilk komik olay seyircinin birinci filmde tanıdığı Sakar Bekir ile yapılır ve yine seyircinin tanıdığı Fırıldak Hasan, Doktor Bilgin ve diğer karakterler üzerinden komik hareket ve konuşmalar geçer. Şahin'in kurduğu oyun öğrenciler tarafından tespit edilir ve bozulan ilişkiler tekrar eski haline döner. Özlem Dershanesi'nin öğrencileri Şahin'in göndermiş olduğu öğrencileri öğrendikten sonra intikamlarını onlar gibi almaya karar verirler. Kurulan oyunlarla hem eğlenirler hem de intikam almış olurlar. Sonuç olarak dersane eski haline döner ve öğrenciler eğlenceye devam ederler.

3.5.4. GÖRSEL BETİMLEME VE İKONOĞRAFI

Görsel öğeler sözcüklere göre insan duygu ve düşünce sistemine daha fazla etki eder. Hatta insan gördüğü görsel betimlemelere bir de kendi iç âleminde anlamlar yükler ve zihinlerimizde bu anlamlar kalıcı olarak yerleşir. Tür filmlerinde türlerin oluşması ve tür eleştirisinde türsel çatışma, türsel karakterler, alıntı yapısı kadar türün belirlenmesinde o türe ait olan görsel malzemelerin kullanılması ve bu malzemelerle görsel betimlemenin tam olarak seyirciye tekrarlanan bir şekilde verilmesi etkilidir.

Filmlerde kullanılan ve beyaz perde sayesinde seyirciye verilen tüm imgeler seyircilerin gerçek yaşamda karşılaştıkları nesnelere aynı olduğundan seyirci bu nesnelere hemen anlam yükler. Sinema perdesinde her zaman kullanılan imge gerçek anlamları ifade etmeyebilir. Gerçek anlamının yanına yan anlamlar katılarak perde sayesinde seyirciye sunulur. Sunulan bu anlamların perdede sürekli tekrarlanması imgelere artık alıntı yapısında verilmek istenen başka bir anlam içi kullanılmış olur ve

seyirci gerçek anlamının yanında bu anlamlıda artık benimsemeye başlayarak anlamlandırır (Özden, 2004, s. 264).

Çılgın Dersane Tatilde filmi Hadi ve torunu Özlem'in konuşması ile başlar. Filmin ilk dakikalarında Hadi ve Özlem'in çaresizliği gösterilir, var olan soruna çözümün bulunması ile hüznün yerini eğlenceli bir müzik eşliğinde kahkahalara bırakır. Film bir tatil köyünde geçmektedir. Alıntı yapısına uygun görsel öğelerin seyirciye aktarılması için tatili anımsatacak sahneler sergilenerek öğrencilerin başından geçen komik olaylar aktarılır. Özlem Dershanesi'nin mağduriyeti tekrarlanan sahnelerle seyircilere aktarılır. Öğrencilerin sınıf ortamları kumsalda, havuz başında ve açık havada öğretmenlerin anlatımı ile tekrarlanarak seyirciye gösterilir. Alıntı yapısında bulunan karakterler de kullanılan kostümler kültürel olarak tatile çağrışım yapacak kıyafetler olduğu görülmektedir. Film içeriğindeki çevreye baktığımızda kaydıraklı yüzme havuzu, plaj ve tatil köyünün diskosunun olduğu görülmektedir. Komedi türüne özgü komiklikler bu görsellerden yararlanılarak işlendiğini görüyoruz bunlara örnek olarak: havuz ve kaydırak şakası, Kurdela'nın havuz kaydıracağından kaymadan hemen öncesinden Fırıldak Hasan'ın Kurdela'nın mayosunun üstünün çıkartması ve kayması devamında uzaylı Mustafa hocanın bu nerden geldi içindekiler nerde demesi gelmektedir. Akşam düzenlenen parti de alkollü içeceklerin kullanılması gibi alıntı yapısında birçok komik olay gelmektedir.

Çılgın Dersane Kampta filminde de ilk filmde olduğu gibi türsel karakterlerde kullanılan görselliğin değişmediği ancak tatil köyü yerine insanların doğa ile baş başa kalacağı bir ortam olan kamp kullanıldığı görülmektedir. Kamplarla özdeşleşmiş görseller açısından ilk olarak bungalov odalar, nehir ve orman içerisinde filmin tamamlandığı görülmektedir. Kamp hayatında olan nehir ve kano ile dolaşmak, kamp ateşi vb öğeler yine alıntı yapısına konulduğu görülmektedir. Bu filmde de kampla ilgili birçok komik olay görmektedir. Bunlara örnek olarak; Sakar Bekir'in ağaçta sevgilisi ile yemek yerken nehirde balık tutmaya çalışan arkadaşlarının üzerine düşmesi, tüm öğrencilerin yemek esnasında yaptıkları şakanın ardından hep beraber nehre atlamaları gibi birçok komik olay gelmektedir. Bunun yanında Hadi Hoca'nın kamplar özgü kamp ateşi yakması ve tüm öğrencilerle burada konuşması gelmektedir. Her iki filme baktığımızda görsel betimleme ve ikonografi için gerekli görsel malzemelerin kullanıldığını söyleyebiliriz.

3.5.5. YÖNTEM BİLİM

Çılgın Dersane Tatilde ve *Çılgın Dersane Kaptta* filmlerini incelendiğinde; alıntı yapılarını ortaya çıkaran anlambilimsel ve sözdizimsel kalıpları, temel karakterleri ve görsel betimleri ile beraber komedi türüne girdiği ve bu tür ile ilgili temel farkındalığı gerekli kılan dışavurumu göstermektedir. Seyircinin kullanılan yöntem bilimle kendini film karakterlerin yerine koyduğunu dönem hasılatı ile çok rahat bir şekilde görülmektedir. Filmin çekildiği dönemlerde dersaneler eğitim sistemimizin ayrılmaz bir parçası olması, ayrıca film karakterlerinin üniversiteye gitmek için hangi yollardan geçmemiz gerektiği konusunda bizlere yardım ederken bu dönem de bulunan seyircilerin neleri görmekten hoşlandığı, hangi içeriksel ve görsel malzemenen hoşlanacağını bu film serisi ile belirtmiş oluyor. Aynı dönemlerde benzer içeriklerle dünya sinemasında birçok film görmek mümkün, bu filmlere en iyi örnek ve ekolün başlangıcı olarak kabul gören *Amerikan Pastası* gelmektedir. Filmlerin alıntı yapısına bakıldığında içeriğindeki psikolojik ve toplumsal sorunların, karakterler üzerinden seyirciye aktarımı yapılırken temel çatışmaların aktarım yöntemi önem kazanmaktadır. Yapılan aktarım sayesinde tür temsil edilmektedir. Kullanılan tüm filmsel unsurlar komedi türüne aittir. *Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kampta* filmlerine bakıldığında hem öğrenci psikolojisini hem işveren psikolojisini toplumsal sorunlar ve çatışmalar ile birlikte anlambilimsel ve sözdizimsel olarak başarılı bir şekilde aktardığını yaptığı görülmektedir.

3.5.6. KÜLTÜREL DIŞAVURUM

Filmler aslında toplumun kendisi hakkında oluşan ve yaşananları konu almaktadır ve yaşayan toplumların kültürlerini yansıtmaktadır. Türk ve Dünya sinema tarihine baktığımızda farklı dönemlerde farklı kültürel yapı içine girildiği ve bu yapı ile beraber farklı konuların işlendiği görülecektir. Bu bağlamda bakıldığında film türleri toplumun kendisiyle yüzleşmesini sağladığı dışavurum alanlarıdır. Toplumların sahip olduğu değerler, duygular, kaygılar, zamanın getirmiş olduğu dönüşümler ve benzeri toplumu değiştirmeye zorlayan tüm öğeler film türleri içerisinde seyircinin karşısına açık ya da belli kodlarla örtük bir biçimde çıkarlar ve bunları ifade eden filmsel anlatıların üretilmesini sağlarlar (Özden, 2004, s. 221-224).

Farklı dönemlerde farklı kültürel öğeler, toplumsal değerler, kaygı ve düşünceleri bu filmlere yansıtılması ile oluşur. Toplumsal kültürler zamana bağlı olarak değişiklikler gösterebilir ve yeni kültür gereksinimleri ortaya çıkabilir. Filmsel anlatılarda bu gereksinimlere cevap verebilmek için anlatı formlarını değiştirirler. Türün

devam edebilmesi için içinde bulunduğu döneme göre hareket etme gereği ortaya çıkar. Bundan dolayı tür her zaman için görevini yerine getirmesi gerekiyor eğer görevini yerine getirmezse, türden beklenileni seyirciye aktaramazsa, toplumsal ilerlemenin gerisinde kalırsa o türün ortadan kalkması kaçınılmaz olur (Batur, 1998, s. 11).

Sinemasal türler zamanla kendi seyirci imgesini oluşturur ve seyircinin kültürel değişikliklerini takip ederek devamlılığını koruyabilir. Toplumlarda sosyal geçerliliği etkileyen filmler, alıntı yapılarının içeriği ile seyirciye verdikleri psikolojik durum, globalleşen dünya düzeyinde ortaya çıkan düşüncelere yön vererek toplumsal kurumları yönlendirerek ayakta tutmaya çalışan daha geniş bir kültürel temsil sisteminin parçası olarak seyirciyi yönlendirir (Ryan&Kellner, 1997, s. 38). Alıntı yapısı içerisinde karakterlerle, çatışmalarla toplumsal kültürel dışavurum alanı yakalamış olur. Dönemsel olarak *Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kampta* filmlerin içerikleri değerlendirildiğinde, yaşanan sürecin popüler olan değer; eğitim sisteminin bir devamı olan dersane hayatı ve öğrencilerin ne de olsa ben dershaneye gideceğim tekrar üniversiteye hazırlanacağım eğiliminde olması. Kültürel olarak toplumun bunu kabul etmiş olması, kültürel dışavurumla beraber toplumdaki değişim eğilimlerini güldürü filmleri yoluyla aktarılması sağlanmaktadır. *Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kampta* filmlerin de alıntı yapısı içerisinde bunu görmek mümkündür.

Kültürel dışavurum ile ilgili en iyi örnek *Çılgın Dersane Tatilde* filminde de *Çılgın Dersane Kampta* filminde de hiçbir öğrencinin velisine alıntı yapısında yer verilmemiştir. *Çılgın Dersane Tatilde* filminde popüler kültüre ait olan parti vurgusu, bekçi Hurşit ve taşralı öğrenciler üzerinden verilen yerel şive ve giysi örnekleri mevcuttur. Buna karşın *Çılgın Dersane Kampta* filminde kültürel kodlarımıza ait olmayan ve toplum tarafında hassas olan yemek var ancak filmde yemek savaşı yer almaktadır. *Çılgın Dersane Tatilde* de olduğu *Çılgın Dersane Kampta* filminde popüler kültüre ait eğlence unsurları yer almaktadır. Kültürel kodları tamamen güldürü unsurları kullanılarak yapıldığı gözlemlenebilir. Her iki filmde de güldürü unsurları hem yerel hem de kişisel unsurlarla verilmiş. Filmlerdeki güldürü unsurları daha çok güncel durumlar üzerinden ele alınmıştır. Filmlerin alıntı yapısında komedi unsurları kültürler arası, toplumlar ve sınıflar arası farklardan yararlanılarak yapıldığı görülmektedir.

Sonuç olarak *Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kampta* Filminde, alıntı yapısının içerisinde karakter güldürüsü, karakterler üzerinden abartı, ironi gibi çok çeşitli güldürü unsurları ile kültürel dışavurum unsurlarının kullanırken komediden de yararlanıldığını görmekteyiz.

3.5.7. SİNEMATOGRAFİ, KURGU, MÜZİK, MEKÂN/DEKOR, KOSTÜM / AKSESUAR, KAMERA POZİSYONU

Alıntı yapılarında duyguları aktarmakta müzik kullanımı yaygındır. Sahne içinde kostüm, mekân, kurgu ve kamera açışı ile beraber müzik seyirciyi filmin içine çekmektedir. *Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kapta* filmlerinde sahnelerdeki etkiyi arttırmak amacıyla müzik kullanılmıştır. Filmin müzikleri Uğurcan SEZEN, Oğuz KAPLANGI tarafından yapılmıştır. Her iki filmde de özellikle parti ve komik sahnelerde hareketli müzik kullanımına dikkat edilmiştir. Duygusal sahnelerde müziğin hareketliliği azaltılarak duyguya yönelim sağlanmaya çalışılmıştır. *Çılgın Dersane* film serisi için özel beste yapılmıştır.

Sinematografik olarak; *Çılgın Dersane* film anlatı yapısında genel olarak kamera çerçeve içinde hareket eden karakterleri izlemek için hareket etmiş. *Çılgın Dersane Tatilde* ilk film olduğundan kamera daha fazla karakterleri tek tek özelliklerine göre çerçeveye alarak yakın çekim tekniği kullanılmış ve karakter tanıtımının kolaylaşması sağlanmıştır. Yakın çekimdeki temel sebep karakterlerin ön planda tanıtılması ve oyunculuğa verilen önemdir. Yakın çekim oyuncuların yüz ifadeleri ve sahnelerin seyirciye tam olarak aktarılmasında önemli bir yer tutar. Her iki filmde de sınıf sahneleri genel çekim ile verilerek tüm dekor da gösterilmiştir. Genel plandan yakın plana geçişler zoom aracılığı ile yapılmıştır. Böylece nesnel ve öznel kamera pozisyonları oluşturularak her iki filmde de karakterler üzerinden seyircilere duygular verilmiştir.

Filmde kurgu yapılan bir çekimin kendinden sonra gelecek olan çekimle uyumlu olması gerekir, bu uyum mekânsal, zamansal, grafiksel ve ritmik uyum olarak değerlendirilir (Bordwell & Thompson, 2012, s. 125).

Genel olarak uyum kurguyu yöneten yönetmenin benzerlikleri kullanarak sürekli bir devamlılıkla uyum oluşturabileceği gibi değişikliklerden yararlanarak ani konstratlardan da oluşturabilir (Bordwell & Thompson, 2012, s. 227-228). Kurguyu yöneten kişi elindeki malzemelerle birçok seçeneğe sahiptir. Parçaları birleştirerek ve yönlendirerek filmin biçimini oluşturur. Böylece kurgu sürecinde zamansal ve mekânsal bağlantılar gerçekleşir ve seyirci o anlara iner böylece filmin temposu da belirlenmiş olur (Barsam & Monahan, 2010, s. 324).

Yönetmen çekimleri kurgu sayesinde kıyaslayarak ayarlayabileceğini bilir, böylece filmde ritmik bir kurguya ulaşabilir. Kurgunun ritmini kontrol ederek çekilen

film üzerinden seyircinin filmi kavrama ve tepki verme süresini kontrol edebilir (Bordwell & Thompson, 2012, s. 229-230).

Çılgın Dersane Tatilde ve *Çılgın Dersane Kampta* filminde kurgu, genel olarak Özlem Dershanesinin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılara karşı olan mücadelesi ve öğrencilerin bu sıkıntıyı giderme yollarını ararken meydana gelen olaylar oluşturmuştur. *Çılgın Dersane Tatilde* filminde karakterlerin tanıtılması ve karakterlerin tanışması, âşık olmaları, önlerine çıkan engelleri ve diğer rakipler ile olan mücadeleleri, *Çılgın Dersane Kampta* filminde rakip dershanenin Özlem Dershanesi'nin kapanması için karakterlerin biri birine küsmesi ve gerilimler kurgudaki ritim ve tempoyu büyük oranda şekillendirmiştir. Kurgudaki ses ve müzikler filmin tansiyonunu belirlemiştir. Her iki filmde de benzer ritimler, benzer plan süreleri ve müzik kullanılmıştır. Her iki filmde de kurgu çekimlerin izleyicilerin fark edemeyeceği şekilde süreklilikle art arda bağlanması yöntemiyle yapılmıştır. Her iki filmde de flashback teknikleri kullanılmıştır. Filmlerde kurgunun hızlı olduğu yerlerde diğer planlara göre aksiyon mevcuttur.

Filmlerde mekân/dekor dört ana faktöre bağlıdır bunlar; Zamansal faktör, mekânsal faktör, sosyoekonomik ve davranışsal faktörler Filmde bu faktörler çerçevesinde dekorun filmle bağlantısı kurulur. Sahnelerde çevresel faktörlerin kişiliği etkilediği bilinen bir gerçektir aynı şekilde dekorda karakterlerde belirleyici rol almaktadır. Bir dekor film karakterinin özelliklerini yansıtabilir, dekordaki detaylar karakterle ilgili ipuçları verebilir. Dekor sayesinde ayrı bir etki oluşturulabilir, bu etki genel olarak görsel etkidir ancak görsellikle beraber duygusal bir ortam oluşabilir (Boggs, & Petrie, 2008, s. 101-105). *Nitekim Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kampta* her iki filmde de dekor daha çok rahat bir ortam olan tatil köyü ve kamp olduğundan bu dekor karakterleri de etkilemiştir. Dekorun film için önemi ve karakterler için öneminin sorgulamasının yapılması gerekmektedir. Bir filmdeki dekor filmde oynayan karakterlere için yaşayacakları alan demektir. Filmi izleyen seyirciler için ise filmi düşledikleri bir alanı oluşturmaktadır. Karakter özdeşmesi yapılırca seyirci kendini mekânın dekorun içinde hayal eder (Corrigan, 2008, s. 73-75). *Çılgın Dersane Tatilde* filminde kullanılan mekân hazır olan bir tatil köyüdür ve tüm olaylar bu tatil köyünde gerçekleşir. *Çılgın Dersane Kampta* filmlerinde de film hazır olan bir kamp alanında geçmektedir. Tüm karakterler mekânları yaşam alanı olarak kullanmışlardır.

Film prodüksiyon tasarımcılarının bir çok öğeden sorumlu olmaları öğeler arası sıkı ilişki ile ilgilidir. Dekor kostümün ayrılmaz bir parçasıdır ve dekora katkı sunar. Aynı anda kostüm ve aksesuarlar film karakterlerinin sosyal statüsü, benliği, karakter üzerinden seyircilere vermek istediği imajı, içinde bulunduğu ruhsal durumu ve daha

birçok anlamı kostüm ile beraber seyirciye iletir. Bu da kostümü filmin hikâyesini anlatırken tüm öğelerle uyumlu olması gerektiği ve önemli bir öge haline gelmesini sağlar (Barsam & Monahan, 2010, s.171). Kostümün film yapısı içerisinde çok özel bir işleve sahip olması ve kostümle karakterler farklı anlamları daha kolay aktarabilmesinden dolayı hem oyuncu için hem de film anlatısı için önemli bir yer tutar. *Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kampta* filmlerinde genel olarak kostüm ve aksesuarlar kullanılırken dönemin ve türün özelliklerine uygun kostüm ve aksesuarlar tasarlanmıştır.

Her iki filmde de kostümlerde belli renk kodları kullanılmıştır. Kostümler ön plana çıkmıştır. Film karakterlerinin sosyal ve ekonomik durumları hakkında hemen bir fikre sahip olunabilir. *Çılgın Dersane Tatilde* filminde tatil köyüne girmek isteyen iki taşralı öğrenci yine taşradan gelen ve bekçilik yapan karakterin engeli ile karşılaşır. Kostümler ekonomik durumu bire bir yansıtmaktadır. İstanbul dershanesinin sahibi tatil köyüne girişi üstü açık bir araba ile yapar bu aksesuarda yine ekonomik durumu yansıtır. Tatil köyünde bulunan diğer öğrencilerde aynı durum söz konusudur. Öğretmenlerde aynı şekilde kendi film karakterleri ile özdeşleşen kostüm ve aksesuarlar kullanmışlardır. Böylece *Çılgın Dersane* film serisinde kostümler ve aksesuarlar karakterlerin sınıfsal konumuna göndermede bulunmaktadır.

Bir filmi tüm yönleri görebilmek için kamera pozisyonları önemli bir yere sahiptir, filmi kavrayabilmek için kimin bakış açısı ile seyirci filme dâhil olur, bu açı seyirciye hangi duyguları verir, hangi etkiyi oluşturur, seyircide kamera pozisyonunun tam olarak nasıl bir karşılığı vardır, tüm bu etkenler kamera pozisyonlarının önemini artırır. Kamera pozisyonlarıyla seyirciye duygu yüklemesi daha çok nesnel ve öznel kamera pozisyonları ile gerçekleştirilir. Nesnel kamera pozisyonları ve öznel kamera pozisyonu arasında büyük duygu farklılıkları oluşabilir. Öznel çekimde seyirci filme direk katılabilir ve karakterin duygularına ortak olur. Nesnel çekimde bu duygu ortaklığı yoktur (Boggs, & Petrie, 2008, s. 126-128).

Çılgın Dersane Tatilde ve *Çılgın Dersane Kampta* Filmlerinde çekilen sahnelerin vermek istediği duyguya göre kamera pozisyonunda değişimler olduğunu görmekteyiz. Kamera pozisyonundaki değişimlerle seyirciye konumu gösterilerek, filmi nereden izlendiğini belirlenmiştir. *Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kampta* Filmlerin de genel olarak erkeklerin bakış açısının hâkim olduğunu görmek mümkündür. Hem *Çılgın Dersane Tatilde* de hem de *Çılgın Dersane Kampta* da perspektif değişimleri sıklıkla yapılmıştır. Perspektif değişimlerinde karakterlerin diğer karakterleri izlemesi, seyircinin genel sahnelere baktığı dışarıdan içeriye bakış

mevcuttur. Sahneler arasında karakterlerin duygularının anlaşılması için nesnel ve öznel kamera pozisyonları arasından geçişler yapılmıştır. Bu geçişler sayesinde karakterlerin duygu durumları seyirciye yansıtılmıştır. *Çılgın Dersane Kaptı* filminde Bahar ve Berksan'ın çocukluğuna dönerek flashback kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

SONUÇ

Sinemanın seyirciyle buluştuğu ilk günden bugüne kadar geçen süre içinde sinema sektörü ve sinema izleyicisi arasında yazılı olmayan ancak inkâr edilemeyecek bir anlaşma olduğunu söylemek mümkündür. Bu anlaşma seyircinin sinema endüstrisinin sunduğu filmleri türlere ayırmasıdır. Tür filmleri tekrarlanan ve yenilenen aynı zamanda kolay anlaşılabilir filmler olarak ortaya çıkar. Tarihsel süreç içerisinde tür filmleri daima izleyiciden büyük ilgi görmüştür. Sinema endüstrisi Tür filmlerini birbirine benzer öykülerle yine benzer durumda bulunan karakterlerle anlatan ticari filmler olarak adlandırılmıştır.

Çekilen tür filmlerinin karakterleri her dönemde toplumun içinde bulunduğu durumu yansıtarak seyirci ile özdeşleşme yolunu kullanmıştır. Bundan dolayıdır ki Tür filmleri içinde bulunduğu dönem içerisinde toplumsal ve kültürel koşullardan bağımsız olarak ele alınamazlar. Filmler bulunduğu dönem içerisinde bağımsız olarak ele alınsalar toplumsal ve kültürel gereksinimlere bağlı olarak zaman içerisinde bulunduğu türden koparak değişim geçirerek dönüşürler. Bu dönüşüm çoğu zaman sinema izleyicisini kendinden uzaklaşmasına sebep olur.

Komedi türünde Dünya sinemasındaki gelişmeleri, Türk sineması yakından takip ederek kendi gelişimine katkı sunmaktadır. Gençlik komedi filmlerinde de Türk sineması Dünya sinemasını takip etmiştir. Dünya sinemasında çekilen birçok film benzer senaryolarla Türk komedi sinemasında çekilmiştir. Türk komedi sineması diğer ülke sinemalarının etkisi altında kalmış ve zamanla bu etkiden uzaklaşmıştır. Türk Komedi sineması içinde bulunduğu toplumun kültürüne ait normları kullanarak kendi güldürüsünü oluşturmuş ve seyircisine sunmuştur. Komedi sinemamız zaman içinde Dünya sinemasında kullanılan alıntı yapılarından farklı özgün senaryolar kullanarak seyirciye ulaşmıştır. Dünya sinemasında olduğu gibi Türk sinemasındaki senaryolarda zamansal değişim izleyenlerin zaman içinde zevklerinin değişmesi ile kabul görmüştür.

Çılgın Dersane film serisi dönemsel Hollywood sinemasında yer alan *Amerikan Pastası* film serisi ile benzerlik gösterir. İki film serisinde de ergen lise öğrencilerinin üniversiteye girmek için gösterdikleri çaba ve bu çaba ile karakterlerin yaşadıkları komik olaylar zinciri anlatılmaktadır. *Çılgın Dersane* film serisi alıntı yapısı ve senaryo Türk toplumunun kültürel normlarına uyarlanarak toplumun kabulüne sunulmuştur. Zamansal olarak başarı elde ettiği için de devam filmleri çekilmiştir. Her iki senaryoda da temel karakterler ergen öğrencilerdir. Dünyanın tüm kültürlerinde belli yaş gurupları benzer sorunlar ve gelişim evreleri gösterirler bu gelişim evlerinde kişilerdeki

değişimler, istekler ve arzular biri birine yakındır. Kişilerdeki arzu ve isteklerin karşılanma ve isteme şekilleri kültürel normların izin verdiği şekilde toplumlarda karşılanır.

Alıntı yapısı oluşturulurken toplumun kültürel normları göz önüne alınarak karakterler ve karakterlerin istekleri gerçekleştirilir. Görsel bir sanat dalı olan sinemada sadece karakterler veya sadece görsel betimlemeden söz etmek doğru olmaz. Sinema filmini etkileyen birçok unsur bulunmaktadır.

Çalışmada çözümlenen *Çılgın Dersane* film serisinde ana karakterlerin yaşadıkları çatışmaları sinemanın sanatsal anlatım araçlarına uygun şekilde film uzamı içerisinde ortaya koyulduğu bu bağlamda tür filmlerinin temel yapılarının incelemesi ile ortaya konacak şekilde düzenlenmiştir.

Her film anlatısında genellikle bir ana konu ortaya koyulduğu ve film hikâyesinde bulunan karakterlerin bu olay örgüsü etrafında harekete geçerek ona tepki vermesi ile anlatının sürdüğü ve sonuçlandığı bilinmektedir (Field, 2013, s.63-64). Filmde alıntı yapısı ile beraber oluşturulan olay örgüsü adım adım işlenir ve sonuçlanır, böylece filmin seyirciye belli bir düzen içerisinde aktarımı sağlanarak devam filmleri için uygun zemin hazırlanmış olur. *Çılgın Dersane* Film serisinde de olay örgüsü adım adım işlenmiştir. Genel anlamda bakıldığında tür filmlerinde olay örgüsü ve alıntı yapısı karakterlerin çatışmaları ile adım adım ilerler ve neticede sonuca vardırırlır, devam filmlerinde aynı karakterlerin çoğu yine olay örgüsüne dâhil edilerek çatışmalarda yer alır ve böylece devam filmi de başarı elde eder.

Uzun süreçte varlık gösteren ve Tür olarak belirlenen filmler yapılan çalışmalar neticesinde belli bazı kıstaslarla değerlendirilirler. 3.Bölümünde belirlemiş olduğu başlıklardan yararlanarak *Çılgın Dersane* film serisinin iki filminde kullanılarak türe aitlik ve türü temsil noktasında incelemesi yapılmıştır.

Komedi filmleri tüm dünya sinemalarında olduğu gibi ülkemizde de her zaman toplumun büyük bir kesimine ulaşmayı başarmıştır. Zaman içerisinde komedi filmlerinin konuları değişiklik gösterse de genel itibarı ile incelendiğinde toplumlumun yüksek sesle dile getiremediği ancak muzdarip olduğu dönemsel konuları ele aldığı bir gerçektir. 2000’li yıllarda ise daha çok komedi filmleri eleştiriden uzaklaşarak kendine bir hedef kitle belirleyip bu kitlenin isteklerine yönelerek film çekmeye odaklaştığını görmek mümkün. Genel olarak bu dönem filmleri eleştiriden, estetik kaygıdan uzaklaşarak daha çok cinsel odaklı espriler, senaryoda yüzeysel bir kurgudan ibaret, kaba erotizm, popüler kültür unsurlarıyla donatılmış ve kar odaklı olarak karşımıza çıkarlar. (Ünal, 2007).

Dünya sinemasında bu dönemde *Amerikan Pastası* dönemin popüler kültürünü gençlerin sorunlarıyla harmanlayarak sinema seyircisinin beğenisine sunar ve karşılık bulur. Türk komedi sinemasında bu akıma katılarak benzer bir senaryo ile *Çılgın Dersane* film serisi Türk Sinema seyircisine sunulur ve karşılık bulur. Tür olarak komedi, dönemselsel olarak toplumda yaşanan toplumsal krizleri yansıtan en etkili araçtır. Komedi gerçek hayattaki kişilerin toplum içinde ya da kendi hayatındaki komik hallerini abartarak sunulmasıdır. Seyirci bu hal ile özdeşleşerek ihtiyacı olan eğlenmeyi durum komedisi ile gerçekleştirir. İncelemiş olduğumuz komedi filmi gençlerin dönemselsel sorunlarını ele almaktadır. Bu dönemselsel sorunlar içerisinde olan özellikle gençler bu film ile eğlenmişlerdir, bunu filmin hasılatından anlamak mümkündür.

Birinci film olan *Çılgın Dersane Tatilde* filmine baktığımızda; Film öyküsü iflasın eşiğine gelmiş bir dershanenin (İstanbul Özlem Dershanesi) sahipleri Hadi (Cüneyt ARKIN) ve Torunu Özlem (Tuba ÜNSAL) ekonomik nedenlerden dolayı kapanmak üzere olan işletmelerini kurtarmak için Hadi'nin eski dostlarından yardım alarak öğrencilere promosyon tatil hediye etmeleri ile başlar. Ancak dershanenin iflastan kurtuluşu için bu tatil promosyonu da yeterli olmayacaktır. Dershanenin asıl kurtuluş yolu tatil köyüne gelen bir faksta bulunur. Faksın içeriği dersaneler arası para ödüllü bir yarışmadır. Tuba dedesini, öğretmenleri ve öğrencileri ikna ederek yarışmaya katılırlar.

Öğretmen, öğrenci ve dersane sahipleri için macera ve eğlence başlar. İflastan kurtuluşun yolu yarışmada birinci olmalarına bağlıdır. Filmin ele aldığı konu filmin ilk sahnesinde seyirciye sunulur. Dönemselsel olarak bakıldığında filmin çekildiği dönemin sorunlarını ele aldığı görülür. Filmde gençlik komedi türünün ruhuna uygun olarak aşk, eğlence ve müzik sahneleri hâkimdir. Filmde Özlem ve Kerem'in platonik aşkı da işlenerek seyircilerin bu iki karakterle özdeşleşmesi sağlanır. Diğer karakterlerin aşkları ve kavuşmaları daha kolay ve zahmetsiz olurken çatışmalardan dolayı Özlem ve Kerem'in aşkları ve kavuşmaları filmin sonuna kadar sürdürülür. Dersane öğrencileri üniversiteye hazırlanırken diğer yandan yaşlarının gerektirdiği eğlence ve cinsellik ön plandadır. Öğrencilerin hem dersane hem de eğlenceye devam edebilmeleri için dersanelerinin yarışmalarda birinci olması gerekir bunu gerçekleştirmek için mücadele ederler.

Çılgın Dersane Tatilde hikâyesine yerleştirmiş olduğu komedi unsurları ve ergen öğrencileri konu almasından dolayı gençlik komedi türünde bir film haline gelmiştir. Tatil, eğlence, komedy, cinsellik ve eğitim gibi konuları ergen öğrenciler ile işlemesi

ve çekildiği dönem itibarı ile öğrencilerin üniversite eğitimlerine devam edebilmek için çıktıkları zorlukları konu alması, dönemselsel olarak dünyada sinemalarında benzer senaryoların oluşu gençlik komedi filmi olarak değerlendirilir. Komedi filmlerinin çoğunda var olan kişilerin komik hallerinin abartılarak verilmesi, zıt özelliklere sahip karakterlerin bir araya gelmesi, alt sınıflarda kullanılan lehçeler, alt sınıflardan gelen karakterler, kostümler ve konularının seçilmesi filmin tamamına hâkimdir. Komedi filmi olmasından dolayı film çok fazla detaylandırılmadan işlenerek seyirciye sunulmuştur.

Çılgın Dersane Tatilde gençlik komedisine uygun olarak senaryoda aileye yer verilmeden sadece dershaneye giden öğrencilere ve öğretmenlere yer verilmiştir. Bu nedenle öğrencilerin aileleri ile yaşadıkları sorunları ve çatışmaları film içeriğinde göremeyiz. Sadece öğrencilerin endişeleri ve yaşadıkları çatışmalar görülür.

Çılgın Dersane Tatilde karakterler yeni dönem gençlik komedi filmlerinin karakterlerinin özelliklerini barındırır. Filmin ana karakterleri olan Özlem ve Kerem'in platonik aşkı ve Özlem'in ilk önceliğinin dershanelerinin borcundan kurtulmasıdır. Özlem Dershaneleri'ni kurtarmaya odaklanmış bir karakter olarak karşımıza çıkar. Ancak geçmişinden gelen sorunları ve içinde bulunduğu anın vermiş olduğu sıkıntılardan dolayı aşka fırsat bulmadığı anlatılır. Kerem'in ise tek arzusu Özlem'e açılabilme ve aşkını ilan etmektir.

Kerem'in aşkını ilan edebilmesi ve Özlem'le daha yakın olabilmenin yolu da dershanenin kurtarılması da yapılacak olan yarışmada hem Özlem'in yanında bulunmasına hem de yarışmada birinci olmalarına bağlıdır. Özlem ve Kerem'in yan yana gelmiş olduğu sahnelerde seyircinin bu karakterlerle özdeşleşmesi için kurulan çatışmanın duygusal olarak yükseldiği yerlerde müzik destekleyici unsur olarak kullanılmıştır. Film de müzik ile yaşanan duygusal çatışmaya uygun bir atmosfer oluşturulmuş tur. *Çılgın Dersane Tatilde* filminin diğer karakterlerinin olduğu sahnelerde de aynı yöntem kullanılarak seyircilerin özdeşleşme yoluna gidilmesi sağlanmıştır. Komedi unsurlarının daha belirgin olarak işlendiği karakterlerde; Sakar Bekir, Doktor Bilgin, Ziver, Kazanova Timur, Fırıldak Hasan, Kurdele Yeşim, Çıtır Bade Uzaylı Buda ve diğer karakterlerde de müziğin kullanıldığını görürüz. *Çılgın Dersane Tatilde* filmin de tür filmlerinde bulunması gereken tüm öğelerin kullanılmıştır. İzleyiciye aktarılmak istenilen mesaj hem diyaloglar hem de görsel unsurlar ile iletilmektedir.

İlk film olan *Çılgın Dersane Tatilde* filminde Özlem ve Kerem izleyicinin özdeşlik kurduğu kişiler olarak sunulur. Ancak diğer karakterlerde de özdeşlik kurmaya

herhangi bir engelin olmadığı görülür. Film boyunca başkahramanların konular karşısında aldığı tavırlar ile birlikte seyircinin özdeşliği sürer. Komedi filmi anlatı kalıpları ile işlenen filmde öykünün ilerlemesini ve izleyicinin özdeşleşmesini sağlayan başkarakterlerdir. *Çılgın Dersane Tatilde* filmin de tür filmlerinin temel öğeleri tek tek incelenmiş ve öğeler arasındaki etkileşime değinilmiş ve bu etkileşimler film üzerinden analiz edilmiştir. Tür filmlerinin öğeleri ayrı ayrı açıklanmış olsa da film içinde tüm öğeler anlamı birlikte oluşturdukları görülmüştür. Çalışmamda esas olarak çağdaş film eleştirisini bilimsel disiplinlerden olan eleştirel yaklaşımları kullanarak Zafer Özden'in Film eleştirisi(2004) kitabında belirttiği tür film öğeleri ve yakın okuma ve betimleyici eleştiriden de yararlanılmıştır.

Serinin ikinci filmi olan *Çılgın Dersane Kampta* filminde birinci filmdeki senaryonun devamı niteliğinde olduğunu görmekteyiz birinci filmde bulunan karakterlerin çoğunluğunu görürüz ancak birinci filmin başkarakterleri olan Özlem ve Kerem üniversiteyi kazanmıştır. Özlem ve Kerem'in yerine yine benzer bir senaryoyla platonik ve biraz daha eskiye dayanan bir aşk hikâyesine yer verilmiştir bu aşk Berkay ve Baharın aşkıdır. Film ilk film gibi hüzünlü bir sahne ile başlamaz tam tersine hareketli bir müzik ve sexi bir dans eşliğinde başlar. Dershane borcundan kurtulmuştur ve ekonomik olarak bir sıkıntısı yoktur. İstanbul Dershanesi ise tekrardan Özlem Dershanesi'nin ekonomik dar boğaza girebilmesi için çaba harcamaktadır. Komedi filmi anlatı kalıpları ile işlenen filmde öykünün ilerlemesini ve izleyicinin özdeşleşmesini sağlayan başkarakterler olduğunu dile getirmiştik devam filminde başkarakterler Bahar ve Berksan'dır. Seyircilerin bu iki karakterle özdeşleşme sağlanması için bu karakterler üzerinde birçok çatışmaya yer verilmiştir. Komedi unsurlarının daha belirgin olarak işlendiği karakterlerde; Sakar Bekir, Doktor Bilgin, Ziver, Kazanova Timur, Fırıldak Hasan, Kurdele Yeşim, Çıtır Bade, Uzaylı Buda ve diğer karakterlerdir. Sahnelerde seyircinin karakterlerle özdeşleşmesi için kurulan çatışmaların duygusal olarak yükseldiği yerlerde müzik destekleyici unsur olarak kullanılmıştır. Filmde müzik ile yaşanan duygusal çatışmaya uygun bir atmosfer oluşturulmuştur. Çalışmamda incelemiş olduğum iki filmde çatışmaların ardından alıntı yapısına uygun olarak mutlu sonla bitmiştir.

Çalışmamda yapmış olduğum tür film eleştirisinde, özellikle bir döneme damgasını vurmuş olan *Çılgın Dersane Tatilde* ve *Çılgın Dersane Kampta* filmleridir. Türsel incelemede kullanmış olduğum türsel unsurlar ışığında her iki filmde dönemsel olarak dünya sinemalarından özellikle Hollywood sinemasının dönemsel filmlerinden olan *Amerikan Pastası* filminin etkisinde kalarak benzer senaryo ve alıntı yapısı ile

Gençlik Komedi sine kategorisine girdiği söylenebilir. Filmlerin alıntı yapısında bulunan türsel çatışmalar, görsel betimlemeler, kültürel dışavurumlar, kullanılan sinematografik kurgu, müzik, mekân/dekor, kostüm/aksesuar ve kameraya baktığımızda karşımıza tür olarak komedi unsurları çıkmaktadır. Alıntı yapısına detaylıca inildiğinde belli bir yaş ve dönemi içermesinden dolayı Gençlik Komedi sine olarak adlandırılabilir.

KAYNAKLAR

- Abisel, N. (1995). **Popüler Sinema ve Türler**. Birinci Baskı. İstanbul Alan Yayıncılık.
- Abisel, N. (1999). **Popüler Sinema ve Türler**. 2. Baskı. İstanbul Alan Yayıncılık.
- Akyürek, F. ve Orhon, N. (2007). **Dizi Film Senaryosu Yazmak**. Mediacat Kitapları.
- Althusser, Louis (2006). **İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları**, Çev. Alp Tümertekin, 2. Baskı, İstanbul: İthaki Yayınevi.
- Arslanteppe, Mehmet (2012), **Sinema Okuryazarlığı**, Kocaeli, Umuttepe Yay.
- Barnwell, J. (2011) . **Film Yapımının Temelleri**, çev: Güleğül Altıntaş. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Barsam, R. M. & Monahan, D. (2010). **Looking at Movies: An Introduction to Film**. New York: W.W. Norton & Co.
- Batur, Y. (1998). **Bilimkurgu Sinemasında Şiddet ve İdeoloji**, Ankara: Kitle Yayınları
- Butler, Andrew M. (2011). **Film Çalışmaları**, çev: Ali Toprak, Kalkedon Yayınları, İstanbul.
- Bordwell, David and Kristin Thompson (2012). **Film Sanatı** (Çev.Ertan Yılmaz ve Emrah Suat Onal). De ki Yayınları, Ankara 2012.
- Boggs, J. M. & Petrie, D. W. (2008). **The Art of Watching Films**. Boston: McGraw-Hill.
- Bozkurt, A. (2016). **Toplu Kahkaha, Altyazı Dergisi**, sayı: 157
- Corrigan, Timothy (2008). **Film Eleştirisi El Kitabı**, çev: Ahmet Gürata, Dipnot Yayınları, Ankara.
- Esen Kuyucak Şükran. (2010), **Türk Sinemasının Kilometre Taşları (Dönemler Ve Yönetmenler)**, Agorakitaplığı, İstanbul 2010.
- Eagleton, T. (1996), **ideoloji**, (M. Özcan çev), Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1996.
- Edgar-Hunt, Robert; Marland, John; Rawle, Steven (2015). **Film Dili**, Literatür Yayıncılık, Ankara 2015
- Field, Syd (2013). **Senaryo-Senaryo Yazımının Temelleri** çev: Şerif Erol, Alfa Yayıncılık. Ankara 2013
- Foss, Bob (2009). **Sinema ve Televizyonda Anlatım Teknikleri ve Dramaturji**. çev: Mustafa K. Gerçekler, Hayalbaz Kitap
- Güçhan, Gülseren(1999). **Tür Sineması, Görüntü ve İdeoloji**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 1999.
- Grant, Barry Keith ; Timothy Shary, (2007). **Film Genre III: From Iconography to Ideology**, Wallflower Paperback, London and Newyork (2007)
- Onaran, A.Ş.(1999) **Türk Sineması. 1. Cilt, 2. Baskı**. Ankara: Kitle Yayınları, 1999.
- Oluk Ersümer, Ayşen (2013). **Klasik Anlatı Sineması**. İstanbul: Hayal Perest Yayınevi.(2013)
- Özaslan, Zeynep.(2013). **Sinema Kuramları-2 Beyazperdeyi Aydınlatan Kuramlar**. Editör, Su Yayınları Ekim, İstanbul (2013).

- Özden, Z. (2004). **Film Eleştirisi, Tür Film Eleştirisinde Temel Yaklaşımlar ve Tür Film Eleştirisi**, İmge Kitap Evi, Ankara (2004)
- Özdemir, Nutku (1983) , **Gösterim Sanatları Terimleri Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara (1983)
- Özön, N. (1984). **100 Soruda Sinema Sanatı**, İstanbul, Gerçek Yayınevi, Nisan 1984.
- Özön, N. (2008). **Sinema Sanatına Giriş**. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Özön, N. (2010). **Türk Sineması Tarihi**. İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- Ryan, M.&Kellner, D.(1997). **Politik Kamera**, İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Scognamillo, G.(1998) **Türk Sinema Tarihi**. Kabalacı Yayınevi: İstanbul.
- Şahinalp, D.(2010) **Türkiye’de Gülmenin Dönüşümü 1970 Ve 2000’li Yıllarda Komedi Filmlerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi** (Yüksek Lisans Tezi).
- Temel, G.(2019). **Sinemada Senaryo Yaklaşımları**, İstanbul (Yüksek Lisans Tezi)
- Tuğan, H. (2018). **Film Anlatısında Çatışma Kavramı: This Beautiful Fantastic (Simon Aboud) Filminde Çatışma Ve Karakter Yaratımı**. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Cilt: 11 Sayı: 55 Şubat 2018.(Makale).
- Tuğan, H. (2011). **Tür Sinemasının Evrimi: Kovboylar Ve Uzaylılar (2011) Filminin Türsel Yapısı: Asead Cilt 4 Sayı 12 Yıl 2017, S 699-710** (Makale).
- Ünal, M. (2007).**Türk Güldürü Sinemasının Sosyo-Politik Evrimi**. Uluslararası Medya ve Siyaset Sempozyumu Bildiri Kitabı. 15-17 Kasım.
- Yüksel, A. (1995). **Yapısalcılık ve Bir Uygulama: Melih Cevdet Anday Tiyatrosu**, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Anonim (2019). Erişim Bilgisi: www.turleri.net [Erişim Tarihi : 29.08.2019].
- Anonim (2021). Erişim Bilgisi: www.tdk.gov.tr [Erişim Tarihi : 17.01.2021].
- Anonim (2020). Erişim Bilgisi: Komedi filmi - Vikipedi https://tr.wikipedia.org/wiki/Komedi_film_i [Erişim Tarihi : 13.03.2020].

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Veysi BULUT
Uyruğu : T.C.

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Üniversite	: Marmara Üniversitesi	1999
Yüksek Lisans	:	
Doktora	:	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
1999	Milli Eğitim Bakanlığı	Öğretmen

UZMANLIK ALANI

YABANCI DİLLER

BELİRTMEK İSTEĞİNİZ DİĞER ÖZELLİKLER

YAYINLAR*